

Notulen -vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	17 juli 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Plaatsvervangend voorzitter	:	-
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:

5 mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhrel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), Statenlid I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. W. van der Heijden (D66), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Statenlid J.P. Hollebeek (PvdD), Statenlid E.M. Jorna (PvdD), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), Statenlid R.P.M. Kocken (GL), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. H.S. Mulder (D66), dhr. R. Nijkamp (BBB), dhr. J. Olthof (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), mw. E.A.S. Rommel (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), Statenlid J.M. Schneemann (VVD), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), mw. N.S. Vroom (D66), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), Statenlid M. de Weerd (VVD), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

20 **Afwezig:** dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. F. Oulad Hadj (PvdA),

Agenda

15.	Heropening vergadering en mededelingen.	(2)
15.a	Beëdiging en installatie duo-commissieleden fracties 50PLUS en CDA.	(2)
16	Dit agendapunt (financiële stukken Omgevingsdienst NHN) is behandeld op 10 juli 2023, als punt 11b.	(3)
17.	Dit agendapunt (financiële stukken Omgevingsdienst NZKG) is behandeld op 10 juli 2023, als punt 11c.	(3)
18.	Dit punt (Vragenuur) is behandeld op 10 juli 2023, als punt 11d.	(3)
18.a.1	Afscheid vertrekkende leden van Gedeputeerde Staten.	(3)
18.a.2	Bespreking coalitieakkoord met toelichting van de formateurs.	(5)
18.b.	Collegevorming.	(68)
18.d	Hamerstuk: Instellen Statencommissies en Rekeningencommissie 2023-2027 (VD-44).	(74)
18.e	Hamerstuk: Aanwijzen voorzitters en plaatsvervangend voorzitters Statencommissies en Rekeningencommissie (VD-45).	(75)
18.f	Hamerstuk: Aanwijzen 1 ^e vicevoorzitter Provinciale Staten (VD-46).	(75)
19.	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten van PS 17 juli 2023.	(75)
19.a	Afscheid Statenlid fractie D66.	(76)
20	Sluiting.	(77)

Opening om 13.08

25 **15. Heropening vergadering en mededelingen.**

De **VOORZITTER**: Mag ik alle aanwezigen verzoeken te gaan zitten? Dat geldt natuurlijk in eerste instantie voor de Statenleden, maar ook voor de belangstellenden die er vandaag zijn. Wellicht ook wat familieleden en natuurlijk onze ambtelijke ondersteuning. Ik verzoek u om de mobiele telefoons op stil te zetten.

Ik heropen de vergadering van 10 juli. We zijn hier bijeen voor een buitengewone Statenvergadering, waarin we het coalitieakkoord gaan bespreken en het college van Gedeputeerde Staten gaan installeren. Speciaal welkom bij deze vergadering aan onze
35 formateurs: mevrouw Broekers-Knol, de heer Schneiders. Artikel 27 van ons Reglement van Orde geeft aan dat ook anderen dan Statenleden het woord kunnen voeren. Ik ga ervanuit dat u ermee instemt dat de informateur straks het woord krijgt bij agendapunt 18.a.

40 Bericht van verhindering ontvangen vandaag van de heer Heijnen van het CDA, mevrouw Bezaan van de PVV en mevrouw Oulad Hadj van de PvdA. En de heer Freeman van GL zal wat later komen.

Er is op dit moment maar één interruptiemicrofoon beschikbaar. Het kan eigenlijk niet mis te verstaan zijn welke dat is. En als het goed is, ja, nu ga ik het heel lastig maken voor u, want vandaag is het weer zo: indrukken-vasthouden, en niet loslaten, zoals vorige week. Ik begreep
45 dat zowel ik als de techniek beneden, iedereen was met die knopjes bezig. Maar dat heeft te maken met een vernieuwing van het systeem wat wij hebben. Maar als goed is functioneert het systeem nu weer zoals het vroeger deed. U houdt dus het knopje ingedrukt als u spreekt en u laat het los als u klaar bent. Nou, dat moet denk ik wel lukken.

50 **15.a Beëdiging en installatie duo-commissieleden fracties 50PLUS en CDA.**

De **VOORZITTER**: Dan ben ik bij agendapunt 15.a en dat is de installatie en de beëdiging van duo-commissieleden van de fracties 50PLUS en het CDA. De beide fractievoorzitters hebben mij voorgedragen namens 50PLUS, de heer De Jong en namens het CDA de heer Dijk. En op grond
55 van ons reglement, dat is artikel 61, dient een commissielid dat geen lid is van Provinciale Staten in de vergadering van Provinciale Staten in de handen van de voorzitter de eed of de verklaring en belofte af te leggen. En ik wil dus verzoeken de duo-leden naar voren te komen in het midden van de zaal en ik verzoek u allen te gaan staan.

60 Welkom in onze prachtige Statenzaal. Ik ga u thans in de gelegenheid stellen om de verklaring en de belofte in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u straks, als ik uw naam noem, uitspreken de woorden: dat klaar en beloof ik. Maar ik zal eerst de formule van de verklaring en de belofte voorlezen.

65 Ik verklaar dat ik om tot lid van de commissie van Provinciale Staten benoemd te worden rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn
70 plichten als lid van de commissie van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dat verklaar en beloof ik.

75 De **VOORZITTER**: De heer Dijk.

De heer **DIJK**: Dat verklaar en beloof ik.

80 De **VOORZITTER**: Dan wens ik u heel veel geluk met uw duo-lidmaatschap. Zoals gebruikelijk ga ik u nu de bloemen overhandigen. Dan schors ik nog niet, want dan zal ik eerst nog even het afscheid van drie gedeputeerden met u willen doen en daarna even de vergadering kort schorsen, dat u ook de duo-commissieleden kunt feliciteren, maar ik reik al wel vast de bloemetjes uit.

[Applaus]

85

16. Dit agendapunt (financiële stukken Omgevingsdienst NHN) is behandeld op 10 juli 2023, als punt 11b.
17. Dit agendapunt (financiële stukken Omgevingsdienst NZKG) is behandeld op 10 juli 2023, als punt 11c.
90 18. Dit punt (Vragenuur) is behandeld op 10 juli 2023, als punt 11d.

De **VOORZITTER**: Dan vervolg ik de agenda. Agendapunt 16 tot en met 18 zijn behandeld in de vergadering van 10 juli jongstleden.

95

18.a.1 Afscheid vertrekkende leden van Gedeputeerde Staten.

De **VOORZITTER**: En dan ben ik bij 18.a.1. Dat is het afscheid van de vertrekkende leden van Gedeputeerde Staten. En vandaag nemen we vanuit Provinciale Staten afscheid van de vertrekkende gedeputeerden de heer Loggen, de heer Stigter en mevrouw Zaal. Hen zou ik graag
100 even willen toespreken. Ze kijken me nu aan. U wilt vast niet in het midden van de zaal gaan staan.

Ja, dames en heren, beste Statenleden, collega's, we nemen natuurlijk afscheid en we beëdigden een nieuw college. Maar dat doen we natuurlijk niet zonder even stil te staan bij het warme
105 afscheid van drie gedeputeerden. Overigens, er komt nog een afscheid in september, 25 september. Daar zult u allen ook voor uitgenodigd worden en ook onze externe relaties. Daar zal ik het nog een keer dunnetjes overdoen.

Maar toch, vandaag stoppen drie gedeputeerden: Ilse Zaal, Edward Stigter en Cees Loggen. Jullie waren onderdeel van het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland in een periode van grote uitdagingen, zou je kunnen zeggen. Uitdagingen, dossiers die er nog steeds toe doen: wonen, energie, stikstof en economie tijdens de coronacrisis. Maar aan jullie politieke tijd in onze mooie provincie komt dan nu toch echt een einde vandaag. En ja, ik denk dat jullie de afgelopen weken misschien wel eens hebben gedacht: zijn die onderhandelingen nu nog niet klaar? Maar
115 toch, jullie gingen gewoon door en jullie deden wat er gedaan moest worden. Vandaag zou je kunnen zeggen: het zit erop, het is volbracht. Een gedeelte van onze collegeperiode vergaderden we allemaal vanuit de werkkamers. En dat heeft toch wel eens de vergadering, ook met Provinciale Staten, soms wat surrealistisch en ook wat afstandelijker gemaakt. Dat is gelukkig voorbij. We zitten weer hier live, fysiek, bij elkaar en we kunnen elkaar ook weer in de wandelgangen aanspreken. Maar vandaag nemen we daarom ook afscheid, zoals het hoort, met elkaar in dit provinciehuis.

Ik richt me eerst even tot Ilse. Ilse Zaal. Beste Ilse, je bent eigenlijk een oudgediende zou je kunnen zeggen, terwijl je eigenlijk nog helemaal niet zo oud bent. Dat is een compliment. En je kwam als 29-jarige in de Staten, in 2022. Je werd gepresenteerd als groeidiamant. Dat heb je waargemaakt. Vanaf maart 2015 tot en met mei 2020 als fractievoorzitter voor jouw D66. En in mei 2020 was je klaar om gedeputeerde te worden. Jouw benoeming was een primeur, want dat weet u misschien niet, maar dat was de eerste digitale Statenvergadering ooit in Noord-Holland. Daarin werd jij gedeputeerde. En je ging ook direct aan de slag met grote uitdagingen. De economie overeind houden tijdens een coronacrisis. Die dag besloten Provinciale Staten om 110 miljoen euro uit te trekken voor maatregelen om de gevolgen van de coronacrisis te verzachten. En je ging direct aan de slag. Jouw kennende was dat ook heel goed voorbereid. Vol zelfvertrouwen begon je aan deze niet eenvoudige klus. De afgelopen jaren sprak je met deze Staten – voor een deel natuurlijk ook nieuwe mensen in – over onderwerpen zoals
135 natuurinclusieve landbouw, datacenters, stikstof, dierenwelzijn en ook de referendumverordening. Jouw benadering, jouw typering, was open, altijd proberen mee te denken en ook te helpen het formuleren van antwoorden over vragen en ideeën vanuit Provinciale Staten. Dat deed je met heel veel energie en toewijding. En die toewijding en energie van jou gaan we zeker missen. Ilse, namens Provinciale Staten dank ik je voor jouw inzet voor Noord-Holland. Dank je wel.
140

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Edward. Edward, jij begon als gedeputeerde in 2019. In tegenstelling tot de andere afzwaaiers, als ik ze zo mag noemen, kwam je vanuit het Rijk naar onze provincie. Vriendelijk, benaderbaar, gedreven en inhoudelijk. En dat zijn ook de woorden die bij jou passen als bestuurder. Je bent iemand waarbij het altijd gaat om de inhoud en eigenlijk nooit echt om het politieke spel. Dat is in deze politieke tijd eigenlijk best een groot goed. Bij de voor jou en voor jouw partij belangrijke thema's, als energie en klimaat, stond je open voor de samenwerking met de Staten. Je nam de tijd, ruim de tijd, om vragen te beantwoorden en toelichting te geven. Ondanks verschillen van inzichten en controverses bij deze thema's, stond je ook op goede voet met iedereen. En volgens mij juist ook omdat het niet alleen om inhoud ging, maar er ook sprake was van wederzijds respect. Uit de Staten kwam vorige week de vraag hoe jij terugkijkt op jouw successen. Je hield je antwoord op de jou bescheiden wijze kort. Je noemde hierbij de wensen van de oppositie, de gezamenlijke inzet voor de energie-infrastructuur, die van groot belang is voor onze economie. Maar als succes noemde je ook de Regionale Energiestrategieën. We hebben de beste energiestrategieën gemaakt van Nederland met de hoogste opbrengst, vertelde je. En ook hierbij benadrukte je de gezamenlijkheid weer. Ook jij, beste Edward, dank namens Provinciale Staten voor jouw bijdrage aan onze mooie provincie.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Cees. Beste Cees, je was gedeputeerde gedurende twee collegeperiodes. De dienstwagen heeft met jou heel veel kilometers gemaakt. Met jouw vertrek verdwijnt er ook veel kennis en ervaring. Je werd al in 2007 Statenlid en maakte zelfs de vergaderingen in het Van der Valkhotel in Heiloo nog mee toen ons prachtige provinciehuis werd verbouwd. En commissarissen kwamen en gingen. Maar jij was er altijd al bij. Borghout, Remkes en de laatste tijd moest je het met mij doen. Cees, je bent een stevige persoonlijkheid, die zijn stempel weet te drukken en, als het moet, ook op zijn strepen gaat staan. Dat deed je al als fractievoorzitter voor jouw partij, maar ook als gedeputeerde was je altijd bereid om uitleg te geven. Sprak in de afgelopen jaren met de Staten over diverse onderwerpen, zoals woningbouw, de huisvesting van statushouders, sportvisserij, het Waddenfonds en waterkwaliteit. Je bent een oud-marineman, voor degene die dat nog niet wist, en dat hebben we vaak gemerkt. Je hart ligt bij alles met water. Maar je schroomde ook niet om scherp te formuleren in de debatten. Waar anderen misschien soms dachten 'laat ik nou mijn toontje lager zingen', dacht jij dat eigenlijk nooit. Maar daarbij had je ook regelmatig de lachers op je hand, want in jouw bijdragen zat zeker humor. Misschien kunt u deze nog herinneren. Tijdens de Statenvergadering in Hotel Zuiderduin had je volgende onvergetelijke bijdrage. "Voorzitter, mocht mijn pantalon het begeven en omlaag zakken, dan komt dat niet door uw vragen, maar door een technisch mankement aan mijn riem", dit als winstwaarschuwing. Sommigen van u weten dat nog.

Beste Cees, met jouw vertrek komt er helaas ook een einde aan het zangduo Rosan Kocken en Cees Loggen. Dit zangduo verwierf tijdens het IPO-congres van vorig jaar bekendheid met hun karaokeversie van Paradise by the dashboard light van Meatloaf. Ja, ik was erbij. Dus u begrijpt, het was heel leuk om te zien. Het ondenkbare denkbaar: GL en VVD in een klassiek liefdesduet.

Beste Cees, ook namens PS dank ik jou voor je inzet voor Noord-Holland. Dank je wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Uiteraard ook drie bosjes bloemen. En natuurlijk, het grote afscheid gaan wij vieren op 25 september, waarbij u, maar ook externe gasten van ons, zullen worden uitgenodigd. Daar zullen zeker ook nog een paar speeches worden gehouden. Dus ik zal er zeker bij zijn, want het smakelijke hebben we natuurlijk bewaard voor 25 september. En nu schors ik even de vergadering, zodat we de nieuwe duo-commissieleden en de oud-gedeputeerden even een handje kunnen schudden. Ik schors de vergadering voor tien minuutjes.

Schorsing 13.21 tot 13.37 uur.

18.a.2 Bespreking coalitieakkoord met toelichting van de formateurs.

205 De **VOORZITTER**: Dames en heren, we hervatten de vergadering en we zijn aangekomen bij
agendapunt 18.a, de bespreking van het coalitieakkoord en de toelichting van de formateurs.
Namens de formateurs mevrouw Broekers-Knol en de heer Schneiders zal mevrouw Broekers-Knol
straks een korte toelichting geven over het proces. Daarna krijgen alle fracties op volgorde van
210 zetelgrootte de gelegenheid het akkoord te bespreken in twee termijnen. Tijdens de toelichting
van de formateurs zijn er geen interrupties toegestaan. Vragen over de inhoud en het proces, die
komen tijdens het debat aan de orde. Dus ik zou nu graag het woord willen geven aan mevrouw
Broekers-Knol over het proces.

215 Mevrouw **BROEKERS-KNOL**: Dank, voorzitter. Dank, dat ik in uw Staten een toelichting mag geven
op ons werk als formateur. Ik heb dat werk niet alleen gedaan. Ik heb het in uitstekend, nauwe
samenwerking gedaan met Bernt Schneiders als tweede formateur. Bernt Schneiders is hier
vandaag ook aanwezig, maar het leek ons niet erg behulpzaam als we met zijn tweeën het woord
zouden voeren. Vandaar dat u het slechts met mij moet doen.

220 Op 15 maart jongstleden vonden de verkiezingen voor Provinciale Staten plaats. Enkele dagen
later, op 18 maart, werd ik op verzoek van de BoerBurgerBeweging, de BBB, verkenner. Op 12
april had ik vervolgens het voorrecht in uw Staten een toelichting te kunnen geven over mijn
werkzaamheden als verkenner. Mijn advies luidde: onderzoek of een coalitie gevormd kan
worden door BBB met acht zetels, VVD met acht zetels, GL met zeven zetels en PvdA eveneens
225 met zeven zetels. Een coalitie van die vier partijen zou een afspiegeling vormen van de politieke
fifty-fifty-verhoudingen in de Staten. Dat zou een stabiel college van Gedeputeerde Staten kunnen
opleveren. Bovendien verenigen de vier partijen in zich de beide kenmerkende aspecten in Noord-
Holland, namelijk enerzijds het weidse, uitgestrekte platteland en buitengebied en anderzijds
230 enkele grote stedelijke agglomeraties. Mijn advies luidde tevens om in eerste instantie het
gesprek aan te gaan over de hoofdthema's – namelijk, wonen, stikstof en natuur als onderdeel
van het landelijk gebied, klimaat en financiën – om te zien of er onoverkomelijke obstakels
tussen de vier genoemde partijen zouden zijn. Tot slot luidde mijn advies om twee informateurs
te benoemen.

235 De informatiefase is vlot van start gegaan. Bernt Schneiders en ik zijn als informateur gevraagd
en wij hebben de bijeenkomsten gezamenlijk geleid. In een aantal intensieve bijeenkomsten
bleken er geen onoverkomelijke obstakels tussen de vier partijen te zijn. De uitkomst van die
bijeenkomst was voor de partijen dan ook: wij kunnen de formatiefase in. Bernt Schneiders en ik
zijn vervolgens als formateur gevraagd. Er heeft een fors aantal bijeenkomsten plaatsgevonden
240 die door Bernt Schneiders en mij afwisselend zijn voorgezeten. Er is intensief onderhandeld door
partijen. De vier partijen waren steeds met twee vertegenwoordigers aanwezig. In ieder geval de
fractievoorzitters voor de BBB Ingrid De Sain, voor de VVD Klaas-Jeroen Terwal, voor GL Anouk
Gielen en voor de PvdA Gert-Jan Leerink. En een tweede fractielid, namelijk respectievelijk Michel
Becker, Esther Rommel, Rosan Kocken en Jeroen Olthof.

245 De onderhandelingen kenmerkten zich steeds door een goede sfeer, respect voor elkaars
politieke opvattingen, er werd onderhandeld vaak op het scherpst van de snede, maar steeds met
het oog op de bal. Namelijk, om te komen tot een samenwerking ten behoeve van Noord-Holland
en haar inwoners. En vooral, wat bij alle bijeenkomsten speelde, de wil om er samen uit te
250 komen. Dat is gelukt. Waarbij geen enkel lastig onderwerp uit de weg is gegaan. De
onderhandelaars hebben de uitkomsten van de onderhandelingen aan hun fracties voorgelegd.
De fracties van de vier onderhandelende partijen hebben ingestemd met het uiteindelijke
onderhandelingsresultaat. En dat resultaat is er. Een helder, stevig akkoord van BBB, VVD, GL, en
PvdA voor de komende vier jaar met als titel Verbindend vooruit, uitroepeten. Ook wat betreft
255 de omvang van het college van Gedeputeerde Staten en de portefeuilleverdeling hebben de
partijen elkaar weten te vinden.

260 De titel van het akkoord geeft het al aan. De vier partijen zijn ervan overtuigd dat voor het
verwezenlijken van hun ambitie om zich in te zetten voor en bij te dragen aan een leefbare,
duurzame, economische sterke provincie Noord-Holland, samenwerking, verbinding met alle
partijen in Provinciale Staten, met de inwoners van Noord-Holland, met maatschappelijke
organisaties en belangengroepen van het grootste belang is. Dit akkoord biedt daarvoor de basis.

265 Tot slot willen Bernt Schneiders en ik onze grote waardering en erkentelijkheid uitspreken voor de uitstekende ambtelijke ondersteuning gedurende de gehele periode waarin wij met de vier partijen gewerkt hebben aan een coalitieakkoord voor de provincie Noord-Holland. Vier partijen, één akkoord: Verbindend vooruit. Dank u wel.

[Applaus]

270 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Broekers-Knol, dank voor deze heldere uiteenzetting. Ook de heer Schneiders dank voor de inzet die u beiden heeft gedaan voor de provincie Noord-Holland. En het minst wat we kunnen doen, is u natuurlijk straks weg laten met een mooie bos bloemen. Die ga ik nu overhandigen.

275 [Applaus]

Eerste termijn Provinciale Staten

280 De **VOORZITTER**: En dan gaan we nu over naar de eerste termijn van het bespreken van het coalitieakkoord en ik geef het woord aan mevrouw De Sain van de BBB.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Goedemiddag, beste aanwezigen, andere belangstellenden in de zijzaal en eventueel de mensen die thuis ook met ons meekijken. BBB is zeer verheugd dat wij na een geweldige verkiezingsuitslag van 15 maart met 161.877 stemmen nu tot een mooi
285 coalitieakkoord zijn gekomen, want dat hadden we toch een jaar geleden niet kunnen bedenken. BBB is van het verbinden, respectvol omzien met elkaar. Tijdens de onderhandelingen ging het er soms best stevig aan toe, maar uiteindelijk geeft wrijving ook veel glans. En zo zien wij dit akkoord ook. Door andere partijen iets te gunnen dat voor hen belangrijk is, hebben wij ook
290 punten in het akkoord gekregen die juist voor onze achterban heel belangrijk zijn. Dat was een prettige manier van samenwerken en een goede start van de coalitie. Veel aandacht voor het landelijk gebied. Zeker door de inbreng van BBB is er een verbinding gemaakt met de landbouw, de visserij en de voorzieningen in het landelijk gebied. We hebben als broedende kip de tijd genomen om rustig te broeden. En zoals ik dat tijdens het duidingsdebat al gezegd heb: wie
295 zaait, zal oogsten.

We hebben gezaaid en we hebben het water gegeven en daar is de volgende oogst uit voortgekomen. En wij zijn voor onze achterban erg blij dat de volgende onderdelen in het coalitieakkoord zijn gekomen. Geen gedwongen onteigening voor stikstof en de stikstofdoelen
300 blijven staan op 2035. Het bouwen van 184.000 woningen tot 2030.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, klopt het inderdaad dat gedwongen onteigening niet aan de orde is in dit akkoord?

305 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Gedwongen onteigening puur op basis van stikstof is niet aan de orde.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dus daarmee zegt u dat een vorm van gedwongen onteigening dan wel mogelijk blijft, zij het misschien wel op basis van de gebiedsprocessen. Klopt dat?

310 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Volgens de Nederlandse wetgeving kan je bij een planologische wijziging altijd onteigenen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Maar is het dan niet veel te strikt om zo makkelijk te zeggen dat onteigening niet aan de orde is als er toch wel nuances aan vastzitten, zeker ook omdat de BBB op Instagram een post plaatst, waarin staat dat er geen onteigening van toepassing is? Wat vindt u daar zelf van?

315 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): In die desbetreffende post stond er duidelijk bij 'voor stikstof', maar dat terzijde. Wij gaan daar zeer zorgvuldig mee om. In de huidige coalitie de komende vier jaar willen wij op vrijwillige basis kijken hoe de bedrijven aangepast kunnen worden, wat voor innovaties we kunnen doen, welke veranderingen we kunnen doen, dat een bedrijf natuurwaardig of NNN-

waardig op de huidige positie kan blijven zitten zonder dat er onteigening aan te pas komt. Maar er zijn ook bedrijven die wel willen verplaatsen en die wel willen stoppen, en die kunnen dan volgens de verplichte, vrijwillige onteigening gebruik maken van extra geld, zodat ze met extra financiële middelen of kunnen stoppen of naar een andere locatie kunnen verhuizen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik hoor hier toch heel veel nuance in. Ik denk dat u het toch met mij eens moet zijn dat, als er zoveel mogelijkheden toch zijn, dat het veel te kort door de bocht is om dan te zeggen dat gedwongen onteigening of onteigening dus helemaal niet van toepassing zou zijn. Daar is wat mij betreft toch een beeld bij ontstaan wat denk ik niet helemaal fair is naar onze inwoners, zeker ook omdat u tijdens een eerder debat hier heeft gezegd dat gedwongen onteigening een no-go is. Hoe kijkt u er zelf naar?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nou, die regeling, die nu in het coalitieakkoord staat, die regeling is de laatste drie jaar ook al van toepassing. En hoeveel bedrijven zijn verplicht onteigenend in Noord-Holland? Daar wil ik me niet achter schuilen, want wij nemen gewoon onze verantwoordelijkheid, maar we willen wel die bedrijven een financiële compensatie bieden, die wel weg willen en wel willen verhuizen. En dat noemen we dan het middel van verplicht onteigenen, omdat dat de enige manier is om ze de volledige financiële compensatie te geven.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning. Tenzij u een andere vraag heeft.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, dat is alleen de laatste vraag dan. Er zitten een hoop nuances aan vast. Communiceer daar ook duidelijk over naar onze inwoners, want nogmaals, dit beeld is te kort door de bocht.

De **VOORZITTER**: Dat laatste was geen vraag. Mevrouw Koning, gaat uw gang.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. U zegt net, voor stikstofregels kiezen we voor 2035. Dat staat er niet in. Er staat gewoon 2030. Heeft u daar niet iets laten liggen?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nee, daar hebben wij niks laten liggen. In het Nederlands Plan Landelijk Gebied hebben ze het over de regels van 2030. Die passage is overgenomen in het coalitieakkoord, maar er staat duidelijk achter dat wij geen kop op de landelijke wetgeving doen. Dus de doelstelling blijft nog steeds 2035.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): In andere provincies zie ik coalities die duidelijk kiezen voor 2035. Het betreurt mij echt voor de agrarische sector dat u die keus niet hebt maakt in dit coalitieakkoord.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank u wel. Ik hoor mevrouw De Sain van BBB zeggen dat er allerlei regelingen zijn voor bedrijven die zouden willen stoppen of die zouden willen veranderen. Is BBB eigenlijk van mening, is eigenlijk een verhelderende vraag, dat de agrarische sector überhaupt moet veranderen? Of is in de mening van BBB een bedrijf, wat nu al heel veel zorg besteedt überhaupt aan goede zorg voor allerlei producten en voor een menswaardig dierbestaan, dat die per se zou moeten veranderen? Wat is daar de mening van BBB in Noord-Holland over?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik ben het helemaal met u eens. Alleen, wij zijn niet de enige partij in deze coalitie. Dus wij moeten wat geven en wat nemen. En ook daar zullen we misschien wat concessies in gedaan hebben, maar dan nog blijft het belang van de agrarische sector voorop staan.

De heer **DESSING** (FvD): Dus ik hoor eigenlijk, voorzitter, BBB zeggen dat boeren eigenlijk zouden mogen blijven bestaan zoals ze zijn, maar dat de concessie binnen deze coalitie is dat er toch een soort van verandering is die BBB eigenlijk liever niet had gewild. Dus dat een conclusie die je kan trekken?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Niet helemaal. Maar, weet je, je kan middels innovaties bedrijven verbeteren door minder uitstoot, nog diervriendelijker, nog duurzamer, nog beter. En daar willen

wij zeker op inzetten. Maar dat ze al heel goed op weg zijn en dat wij daar oprecht trots op zijn, dat is absoluut een feit.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): We gaan ook woningen bouwen: 184.000 tot 2030. Dat gaan we doen door binnenstedelijk te bouwen, en waar dat niet kan, aan de randen van steden en dorpen en de kleine kernen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat de gemeenten een deel van deze woningen beschikbaar kunnen stellen voor sociaal en economisch gebonden inwoners. Deze woonopgave heeft BBB ook gedacht, een goede huisvesting van seizoenarbeiders en de mogelijkheid voor de functiewijziging van agrarische bouwcelen, de zogeheten ruimte voor ruimteregeling. Om dorpskernen veiliger te ontlasten, krijgt langzaam rijdend agrarisch verkeer, waar dat mogelijk is, toegang tot de provinciale wegen. We zetten in op een beter openbaar vervoer voor het landelijk gebied en voor de bereikbaarheid van de steden. Deze vorm van vervoer is onmisbaar. Ook hebben we een uitgaansbus voor de jongeren op het platteland in het akkoord gekregen. Waar deze precies gaat komen, is nog niet duidelijk, maar dat het in het akkoord staat, is BBB erg blij mee. En bij het vervoer zijn we de fiets en de wandelaars ook niet vergeten. De provincie gaat goed kijken waar de wandel- en de fietspaden uitgebreid of verbeterd moeten worden. En het legaliseren van interimmers, PAS-melders, vrijgestelde bedrijven, is voor ons natuurlijk ook een erg belangrijk punt. En hier gaat de provincie ook mee aan de slag. Want belangrijk, deze mensen zijn buiten hun schuld om tussen wal en schip gekomen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, laat ik beginnen om in ieder geval te complimenteren dat er ook zo'n stikstofbank komt. Dat hebben jullie heel goed uit het akkoord weten slepen. Wat wij ons wel afvragen bij JA21: wanneer verwacht u dat er voldoende ruimte in die bank zal gaan zitten om de PAS-melders ook daadwerkelijk te gaan legaliseren?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dat is ook een beetje moeilijk te voorspellen. Het coalitieakkoord is nu net klaar. GS wordt, als alles goed gaat, zo meteen geïnstalleerd. En dan zullen wij daar na het zomerreces volop op in gaan zetten om dat meer handen en voeten te gaan geven. Maar ik kan u nog geen tijdspad geven op dit moment.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Is daar niet nagedacht tijdens de coalitievorming over wanneer dat dan zou kunnen gebeuren tijdens deze bestuursperiode of daarna? Want dat lijkt me wel van groot belang om te kijken of ze ook daadwerkelijk gelegaliseerd kunnen worden.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ja, daar hebben we het zeker over gehad, maar je bent van meerdere factoren afhankelijk en je kan niet alle factoren binnen een week of binnen een maand naar je hand zetten. Dus we hebben daar gewoon iets meer tijd voor nodig.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Zou u ons dan kunnen meenemen in wat voor factoren dat dan zijn? Dus moeten we wachten tot intensieve veehouderij zal verdwijnen of grote industrie of zijn dat andere factoren?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Als het zover is, dan zullen we de Staten daar zeker in meenemen en dan krijgen jullie zeker voldoende informatie in mee om daarover mee te denken en mee te praten. Alleen nu kan ik dat nog niet geven. Dat klinkt heel cryptisch en ik snap dat u daar niet tevreden mee bent, dat zou ik in uw positie ook niet zijn, maar soms kan geduld heel veel bereiken.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder. Heeft u nog een andere vraag?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nee.

De **VOORZITTER**: Nee, dat dacht ik al. Gaat u verder, mevrouw De Sain.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Wij zijn blij met de teksten als de zorg voor een toekomst voor een sterke, duurzame landbouw die betaalbaar, hoogwaardig voedsel produceert, waar wij trots op zijn. Na de afgelopen jaren is het voor de boeren belangrijk dat de overheid hen erkent en

440 waardeert voor de belangrijke rol die zij hebben in de samenleving. Een erg belangrijk punt voor
de BBB is dat de provinciale jaarlijkse bijeenkomsten gaat houden met eigen streekproducten,
een dialoog tussen de politiek en agrarische ondernemers met inwoners. Voor agrariërs die
bedrijfsverbreding willen, zoeken we ruimte in de regelgeving omtrent agrarische
445 nevenactiviteiten. Faunabeheer is belangrijk in Noord-Holland. We zijn er trots op dat het eigen
risico weer verlaagd is naar vijf procent en dat we, onder andere door de afschaffing van de
winterrust op de boerenakkers, overlast kunnen gaan beperken. We gaan de visserij helpen met
de transitie naar een duurzamere visserij en bij het Rijk en Brussel komen we op voor hun
belangen. We zijn terughoudend met het plaatsen van zonnepanelen op vruchtbare
450 landbouwgrond, want deze horen immers niet op grond die gebruikt kan worden voor
hoogwaardige voedselproductie. Onderzoek naar alternatieve energie, zoals kernenergie,
aardwarmte en aquathermie en we gaan investeren in de voorzieningen voor vitale kernen dat het
voor eenieder fijn blijft om daar te wonen.

455 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, even een vraag. U zegt: terughoudend met zonnepanelen.
Maar welke keus maakt u nu? Want in het akkoord lees ik ook dat de RES gewoon wordt
doorgezet. Dus komen er nou wel of geen zonnepanelen en windmolens?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De RES is een rijksopgave, die al loopt en die wij meegenomen hebben
in ons coalitieakkoord. Maar wat we er wel extra bij in gekregen hebben, is dat we een
460 windladder gaan – hoe zeggen we dat in netjes Nederlands – gaan implementeren en dan gaan
we kijken hoe wij daar het beste in Noord-Holland daar die windladder zo kunnen inrichten dat
het zo min mogelijk overlast veroorzaakt. En bij de zonneweides hebben wij de zonneladder, die
we hanteren. Dat is niet ‘vrijheid blijheid’, maar dat is echt een zorgvuldige ladder die goed
toegepast moet worden. Er staat duidelijk ook in het akkoord dat de vruchtbare grond zoveel
465 mogelijk moet worden vermeden.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Maar verder gaat de RES dus gewoon door?

470 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ja, dat is een landelijke opgave waar we niet onderuit komen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik moet toegeven dat ik nu wel heel erg
schrik als ik mevrouw De Sain hoor zeggen dat het een landelijke opgave is waar we er onderuit
komen, want dat gaat volledig voorbij aan de provinciale bevoegdheid die we hier hebben. Het is
namelijk een regio-gedragen akkoord wat van onderop afkomt. Dus ten eerste klopt dat niet. Dus
475 hoe komt u erbij dat we dat vanuit het Rijk zouden moeten doen?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): In de RES 1.0-periode zijn de zoekgebieden aangewezen en die zijn
vastgelegd, dat dat de zoekgebieden zijn voor wind en voor zon. En die hebben wij in het
akkoord overgenomen.

480 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, maar dat klopt toch niet, voorzitter? Want die zoekgebieden,
die zijn aangewezen of aangedragen door de gemeenten en de restregio's die onder ons liggen.
Wij hebben vervolgens het RES-akkoord gefiatteerd hier in de Staten en wij bieden het vervolgens
aan aan het Rijk. Dus volgens mij zit u er helemaal naast. Bent u dat niet met mij eens?

485 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nou, als ik ernaast zit, dan ga ik dat even verder bekijken en dan kom ik
daar graag op een later moment op terug. Maar zoals ik het nu net gezegd heb, dat is mijn
beleving van de RES hier in Noord-Holland: dat die gebieden in RES 1.0 vastgesteld zijn en dat wij
die in het coalitieakkoord overgenomen hebben.

490 De **VOORZITTER**: Heeft u nog een aanvullende vraag?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Jazeker. Dan rest mij nog één vraag. In het RES-akkoord staat dat
we streven naar de 35 terawattuur op land, bestaande uit zon en wind. Wat gaan we doen als we
495 dat getal hebben bereikt in Noord-Holland? Of eigenlijk in heel het land.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Als wij die 35 terawattuur bereikt hebben met zon en wind, dan is de
RES succesvol geslaagd en dan is dat klaar.

500 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik zal even wachten, denk ik.

505 De **VOORZITTER**: Ja, Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. BBB had het over de belangen van de visserijsector vertegenwoordigen in Europa. Dat kost natuurlijk behoorlijk wat capaciteit. Ik was benieuwd, waarom kiest u nou specifiek voor die belangen? En wat houdt het precies in?

510 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De BBB staat voor de belangen van de boeren en de visserij. En de visserij zit ook onder een enorme druk van de regelgeving die bij Brussel en bij het Rijk vandaan komen. En wij willen graag gaan lobbyen met het Rijk en met Brussel om te kijken dat we daar zo goed mogelijk die visserij, ook hun belangen daarin mee kunnen nemen. Er zijn ook peilingen geweest onder de visserij van hoeveel er eigenlijk vrijwillig gebruik willen maken van de
515 saneringsregeling. En die sector, die doelgroep, willen wij helpen door de regels begrijpbaar en duidelijk te maken, zodat ze ook weten bij welk loket ze moeten zijn, waar ze aan moeten voldoen, welke voorwaarden daaraan verbonden zijn. En daar willen wij graag een ondersteunende rol in aanbieden.

520 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dan begrijp ik dat niet helemaal vanuit de volksvertegenwoordigende rol, want BBB betekent BoerBurgerBeweging. En burgers hebben hier in Noord-Holland aangegeven dat ze toch prioriteit geven aan bescherming van onze natuur, ons water en al die kwetsbare waarden. Dus ik was benieuwd, hoe neemt u dat in uw lobby richting Brussel mee?

525 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nou, er zullen meerdere onderzoeken misschien van zijn en die moeten we allemaal goed ter harte nemen en bestuderen. Maar de visserij heeft ook gewoon een bestaansrecht in Nederland en daar mogen wij best opkomen.

530 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik verwijs de BBB toch naar de raadpleging die de provincie heeft gedaan van eigen inwoners. Ik hoop dat u dat ter harte heeft genomen, want dat had moeten bijdragen aan uw coalitieakkoord. Maar een andere vraag dan. Wat ik dan
535 bijzonder vind, ook als het gaat om boeren en vissers. Er is ook een bepaalde groep ondernemers in die sector, die zegt: nou, weet je, dit is een doodlopende weg wat we al die jaren aan het doen waren, ik kies voor een alternatief, een positief alternatief. Misschien meer iets richting zeewier of plantaardig. En die komen naar mij toe. Die zeggen: ja, ik loop tegen het probleem op dat ik daar onvoldoende subsidies voor kan krijgen, dat alle subsidies eigenlijk gaan naar de gangbare sector, dat ik onvoldoende begeleiding en netwerk kan krijgen om iets daarin voor elkaar te krijgen. Bent u er ook voor die ondernemers, die echt een andere slag willen maken? En wilt u
540 daarvoor lobbyen in Europa?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Daar zijn we zeker wel voor. Ik denk ook, als we de financiële cijfers allemaal naast elkaar zetten, dat er zeker mogelijkheden voor zijn. Maar wij zijn in het coalitieakkoord opgekomen voor de belangen van de visserij, omdat die gewoon erg onder druk
545 staan. Wij vinden gewoon dat ze een serieus aandeel in onze maatschappij zijn en dat wij best voor hun belangen kunnen opkomen. En als ze dan zeggen van, wij willen onze bedrijfsvoering aanpassen. Hetzelfde als met biologische landbouw, dat moet vanuit de markt kunnen komen, want we kunnen niet overal potjes voor maken om dat te subsidiëren. Als de markt vraagt naar een bepaald product en een ondernemer, die speelt daar verder op in, dan moet dat vanuit de
550 markt tot stand komen, denk ik.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, is BBB zich ervan bewust dat de markt zwaar beïnvloed is en nog steeds wordt door de jarenlange subsidies en regels vanuit Europa, die de visserij bevorderde, het vis eten bevorderde, het drinken van melk van koeien bevorderde en het eten van vlees
555 bevorderde? Dat Europa daar jarenlang zelfs geld in investeerde om er reclame voor te maken? Dus in hoeverre beoordeelt u dan dat hier sprake is van een vrije markt?

- 560 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Een boer krijgt ruim tweehonderd euro subsidie per jaar voor gratis onderhoud van al het land die hij heeft en daar zorgt hij voor de biodiversiteit, kruidenrijk grasland, goed dierenwelzijn, hoogwaardig voedsel met de beste standaard van de hele wereld. Daarnaast, de visserij krijgt nu wel subsidie, maar die weten nog niet of ze hun visvergunning houden. Ze moeten honderdduizend euro investeren voor een nieuwe motor. Er is veel onduidelijkheid over hun areaal waar ze mogen vissen. En nou, dan vind ik wel dat zij wat meer bescherming mogen hebben, ja.
- 565 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, dat was dus niet de vraag. U begon over de vrije markt en dat u daar vooral op afgaat. En ik vroeg u: vindt u dat er sprake is nu van een vrije markt?
- 570 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ja, ik vind wel dat er sprake is van een vrije markt, want die subsidies die u zo torenhoog vindt, die vind ik eigenlijk best wel laag. Voor al het werk wat ze ervoor doen? Koopie.
- De **VOORZITTER**: Nog één vraag op dit onderwerp, anders wil ik graag doorgaan met een ander onderwerp.
- 575 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, ik constateer dus dat de BBB denkt dat ze afgaan op de vrije markt en dus de keuze die de burgers maken. Maar tegelijkertijd constateren dat er heel veel geld ingaat om die burgers te beïnvloeden en hun keuze te beïnvloeden. En begrijp ik goed dat de BoerBurgerBeweging eigenlijk dat subsidiegeld nog meer wil gaan steken in de gangbare landbouw, eigenlijk zoals het al lang is gegaan, en niet de extra aandacht wil geven en dat geld wil geven aan echt toekomstbestendige boeren die meer willen investeren in plantaardig, waar we naartoe moeten?
- 580 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nee, die mening deel ik niet met u. Als we het voorbeeld nemen van de biologische veehouderij, als dat allemaal marktgestuurd was, was hun aandeel allang gegroeid in de keten. En met subsidies kan je dat niet alleen overeind houden. Dus nee, ik ben het niet met u eens.
- 585 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.
- 590 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Michel Dekker en ik hebben in de onderhandelingen ons uiterste best gedaan voor al deze punten. Onze achterban zal zich herkennen in dit coalitieakkoord. Sterker nog, we krijgen van hen al de nodige complimenten op dit akkoord. Erg fijn, want we hebben er hard voor gewerkt. We hebben een intensief en respectvol samengewerkt met de andere onderhandelaars. We spreken onze waardering uit naar de formateurs, mevrouw Broekers-Knol en de heer Bernt Schneiders, en de ambtelijke ondersteuning, onze steun en toeverlaat in dit proces.
- 595 De komende jaren zal BBB vanuit het coalitieakkoord, maar, belangrijker nog, samen met alle Statenleden werken aan een nog betere provincie voor onze inwoners om in te werken en te leven. En als grootste partij vinden wij het belangrijk om alle partijen hierbij serieus te nemen en te waarderen voor de inbreng die vanuit hun achterban belangrijk is. Laten we samen zo constructief mogelijk werken en gaan voor de inhoud, en dan komt het met onze provincie vast goed. En dan gaan we nu verbindend vooruit.
- 600 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Terwal. O, de heer Van den Berg, op de valreep.
- 605 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik wilde mevrouw De Sain niet onderbreken in haar laatste pitch. Dat zou ik zonde vinden. Maar ik ben toch wel benieuwd hoe de BBB aankijkt tegen het vertrouwen tussen inwoners en politiek. De BBB heeft gepleit voor het referendum in hun verkiezingsprogramma. En als ik nu kijk naar het coalitieakkoord, dan zie ik dat met geen letter terugkomen. Hoe zou de BBB dat zelf willen duiden?
- 610 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ook daar hebben we met de vier partijen flinke gesprekken over gevoerd. En ik ben wel van mening dat de participatie en het burgerberaad heel duidelijk in het
- 615

coalitieakkoord staan. En het is dan misschien niet helemaal zalig makend, maar een goed begin staat er wel in omschreven.

620 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Hoe gaat het dan nu verder met het referendum, vragen wij ons dan af? Want de Referendumverordening is er wel, maar in de vorige Staten is er ook een serieus advies geweest van de hoor- en adviescommissie, die zei dat die verordening wel geëvalueerd moet worden om het uitvoerbaar te maken. Gaat dat gebeuren? Of houden we het bij termen zoals co-creatie?

625 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik moet u heel eerlijk bekennen dat ik niet weet over een eventuele evaluatie over een referendum. Er komen zometeen nog drie sprekers aan het woord. Dus ik zou uw vraag gewoon nog een keer herhalen. En anders dan kom ik daar op een later moment op terug. Maar ik weet dat niet.

630 De heer **DEEN** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Mijn vraag, het eerste deel van mijn vraag was eigenlijk dezelfde als die de heer Van den Berg al stelt. Maar in het vervolg daarop, er zijn in de vorige coalitieperiode een aantal, nou ja, laat ik zeggen, referendumverzoeken getorpedeerd. Kunnen wij van de BBB de garantie krijgen dat zij dat niet gaan doen?

635 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Wij hebben er met de onderhandelingen over gesproken. En de ene partij is er iets meer voorstander van dan de andere partij. En ik denk dat we nu een goede- Hoe zeggen we dat? we hebben een gulden middenweg ervoor gekozen. Wat ik net ook tegen de heer Van den Berg zeg, een beetje over een eventuele evaluatie: sorry, ik weet dat niet.

640 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik nu het woord geven aan de heer Terwal van de VVD.

De heer **TERWAL** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Op de valreep voor het zomerreces – de barbecue staat al bijna te walmen – kan dan eindelijk het nieuwe coalitieakkoord voor de komende vier jaar aan de Staten gepresenteerd worden met de welluidende titel Verbindend vooruit. Ik kijk even
645 rechts van mij. Dan moet ik altijd zeggen: met uitroeptekens. Hier gingen vele verkenningsgesprekken, informatierondes en formatie-overleggen aan vooraf, met even zoveel ambtelijke notities en tekstvoorstellen. Lange dagen werd er met elkaar gesproken in Alkmaar, Heemskerk, Westzaan, maar bovenal op ons eigen provinciehuis. Waar de kroket bij elke
650 onderhandeling in het begin nog een welkome versnapering was, kwam deze na tweeëneenhalve maand volledig mijn neus uit. Om tot deze coalitie te komen was geen vanzelfsprekendheid. Het was dan ook een lang en intensief proces. Mevrouw De Sain refereerde er ook al even aan. Maar onder de bezielende leiding van Ankie Broekers-Knol en Bernt Schneiders en met de enorme inzet van de ambtelijke ondersteuning – ik zie een aantal daar in de zijzaal zitten – hebben we elkaar gevonden in een coalitieakkoord waar alle vier partijen zich in herkennen. Veel dank daarvoor. En
655 wie zich ook in het akkoord kunnen herkennen, zijn er ruim 151.000 kiezers die afgelopen 15 maart op de VVD hebben gestemd. We hebben in de opmaat naar de verkiezingen een intensieve campagne gevoerd, door heel Noord-Holland, met vijf punten: versnelling woningbouw, betere bereikbaarheid, versterking economie, verduurzaming met draagvlak en lage lasten. Ik denk wel te kunnen stellen dat we als VVD kunnen leveren op alle vijf de punten.

660 Zo gaan we als nieuwe coalitie de woningnood te lijf door als provincie meer ruimte en ondersteuning aan gemeenten te bieden om de woningbouw te versnellen. We doen dit door ook buitenstedelijk mogelijkheden te creëren voor woningen in aansluiting op bestaande bebouwing, waaronder aan de randen van dorpen en kernen, wordt er met de gemeenten ruimte gezocht voor
665 een verantwoorde verdichting van de lintbebouwing en biedt de provincie samen met gemeenten ondersteuning – ik maak even mijn zin af, meneer Mulder – aan agrarische en niet-agrarische-

De **VOORZITTER**: U bent niet de voorzitter.

670 De heer **TERWAL** (VVD): Excuus, voorzitter. Zou ik mijn zin mogen afmaken? Wordt er met gemeenten ruimte gezocht voor een verantwoorde verdichting van de lintbebouwing en biedt de provincie samen met gemeenten ondersteuning aan agrarische en niet-agrarische bedrijven in het landelijk gebied, die hun bouwpercelen willen transformeren naar één tot drie woningen.

675 De **VOORZITTER**: Punt. De heer Mulder.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel voor het woord. Via de voorzitter tot de heer Terwal. Ja, u zegt net- Ik ben natuurlijk hartstikke blij dat u werk wil gaan maken om de woningcrisis op te lossen. En u zegt: goh, we gaan nu ruimte ook maken buiten die kernen. Maar ik hoorde net
680 mevrouw De Sain spreken over: goh, we doen dat als het binnenstedelijk niet meer kan. Dat lijkt mij dat dat ongeveer de- Dat is beleid wat wij volgens mij ook op dit moment voeren. Dat is namelijk de ladder van duurzame verstedelijking. Gaat u die dus aanhouden of verwerpt u die?

De heer **TERWAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Wat mevrouw De Sain zegt en wat ik zeg, daar zit geen licht tussen. Wij zien ook dat het grootste gedeelte van de woningbouwopgave binnenstedelijk opgelost kan worden, maar daar waar dat niet mogelijk is en daar waar
685 gemeenten aangeven 'we zouden bijvoorbeeld een straatje erbij willen bouwen', is deze provincie na een aantal jaren toch wel van receptief beleid genegen om daar wat meer ruimte te bieden, onder andere aan de randen van het dorpen en kernen. En meneer Mulder, u zult het met me
690 eens moeten zijn: u ziet ook dorpen waar de buslijn verdwijnt, waar misschien de bibliotheek verdwijnt. We willen die vitaliteit met name ook op het landelijk gebied juist in stand houden. En dan zal je af en toe een aantal woningen moeten bouwen.

De heer **MÜLDER** (D66): Buiten dat ik denk dat als de bus verdwijnt, dat we dan iets moeten doen
695 aan de bus in plaats van aan het aantal woningen wat er is, ben ik vooral heel erg benieuwd dat ik zeg: oké, u zegt 'er zit geen licht tussen'. Dus ik ga er altijd vanuit dat u mij volledig kan beargumenteren dat, als u dat straatje erbij wil, dat u mij kan vertellen waarom het binnenstedelijk oprecht niet kan.

De heer **TERWAL** (VVD): Er zal altijd bij elk bouwplan een motivatie gegeven worden. Maar u moet ook begrijpen dat we niet al het groen wat in elke stad of in elk dorp aanwezig is, dat we dat allemaal gaan opofferen, het laatste voetbalveldje, om daar nog wat woningen te bouwen. Er zal ook ruimte zijn voor gemeenten om aan die randen van dorpen en kernen te bouwen in
700 aansluiting op de bestaande bebouwing. U heeft ook gezien dat er voorwaarden aan vastzitten, dat het mooi, landschappelijk ingepast moet worden. Dus uw vrees dat daar meteen hele VINEX-
705 locaties worden bijgebouwd: het meeste zal binnenstedelijk gebeuren, maar ook zal er ruimte worden geboden aan die randen van dorpen en kernen.

De heer **MÜLDER** (D66): Maar dan nogmaals, dit was beleid wat wij al voerden, alleen, ik heb niet vaak gemeenten gezien – een enkele keer wel – die mij konden beargumenteren waarom
710 binnenstedelijk niet mogelijk was. Bent u dan hier niet een soort van wijziging van beleid aan het voeren, die er eigenlijk helemaal niet is?

De heer **TERWAL** (VVD): Meneer Mulder, ik ben het niet met u eens dat dit beleid al bestond. In
715 de Metropoolregio Amsterdam was niets mogelijk en in Noord-Holland Noord waren er elf woningen mogelijk. We geven nu die gemeenten, die goed kunnen beargumenteren om die faciliteiten in de kleine kernen, maar ook op het landelijk gebied, te vergroten, om die wat meer ruimte te bieden.

720 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, wat doet u dan als zo'n gemeente, die echt die woningbouw aan de rand nodig heeft- Als daar allemaal bijzonder provinciaal landschap ligt?

De heer **TERWAL** (VVD): Nou, mevrouw Koning, zoals u ook in het coalitieakkoord hebt kunnen
725 lezen, koesteren we het bijzonder provinciaal landschap. Maar we hebben ook aangegeven dat we in specifieke gevallen gewoon naar de begrenzing van dat BPL kunnen kijken en misschien die begrenzing kunnen aanpassen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Oké, dus die ruimte om overal het bijzonder provinciaal
730 landschap aan te passen, die is er?

De heer **TERWAL** (VVD): Nee, dan legt u mij woorden in de mond, mevrouw Koning. Misschien dat u dat zo zou willen zien. Ik zeg: we koesteren het BPL, maar we zullen daar soms in specifieke gevallen naar kijken.

735 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Is dat dan een bevoegdheid van GS of krijgen wij dat als PS voorgelegd?

De heer **TERWAL** (VVD): Mij lijkt dat die bevoegdheid bij GS ligt.

740 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Oké, dan hadden wij hier graag een motie over willen indienen, maar dat kan nu helaas niet. Daar komen we later op terug.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik proef rond het hele woondossier toch enige ambivalentie. Zeg ik dat goed? Ambivalentie. Ja. Want we gaan verdichten waar mogelijk.
745 184.000 woningen. Er zijn drie kernen genoemd. Ik woon in een van die kernen: Hoofddorp. En de anderen zijn Zaanstad en Haarlem. Daar is al veel verdicht, en zo niet aan de randen. Als ik dit verhaal hoor, dan gaan we dus aan de randen werken, want je kan niet verdichten waar al verdicht is. Dus ik wil graag van u horen of dat klopt wat ik nu constateer.

750 De heer **TERWAL** (VVD): Staat u mij toe in ieder geval om een wat algemene bespiegeling te geven, maar ik ga niet in op specifieke bouwlocaties. Maar we hebben ook in het coalitieakkoord gesproken: veel van de woningbouw kan binnenstedelijk opgelost worden. We zetten met name in – en daarvoor hebben we ook nu een aanzienlijk bedrag vrijgemaakt: zeventig miljoen euro
755 incidenteel – voor met name die ov-knooppuntenaanpak, omdat we ook zeggen: daar waar de busstations, de treinstations zijn – kijk onder andere waar u zelf woont, het treinstation in Hoofddorp – daar zou je inderdaad aanzienlijk meer aantallen woningen moeten bouwen. Dat hebben we al de afgelopen vier jaar gedaan. Dat is een groot succes gebleken. Dus dat is ook een aanpak waar we mee doorgaan. Maar we hebben ook met elkaar gezegd, als vier coalitiepartijen: daar waar je nog dat laatste groen in die steden, maar vooral ook in die dorpen, hebt en waar ook
760 de vitaliteit onder druk staat, daar moet je ook gewoon ruimte kunnen bieden aan die gemeenten, als ze dat willen en ook goed beargumenteren, aan die randen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, het is duidelijk dat de gemeenten aan zet zijn. Maar u zegt: het kan opgelost worden. Dan neem ik aan dat u dat
765 onderzocht heeft. Dan zou ik dat graag willen weten. Want u zegt, of althans, de vier partijen zeggen het met zulke stelligheid. En ik wil dan weten waar dat op gebaseerd is.

De heer **TERWAL** (VVD): Nou, ik wil u een kopie doen toekomen van het Masterplan Wonen. Daar staat heel duidelijk in dat een groot deel binnenstedelijk opgelost wordt. Volgens mij was het in
770 de orde van negentig procent. Maar dan heb je altijd een aantal van tien procent waarvan je zegt: nou, daar zullen we ook ruimte moeten geven – maar nu herhaal ik mezelf, voorzitter – aan die randen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Terwal. Tenzij u nog een andere vraag heeft?

775

De heer **TERWAL** (VVD): Voorzitter, als elk blokje zoveel vragen opwerpt...

De **VOORZITTER**: Ja, dat had u niet moeten zeggen, meneer Terwal.

780 De heer **TERWAL** (VVD): Het is de goden verzoeken.

De **VOORZITTER**: Ja. Statenlid Kostić.

785 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik dacht: ik pak de timing. Ja, voorzitter, daar zegt de VVD iets interessants: we kijken als een wethouder, een gemeente, een goed voorstel heeft. En nu heb ik natuurlijk, zoals u weet, een heel goede relatie met uw ex-gedeputeerde Loggen gehad. En ik citeer hem hier als het gaat om deze zaak. Hij zegt: natuurlijk, als een lokale bestuurder met een goed voorstel komt, dan kunnen we daar serieus naar kijken. Maar ik heb in al die jaren niet een keer een wethouder gesproken met een echte visie. De meeste wethouders zitten met alle respect
790 gewoon het boodschappenlijstje van projectontwikkelaars af te werken. En vervolgens zegt de heer Loggen van de VVD: het is heel wijs dat de provincie nu het laatste woord heeft op bouwen in het groen, want daar zit de meeste ruimtelijke kennis over natuurbescherming-

795 De **VOORZITTER**: Even voor de tijd: kunt u nu een vraag- Volgens mij heeft u uw punt gemaakt. Kunt u het nu tot een vraag brengen?

800 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, ik ben het citaat aan het afronden. Dat is één zin. Want daar zit de meeste ruimtelijke kennis over Natuurbescherming, waterbeheer en klimaatadaptatie. Dus mijn vraag aan u is: hoe gaat u dan deze zorgen van de gedeputeerde borgen? Neemt u dit advies van uw eigen ex-gedeputeerde over?

805 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, ik ken het interview en ik ken ook de woorden daarmee van de heer Loggen. Maar hier staat niet de heer Loggen. Hier staat gewoon de heer Terwal, die met mevrouw Rommel onderhandeld heeft, waar een mooi coalitieakkoord uit voort is komen, waarin we zeggen: er is een woningnood. Dat wordt breed erkend door volgens mij iedereen hier in de Staten. Ja, dan moet je op een gegeven moment voor onorthodoxe problemen, moet je ook komen tot onorthodoxe oplossingen. En dan zeg ik: we zullen veel binnenstedelijk kunnen oplossen, maar daar waar het niet mogelijk is, omdat volgens mij ook PvdD ook nog wel waarde hecht aan dat stukje groen, misschien wel het laatste stukje groen in de stad of dat dorp, dat we
810 ook zeggen: we geven gemeenten als ze met goede voorstellen komen – en ik heb vertrouwen in die gemeenten dat ze met goede voorstellen kunnen komen – dat we dan ook aan de randen van die dorpen en kernen woningen kunnen bouwen.

815 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): En mijn vraag was: waar toetst u dat vervolgens op, dat goede voorstel. Gaat u borgen daar waar u, ook in uw nieuwe rol, ook met een andere naam en een nieuwe coalitie, een kerntaak in heeft, namelijk borging van waterbescherming, van aanpak van klimaat en van bescherming van natuur, daar waar de gemeenten geen of een mindere rol in hebben?

820 De heer **TERWAL** (VVD): Nou, zoals u in het coalitieakkoord heeft kunnen lezen, er staan een aantal van die voorwaarden in. Het gaat om maatschappelijke inpasbaarheid, het moet ook voldoen aan de regionale woonbehoeften. Dus het moet passen bij de omvang van het dorp of de kern. Dus er staan al een aantal voorwaarden vermeld in het coalitieakkoord.

825 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Is dat een ja? U gaat rekening houden met natuur, dat het daar geen kwaad aan wordt gedaan?

830 De heer **TERWAL** (VVD): Dan is het antwoord: ja, we houden rekening met natuur. Maar dat staat ook in het coalitieakkoord, dat we ook zeggen van, daar waar gebouwd wordt, ook aan de randen van dorpen, zullen we rekening houden uiteraard met de natuur. Dat past ook bij die landschappelijke inpasbaarheid.

835 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nog even een laatste vraag. Ja? Dan even over die verdichting, want dat blijft toch het allerbelangrijkste, volgens die ladder. En u zegt eigenlijk: ja, we willen het groen in de stad of in het dorp ontzien. Maar bent u zich ervan bewust dat u ook kan investeren, volgens alle rapporten die ook het Rijk en u adviseren, dat we juist moeten investeren in het groen erbinnen? Dus dat we bijvoorbeeld natuurinclusief kunnen bouwen. Is de VVD bereid om ook daar binnenstedelijk in te investeren?

840 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, Statenlid Kostić, ook dat staat in het coalitieakkoord. Dat we zeggen, als wij aan die randen bouwen, dan zorgen we dat daar rekening wordt gehouden met de natuur en dat we ook kijken of binnen de gemeente de natuur of in ieder geval het groen, ook versterkt kan worden.

845 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **TERWAL** (VVD): Dank, voorzitter.

De **VOORZITTER**: De heer Mülder.

850 De heer **MÜLDER** (D66): Nog een ander punt. U had het ook al gehad over de lintbebouwing, waar u over had gepraat. Daar staat namelijk een leuke tekst over in, dat het- Nou, eigenlijk staat

855 er met zoveel woorden: wat een groot succes is dat. Nou, moet ik zeggen dat, het idee erachter vind ik een vrij groot succes. Maar mag ik u vragen: hoeveel van dit soort projecten- Want we hebben destijds een paar locaties aangeleverd of een paar locaties aangewezen waar dat zou mogen gebeuren. Voor hoeveel projecten zijn er al plannen gemaakt? En bij hoeveel projecten is er daadwerkelijk al een heipaal de grond in gegaan?

860 De heer **TERWAL** (VVD): Nou ja, je ziet, in een aantal lintdorpen zijn zeker die plannen er, maar ik denk dat dit een heel mooi steuntje in de rug is voor al die gemeenten die die lintbebouwing willen verdichten, dat ze ook in het coalitieakkoord kunnen lezen dat daar nu ruimte voor wordt geboden.

865 De heer **MÜLDER** (D66): Maar er was al ruimte. Dat hebben we gegeven voor een twintigtal locaties. Volgens mij van één of twee hebben we de plannen gezien. Daarvan hebben we gezegd: wat goed, helemaal in lijn met die lintbebouwingsvisie die wij hadden. Hoe kunt u dan zeggen, zonder dat er überhaupt nog ergens überhaupt een heipaal in de grond is gegaan, dat het al een groot succes is? Want er is nog niks opgeleverd.

870 De **VOORZITTER**: De heer Terwal. [geluid in de zaal] Dat was niet de heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Er wordt hier een hulplijn ingezet.

875 De **VOORZITTER**: Dat is niet toegestaan.

880 De heer **TERWAL** (VVD): Nee, maar meneer Mulder, ik benoemde net al in mijn bijdrage: ik zou het hier niet passend vinden om op allerlei woningbouwlocaties of plannen in te gaan. Ik kan mijn papiertje links buigen, rechts buigen, maar ik kan er geen glazen bol van maken. Ik weet niet waarom sommige plannen niet doorgaan. Dat kan misschien te maken hebben met een gebrek aan ambtelijke capaciteit, waar we overigens ook als provincie wat aan willen doen. We gaan een flexibele schil qua ambtelijk capaciteit inzetten binnen dat investeringskader. Maar het kan ook aan stikstofvergunningen liggen, die er niet zijn. Maar aan de provincie zal het niet liggen, zeker niet, nu we nog eens een keer heel nadrukkelijk benadrukken in ons coalitieakkoord dat er verdichting mogelijk is in die lintdorpen, en wederom met oog voor de landschappelijke kwaliteit, maar ook voor de cultuurhistorie.

890 De heer **MÜLDER** (D66): Dat snap ik. Dat vind ik ook heel fijn. Het enige punt is: we hebben dit beleid volgens mij anderhalf jaar geleden ingesteld met een termijn dat we dat op een gegeven moment zouden evalueren. En nu zegt u: ik ga daarvan afwijken, ik ga alvast verder. Dat is een keuze. Dat doet u bewust. Klopt het dat u zegt: goh, we gaan niet heel goed het beleid evalueren, maar we gaan gewoon nu al door? Dat mag. Maar dan moet hij dat gewoon zeggen.

895 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, maar ik zie daar geen tegenspraak in. Dit is een keuze. Maar in het meer ruimte bieden aan die verdichting van lintdorpen zullen we natuurlijk ook evaluaties, die gaandeweg naar buiten komen, daarin meenemen. Maar dit is ook echt iets wat past in de verdere uitvoering van het coalitieakkoord.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Terwal.

900 De heer **TERWAL** (VVD): Voorzitter, om nog even het wonenblokje af te sluiten met één zinnetje. Ook komen er meer mogelijkheden voor flexwoningen en tijdelijke woningen.

905 Om de bereikbaarheid te verbeteren, wordt er extra geld uitgetrokken voor beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur om zo de basis op orde te brengen. Ook wordt er flink geïnvesteerd in de verbetering van de bestaande en de aanleg van nieuwe infra in alle Noord-Hollandse regio's. Alle projecten in de studiefase kunnen door extra gelden doorgang vinden richting planning en uitvoering.

910 Als coalitie versterken we het vestigingsklimaat en daarmee de economie in Noord-Holland. Bestaande ruimte voor bedrijven en industrie, ook voor de zware milieucategorieën, blijft behouden in onder meer het Noordzeekanaalgebied en bij Den Helder.

915 De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik wil toch even aan de VVD vragen, ik hoor dat we inderdaad – dat hebben we ook teruggelezen in de getallen – dat er wordt geïnvesteerd in met name beheer en onderhoud van infrastructurele projecten. Dat is een kerntaak van onze provincie. Daar zijn wij het als partij over eens. In de cijfers die er nu staan, in de inschatting van de VVD, is dat een conservatief bedrag? Gaan we het daarmee redden? Want er is natuurlijk al heel veel wat er op ons af is gekomen, ook incidenteel, de afgelopen tijd. Hoe schat de heer Terwal van de VVD in dat we met die bedragen de bereikbaarheid van de provincie Noord-Holland 920 kunnen blijven garanderen ook voor de komende coalitieperiode?

925 De heer **TERWAL** (VVD): Kijk, alles is natuurlijk omgeven met onzekerheid. We hebben er ook al vaak met elkaar over mogen wisselen, de heer Dessing en ik, in de commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid. Als je alleen al kijkt bijvoorbeeld naar de grond-, weg- en waterbouwindeks. Die is met 21 procent gestegen. We weten niet hoe de geopolitieke situatie is, of de inflatie afneemt, of de grondstoffenprijzen nog verder stijgen of misschien wel gaan dalen. Bij staal daalt die inmiddels gelukkig. Voor nu krijgen wij vanuit de ambtelijke organisatie in ieder geval informatie dat dit voldoende zou zijn om aan die wettelijke taken tegemoet te komen. Maar bovenop die wettelijke taken hebben we er ook voor gekozen om het, nou ja, met een afkorting, het iMPI, het integraal meerjarenprogramma , om dat ten volle uit te voeren. We hebben vaak met elkaar 930 gewisseld dat we toch van de gedeputeerde te horen kregen van nou, ik weet niet of daar voldoende geld voor is. Hiermee is zeker gesteld dat alles wat nu in de studiefase zit gewoon richting planning en realisatie kan. En daar komt dan ook nog geld bovenop om eventueel te investeren in nieuwe investeringen. Dus ik zou u willen zeggen: dit is wel, nou, als u in een 935 restaurant zou zitten, dan kiest u hier voor het uitgebreide menu.

De **VOORZITTER**: De barbecue moet nog even wachten, meneer Terwal.

940 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, gezien het aantal vragen: zeker. Voorzitter, ik vervolg mijn betoog.

945 Krijgen bedrijven die willen verduurzamen van ons de tijd die daarvoor nodig is en ondersteunen we ook als provincie. En ook hebben we de ambitie om de meest mkb-vriendelijke provincie van Nederland te worden door het vereenvoudigen van provinciale regelgeving, het versnellen van procedures en toe te zien op snelle vergunningverlening. Om het contact voor bedrijven met de provincie te stroomlijnen verkennen we de mogelijkheden voor een centraal loket Werken en Ondernemen.

950 Dan de verduurzaming. Hierbij letten we nadrukkelijk op draagvlak, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid van maatregelen. Zo wordt bij het plaatsen van windmolens – en ook mevrouw De Sain noemde het al – een voorkeursvolgorde uitgewerkt in de vorm van een windladder, waarbij de eerste voorkeur uitgaat naar zee en industrieterreinen. Bij de beoordeling van nieuwe initiatieven voor windmolens op land wordt geanticipeerd op de nieuwe landelijke normen en spannen we ons maximaal in, maximaal, voor de bescherming van de gezondheidsaspecten op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten. Ik wacht even op meneer Van den Berg, want 955 deze had ik zien aankomen.

De **VOORZITTER**: Dat is heel netjes. De heer Van den Berg.

960 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dat was gewoon uitlokken, voorzitter. Nee, ik vraag mij toch wel af, want in het coalitieakkoord staat dat jullie geen cap willen plaatsen op landelijke regelgeving. Dus als volgend jaar die nieuwe regelgeving komt voor windturbines, wat gaan jullie dan doen? Gaan jullie dan scherpere regelgeving introduceren Noord-Holland? Of houden we gewoon toch de landelijke lijn aan?

965 De heer **TERWAL** (VVD): U zegt het goed: de landelijke normen zullen vanaf dat moment geldend zijn. Dus ik denk dat er een taak voor u, maar ook voor mijn fractie, voor andere fracties, liggen om vooral de signalen uit de provincie door te geven aan de Tweede Kamer om te zorgen dat die landelijke normen passend worden, in ieder geval in de provincie Noord-Holland.

970 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dan vraag ik mij ook wel af hoe we dat gaan doen bij gebieden
zoals de Amsterdam Noorder IJplas, ik noem er maar eentje. Daar maken mensen zich natuurlijk
erg zorgen om de bouw van die windturbines, die ook nog eens een keer raakvlak heeft met het
onderwerp wat u net afsluit: de woningbouw. Die woningbouw, die wordt daardoor gefrustreerd.
975 Gaan we dan op deze manier met die bouw van windturbines, ja, die gewenste woningen wel
bouwen?

De heer **TERWAL** (VVD): Ik ken uw zorgen en ik ken ook de zorgen van deze bewoners. Daar
hebben we ook als fractie mee gesproken. Maar ik moet u ook zeggen: het is nu nog niet aan de
orde. De Verklaring van geen bezwaar waar u op doelt, mogelijk dat die in het najaar naar de
980 Staten komt. En dan zullen wij dat op zijn merites wegen. Maar u kunt van mij de verzekering
krijgen dat we daar als fractie zeer kritisch, heel kritisch, naar zullen kijken.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dan rond ik af met een vraag, voorzitter, of u mij dan eens
kunt meenemen in het verschil ten opzichte van vier jaar terug. Want toen was er een coalitie
985 samen met D66. Nu is de BBB in de plaats gekomen. Dus eigenlijk nu twee centrumrechtse
partijen. En dan is dit het resultaat. Ik had dat niet verwacht. Hoe kijkt u er zelf naar of dit
hetgeen is wat u er echt uit had willen slepen?

De heer **TERWAL** (VVD): Als u mij vraagt om zware bespiegelingen, dan zou ik die graag met u bij
990 de barbecue doen. Nee, maar wat mevrouw De Sain ook zei, kijk, we hebben met elkaar wel een
RES afgesloten. Dat is een samenspel geweest tussen ons als provincie, maar ook de gemeenten,
ook de waterschappen. Daar kan je, als je het al zou willen – u misschien wel – daar kan je niet
zomaar je handtekening onder vandaan halen. Dat past ook niet in het middenbestuur wat we
995 zijn en in de goede bestuurlijke verhouding die we met elkaar hebben. Dus we hebben ook in het
coalitieakkoord gezegd: daar staan we voor. En een deel zal moeten plaatsvinden via de opwek
van energie via zonnepanelen. Daar hebben we heel duidelijke dingen over gezegd dat zijn
beslag moet krijgen in de zonneladder. En een ander deel zal zijn beslag moeten krijgen via
windenergie. Daar hebben we ook heel duidelijke dingen over gezegd, onder andere de punten
die ik nu net noem.

1000 De **VOORZITTER**: Meneer Terwal, gaat u verder. Tenzij u nog een andere vraag heeft?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, ik heb dan nog één vraag van een andere orde. Ik hoor wat u
zegt over de RES, hoor. Ik begrijp goed wat u zegt. Maar bent u dan niet bekend met het rapport
1005 van de CE Delft, die zegt van: wind op land is niet nodig om de doelen te behalen. Als ik daar nog
een reflectie op zou kunnen krijgen waarom we dat dan toch gaan doen, dan ben ik tevreden.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, dat rapport ken ik. Natuurlijk, met elk rapport heb je ook weer
tegenrapporten. Maar we hebben nu gezegd van: we staan voor onze handtekening, gezien de
1010 bestuurlijke zekerheid, zou ik willen zeggen en nou, we zullen in ieder geval, als we daar onze
oplossing zoeken tot wind en zonne-energie dat heel duidelijk inkaderen. En ik denk dat we de
juiste kaders hebben gevonden en die hebben ook hun beslag gekregen in het coalitieakkoord.

Voorzitter, dan vervolg ik mijn betoog. Bij de planning van eventuele windmolens nabij
1015 gemeentegrenzen – dat was iets waar de heer Van den Berg aan refereerde – laten we gemeenten
een onderling afsprakenkader opstellen. Voldoende draagvlak en participatie is voor ons een
randvoorwaarde. Ook doen we de komende jaren onderzoek naar Small Modular Reactors, kleine
kerncentrales in de volksmond, en dienen we hiervoor een aanvraag in bij het Rijk dat een
onderzoeksbudget beschikbaar heeft gesteld.

1020 De heer **MÜLDER** (D66): Ja, alvast vooruitlopend op mijn eigen bijdrage. Ik was toch verbaasd dat
u dat inderdaad had opgeschreven, dat u op zoek gaat naar plekken voor kleine centrales, want
recentelijk is er van het Rijk nog een soort van inventarisatie geweest van waar er plek zou zijn
voor die kleine centrales of in ieder geval voor centrales in het algemeen. Daar werd toch gezegd
1025 geen enkele geschikte plek te hebben gevonden in Noord-Holland. Nou, u heeft toen de
beslissing gemaakt om wel zoiets op te schrijven. Dan ga ik ervan uit dat u ook een goed beeld
heeft van waar die dan zou kunnen komen, volgens u.

1030 De heer **TERWAL** (VVD): Nee, wat we gaan doen is een aanvraag indienen voor het onderzoeksbudget. Daar zal onder andere in die aanvraag zitten van, wat zijn nou de voor- en nadelen van die Small Modular Reactors. We hebben ook gezegd: we gaan nu nog niet speculeren over eventuele plekken in de provincie. Het gaat puur om de voor- en de nadelen.

1035 De heer **MÜLDER** (D66): Hoe reëel acht u de kans de kans dat u subsidie gaat krijgen voor een onderzoek als het Rijk op dit moment heeft aangegeven: er is geen enkele geschikte plek in uw provincie?

1040 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, meneer Mulder, ik zei het net al: ik kan mijn papiertje naar links en rechts buigen, maar, zoals u ziet, ik kan er geen glazen bol van maken. Dat maakt ook dat ik gewoon eerst die aanvraag afwacht en dan horen we vanzelf vanuit het Rijk of daar onderzoeksbudget voor wordt vrijgemaakt.

1045 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Ik denk dat Noord-Holland ongeveer de achtste provincie is die het woord 'kerncentrale' heeft opgenomen in zijn coalitieakkoord. En ik vroeg me af: wat denkt u nou wat specifiek in het Noord-Hollands belang is om ook nog eens onderzoek te gaan doen, terwijl er momenteel op zoveel plekken in het land al initiatieven lopen om te kijken en de Rijksoverheid ook heeft gezegd: wij willen dit serieus bekijken, maar we focussen ons nu eerst op de bouw van twee kerncentrales in Borssele?

1050 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, meneer Klein, als het Rijk dat zou denken, dan begrijp ik ook niet waarom ze zo'n onderzoeksbudget voor de provincies klaarzetten. En als zo'n onderzoeksbudget er is, dan vind ik ook dat je als Noord-Holland gezamenlijk met andere provincies daar ook gewoon aanspraak op moet kunnen maken.

1055 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Maar dan herhaal ik mijn vraag: wat denkt u daaruit te krijgen? Welke uitkomst verwacht u van dit onderzoek? Dat er in het volgend coalitieakkoord een kerncentrale gebouwd gaat worden in Noord-Holland?

1060 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, maar meneer Klein, nu vraagt u aan mij om dat onderzoek zelf te gaan schrijven, want u loopt nu al vooruit op de resultaten. Als ik dat zou weten, dan had ik hier al wel een lijvig rapport zelf geschreven. Wat wij doen, is: we dienen een aanvraag in om onderzoek te doen naar de mogelijkheden van zo'n Small Modular Reactor, voordelen, ook nadelen, en misschien dat dat wel in gezamenlijkheid met andere provincies gebeurt. Dat weet ik niet. En dan gaan we gewoon kijken van wat de resultaten zijn. Op basis daarvan gaan we weer verder. Maar dat zal zijn beslag krijgen inderdaad in een volgend college.

1070 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, maar mijn punt is, meneer de voorzitter, dat dit helemaal geen specifiek Noord-Hollandse vraag is. Dit is een heel algemene vraag waar inmiddels al heel veel over nagedacht gaat worden. Dus wat is de toegevoegde waarde, dat wij hier onze zeer beperkte bestuurlijke capaciteit straks voor in gaan zetten?

1075 De heer **TERWAL** (VVD): Of die bestuurlijke capaciteit beperkt is, die laat ik aan u. Maar wij hebben gewoon gemeend dat we inderdaad gewoon willen kijken van, wat zijn de voordelen, wat zijn de nadelen van een Small Modular Reactor. Ik struikel er bijna over. Ik zou het eigenlijk moeten houden bij 'kleine kerncentrales'. En misschien dat we inderdaad wel zeggen van, we kunnen dat ook met andere provincies oppakken. Maar op dit moment pakt het Rijk het, nou ja, in die zin niet op. Die is meer gefocust op de grote kerncentrales bij Borssele, zoals u weet, en stellen ze dit onderzoeksbudget beschikbaar. Ja, u mag het de VVD niet kwalijk nemen als er ergens een kans ligt om wat geld naar de provincie te halen, dat we dat ook doen.

1080 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, u zult mij niet vaak kritisch horen zijn over kernenergie, voorzitter, maar toen ik dit akkoord las, toen moest ik toch wel heel erg lachen, want toen dacht ik: wat gaan we nou doen? We gaan verschillende technieken tegen elkaar afmeten en onderzoeken als provincie Noord-Holland, terwijl er vanuit onze achtertuin in Petten, de Nuclear Research Group, die heeft precies zo'n onderzoek gepubliceerd in mei. Dus waarom gaan wij nu

1085

vanuit de provincie precies zo'n zelfde onderzoek doen en daarmee het bijbehorende belastinggeld verkwisten?

1090 De heer **TERWAL** (VVD): Nou ja, of we daar belastinggeld mee verkwisten. Het is een onderzoeksbudget vanuit het Rijk. Als u zegt dat als een deel van die informatie er is, dan – ik hoor dat het wat emoties oproept – als daar goede resultaten liggen in een onderzoek van Petten, kan ik me zomaar voorstellen dat het ook mee wordt genomen in het onderzoek wat gedaan zal worden.

1095 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Het lijkt bijna alsof we misschien wel tot een deal kunnen komen, maar kunnen we anders afspreken dat als ik dat onderzoek aan u geef, dat het onderzoeksbudget lekker aan iets anders wordt besteed en dat u het geld dus gaat gebruiken voor de bouw van een echte kerncentrale? Kunnen we dat afspreken?

1100 De heer **TERWAL** (VVD): Volgens mij, toen u naar de interruptiemicrofoon liep, zag ik een heel groot JA21-logo op het onderzoek. Ik heb JA21 hoog zitten, maar ik zou het graag nog willen laten doorrekenen door een objectieve partij.

1105 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, op het onderzoek naar Petten, voorzitter, ik zal hem via u overhandigen, zit inderdaad een sticker van ons op natuurlijk, maar hopelijk kunt u het met interesse doornemen en ervoor zorgen dat wij dat onderzoeksgeld gewoon wel op een goede manier gaan besteden. Ja, want dit is toch iets voor de show wat ons betreft.

1110 De **VOORZITTER**: Na afloop van de vergadering zal ik hem in ontvangst nemen. Gaat u nu verder, meneer Terwal.

1115 De heer **TERWAL** (VVD): Dank, voorzitter. Dan tot slot de financiën. Deze coalitie staat voor een solide financieel beleid, waarbij we onze ambities zo efficiënt en effectief mogelijk verwezenlijken. Zo investeren we flink in wonen en mobiliteit en verlichten we – mevrouw De Sain noemde het al even – de lasten voor onze agrariërs door het eigen risico bij faunaschade te verlagen tot vijf procent. Om al deze extra investeringen op te vangen, hebben we een aantal bezuinigingen doorgevoerd. Maar helaas waren we ook genooddaakt de opcenten te verhogen, maar ze zijn daarmee nog steeds de laagste van Nederland.

1120 Samen met mijn medeonderhandelaar Esther Rommel dank ik BBB, GL en PvdA voor de gesprekken die in een prettige sfeer en met respect voor elkaars standpunt werden gevoerd. Ook dank ik vanaf deze plaats mijn fractie, die mij en Esther op de juiste momenten scherp hielden. Namens de VVD-fractie kijk ik uit naar een mooie samenwerking met alle partijen in de Staten, maatschappelijke organisaties en inwoners om Noord-Holland de komende vier jaar weer een stukje mooier te maken. Dank u wel.

1125

1130 De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ik geef het woord aan Statenlid Gielen van GL. En ik wil verzoeken de zaal met name ook- Het is heel leuk dat u grapjes maakt, maar het is hier hoorbaar. Dus misschien dat sommige partijen het iets rustiger aan kunnen doen.

1135 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, dank. Vandaag bespreken we ons coalitieakkoord gesloten door BBB, VVD, PvdA en GL. En vanaf deze plek wil ik ook mede namens Rosan Kocken, mijn medeonderhandelaar, onze onderhandelingen, ons team, onze formateurs, onze andere onderhandelaars en zeker ook de ambtelijke ondersteuning bedanken voor hun inzet. En tegen de rest van de staten zou ik willen zeggen: bedankt voor uw geduld, want we hebben er best even over gedaan, maar we zijn heel blij dat we vandaag dit akkoord met elkaar kunnen bespreken. GL is de verkiezing ook ingegaan met een heel duidelijke boodschap. We hebben geen tijd meer te verliezen om de klimaatcrisis aan te pakken en we moeten nu aan de slag om onze natuur te herstellen. Die problemen, die pakken we aan met dit akkoord. En dat roept bij de

1140

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, natuur herstellen, dat juichen wij van harte toe, en GL zo te horen ook. Hoe gaan ze dat doen in dit coalitieakkoord zonder het woord 'biomassa' één keer te noemen?

1145

Statenlid **GIELEN** (GL): Biomassa. Dat is lang geleden dat wij daar een debat samen over hebben gevoerd. Nou, volgens mij spelen er in onze natuurgebieden een heleboel problemen en is dat ook een van de redenen dat we hier onder andere in de provincie werken aan het PPLG en waar we ook in dit coalitieakkoord weer een aantal de stappen in zetten en doelen voor noemen. En is dat wat we doen om de natuur te herstellen.

1150

1155

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Jazeker. Ik denk wel dat u scherp had kunnen zijn dat deze interruptie natuurlijk zou komen. Want als biomassa er helemaal niet in staat, wat gaan we daar nu mee doen? Gaan wij verder met de biomassacentrale in Diemen? Of locaties als Purmerend of wellicht wel nieuw te bouwen locaties. U weet net zo goed als ik dat het verbranden van bomen niet per se bijdraagt aan natuurherstel.

1160

Statenlid **GIELEN** (GL): En u weet ook heel goed dat GL tegen houtige biomassa is. En dat als het gaat over de locatie in Diemen we daar eerder een aantal jaar geleden in deze Staten een debat over hebben gevoerd, waarin heel duidelijk was dat de vergunningsaanvraag daarvoor binnen de kaders viel en dat je ook een betrouwbaar bestuur wil zijn en dat we daar dus toen in mee zijn gegaan.

1165

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dan rond ik toch af met: kijk, natuurlijk snap ik de context van Diemen in zekere zin, omdat dat het verleden is, maar de toekomst is nog lang. En ik mis gewoon de inzet van GL in het coalitieakkoord op dit punt. Ik wil toch van u een uitspraak horen van waar wij de komende jaren naartoe gaan met biomassa, aangezien we het niet kunnen vinden en ik wil weten waar we vanuit kunnen gaan.

1170

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, ik vind biomassa nu helemaal niet zo aan de orde. Als u daar specifiek ideeën over hebt, dan moeten we het daar misschien nog eens over hebben. Maar wat ik zie, is dat we in dit akkoord, als het gaat over de warmtetransitie, als het gaat over het halen van onze klimaatdoelen, voor een heleboel andere technieken kiezen en dat we daarbuiten een heleboel doen voor ons natuurherstel.

1175

1180

Goed, voorzitter, we gaan vooruit. Vooruit om onze klimaatdoelen te gaan halen. Daarvoor maken we structureel geld beschikbaar. In 2024 elf miljoen en de jaren daarna oplopend naar veertien miljoen. Vooruit om de energietransitie ook een eerlijke transitie te laten zijn, door oog te hebben voor mensen die niet mee kunnen komen om bijvoorbeeld hun huis te verduurzamen. Vooruit voor een circulaire economie. Daarom bouwen we klimaatneutraal en circulair en verlengen we onze actieagenda. Vooruit om onze industrie te vergroenen en om de gezondheid van onze inwoners voor de winst van grote bedrijven te laten gaan. Daarom zetten we in op scherp vergunnen en handhaven en zeggen we heel duidelijk dat voor bedrijven, die de transitie naar duurzaamheid en een schone industrie niet kunnen maken of niet willen maken, geen toekomst is in deze provincie. Vooruit om onze natuur te herstellen. Vooruit voor een duurzame en toekomstbestendige landbouw. Daarom zeggen we ook: kringlooplandbouw in 2040. Vooruit met meer betaalbare woningen. We kiezen voor dertig procent sociale huur. En vooruit op de fiets. We ronden deze periode drie doorfietsroutes af.

1185

1190

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel voor het woord. Ja, veel vooruit. Mag ik van u ook weten waar het achteruit is? Want daar heb ik ook wel wat, volgens mij, op gevonden.

1195

Statenlid **GIELEN** (GL): Wat mij betreft gaan we verbindend vooruit. Als u dat anders ziet, dan ben ik heel benieuwd.

1200

De heer **MÜLDER** (D66): In ieder geval achteruit ten opzichte van het beleid wat we hebben ingesteld de vorige periode. Of wat u heeft ingesteld de vorige periode. Ik zie bijvoorbeeld kringlooplandbouw van 2030 naar 2040, NNN wordt uitgesteld. Ja, even kijken, de definitie die wij gebruiken ook voor kringlooplandbouw wordt ook verbreed. Dan vraag ik me toch echt af: dat is toch in ieder geval achteruit in plaats van vooruit.

Statenlid **GIELEN** (GL): Nou, dat ben ik eigenlijk niet met u eens. In het PPLG staat kringlooplandbouw gekoppeld aan 2040 en koppelen we die aan de rijkdefinitie

- 1205 kringlooplandbouw. Dat houden we in stand. Dus in die zin gaan we daarmee gewoon door met wat we aan het doen zijn. Dan noemde u nog een voorbeeld. Dat ben ik nu weer even kwijt. Maar hierop gaan we gewoon door.
- De heer **MÜLDER** (D66): NNN.
- 1210 Statenlid **GIELEN** (GL): NNN. Ja, op NNN zeggen: we willen afronden in 2027 met de aankopen en 2029 met de inrichting. Dat is een afspraak die ook al stond. Dus in die zin zie ik vooral dat we doorgaan met wat we aan het doen zijn.
- 1215 De heer **MÜLDER** (D66): volgens mij is dat een andere afspraak dan dat er nu in, volgens mij, het PPLG staat opgenomen. Nou ja, dat is eventjes voor nu voldoende. Dank u wel.
- Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel. Nog even over die kringlooplandbouw, want we zien dat u nu de brede definitie hanteert. Maar betekent dat, dat u natuurinclusief in 2030 nu gewoon laat vallen uit de voedselvisie?
- 1220 Statenlid **GIELEN** (GL): Nee, want ook met de voedselvisie gaan wij door in deze periode. Ik zie eigenlijk dat we de afgelopen tijd gewerkt hebben aan een heleboel mooie plannen en dat we eigenlijk in die PPLG een aantal van die doelen nog maar weer eens herhaald hebben en ook heel duidelijk zeggen dat we dat echt in verbinding doen met juist de agrarische sector en juist ook
- 1225 die definitie van kringlooplandbouw hanteren, omdat dat ook ruimte biedt aan bedrijven om daar een eigen invulling aan te geven. Wat goed is, denk ik, want we hoeven niet hier als provincie het helemaal voor te kauwen hoe we iets dan gaan doen, maar wel heel duidelijk wat er moet gebeuren. En dat doen we door dat doel te stellen.
- 1230 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Maar als u dus wel vasthoudt aan natuurinclusief in 2030 voor alle grondgebonden landbouw, dan beperkt u de kringlooplandbouw van de zeven sporen tot maar één. En dat is alleen die. Begrijp ik dat dan goed?
- 1235 Statenlid **GIELEN** (GL): Volgens mij moet u nu vooral uitgaan van de 2040 kringlooplandbouw, zoals we die in het akkoord hebben aangegeven en staat daar ook heel duidelijk bij dat we dat echt samen met de sector gaan doen.
- Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Hanteert u nou dat uitgangspunt natuurinclusief in 2030, ja of nee?
- 1240 Statenlid **GIELEN** (GL): We hanteren het doel kringlooplandbouw in 2040.
- Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Oké. Dus natuurinclusief vervalt?
- 1245 Statenlid **GIELEN** (GL): Volgens mij zit daar niet zoveel ruimte tussen. Aan de ene kant kunnen we werken aan natuurinclusieve landbouw en aan de andere kant zeggen we ook: we willen ook ruimte bieden aan de sector om aan die kringlooplandbouw zelf invulling te geven.
- De **VOORZITTER**: Een aanvullende vraag?
- 1250 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Nee, dan is het helder. Dan laat u het dus los. Dank u.
- De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić.
- 1255 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, mijn vraag zit hem ook inderdaad in dat natuurinclusief. Er staat in de Voedselvisie 2030: alle grondgebonden landbouw natuurinclusief. Zoals ik het nu hoor, is dat een harde belofte. Klopt dat?
- 1260 Statenlid **GIELEN** (GL): De voedselvisie is een document waar we ook in dit coalitieakkoord, bijvoorbeeld ook als het gaat over de plantaardige eiwitconsumptie, van zeggen dat we dat blijven stimuleren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dan neem ik dat maar voor waar aan. Maar dan zegt u iets zorgwekkends: de kringlooplandbouw 2040, dat laten we over aan de sector. Bent u het met mij eens dat u alleen al met het 2040 kringlooplandbouw, het doel zelf, daarin de achterlopers volgen? Want dit getal komt niet uit uw koker, maar uit de landbouwlobby-koker op rijksniveau. Mijn vraag is: gezien alle beloftes die GL heeft gedaan aan haar eigen kiezers over vooruitstrevende, meer plantaardige landbouw, strakke doelen voor klimaat en natuur, waarom bent u niet bereid om die doelen vooruit te schuiven en koplopers aan tafel te zetten in plaats van weer de achterhoede te laten bepalen wanneer we deadlines hebben?

Statenlid **GIELEN** (GL): Ik ben heel benieuwd waar u nou de conclusie vandaan haalt dat we koplopers niet mee zouden nemen. Want volgens mij, wat we doen in dit akkoord is dat we heel duidelijk de lijnen uitzetten – eigenlijk wat we ook al in de PPLG gedaan hebben – waarin we zeggen, nou, dit is waar we naartoe willen, dit zijn onze doelen. En juist ook omdat dit een akkoord is niet alleen van GL, maar ook van de BBB, de VVD, de PvdA, zeggen we daarin ook in: we gaan dat gesprek aan met die sector hoe de precieze invulling eruit gaat zien. Dat gaan we met elkaar bepalen. Maar het gesprek aangaan met de sector, dat betekent zeker ook het gesprek aangaan met de koplopers. Want u weet ook dat GL vaker daarvoor heeft gepleit, samen met u onder andere, om hen meer te betrekken, beter aan tafel te zetten, bijvoorbeeld als het gaat over organisaties als Caring Farmers. Dat is iets wat we gewoon moeten blijven doen. En het gesprek met de sector betekent niet alleen het gesprek met mensen die misschien nog niet mee willen. Wat mij betreft is dat juist ook het met mensen die vooruit willen, mensen die ervoor willen gaan en die samen met ons die handschoen willen oppakken.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog een aanvullende vraag?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, ik ken de ambities van GL en daarom stel ik de vraag: waarom laat u zich dan leiden met ambities die door het Rijk in samenwerking met het meest conservatieve gedeelte van de sector zijn vastgesteld. Die 2040, erkent u dat: dat komt niet uit de koker van GL, dat komt ook niet uit de keuken van PvdA, dat komt niet uit de koker van de beloftes aan hun kiezers, maar dat dit gewoon door de LTO is vastgesteld met het Rijk, en u dat nu klakkeloos overneemt?

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, ik wil hier toch wel één opmerking maken, voorzitter, want mevrouw Kostić zegt: uw belofte aan de kiezer. En dat heb ik Statenlid Kostić ook horen zeggen eerder in de aanloop naar dit debat toe. Als we hier met elkaar van mening worden dat alles wat er in een verkiezingsprogramma staat direct een belofte aan de kiezer is, dan hebben we denk ik daar een ander idee over van wat dat moet zijn. Dus dat wil ik even hier gezegd hebben. Uw vraag ging over de doelen. We zeggen nu heel duidelijk: 2040 kringlooplandbouw. We zeggen daarnaast ook: we gaan onze stikstofdoelen halen. We zeggen ook, we noemen ook doelen als het gaat over bodemdaling, als het gaat over meer bos. We noemen een hele reeks doelen in het coalitieakkoord, ook als het gaat over klimaat. En daar gaan we maatregelen voor nemen. Dit akkoord legt niet tot in detail vast wat die maatregelen dan zijn. Dat is ook een proces wat we met elkaar aangaan en dat is ook iets waar de komende tijd invulling aan gegeven moet blijven worden. Maar voor mij en voor GL is het belangrijk dat we die doelen stellen.

De **VOORZITTER**: Op een ander onderwerp als u nog een vraag heeft. Niet meer over dit onderwerp.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nee. Nou ja, of toch een andere belofte: de intensieve veehouderij. Die wordt weer niet genoemd. Betekent de uitvoering van dit akkoord straks dat we in 2030 af zijn van de intensieve veehouderij hier in Noord-Holland?

Statenlid **GIELEN** (GL): Meneer Terwal zei net: ik kan mijn briefje niet tot een glazen bol vouwen. Ik vond dat leuk gevonden. Ik denk dat ik me daarbij aansluit, want ik kan dat ook niet. Kijk, dat kan ik niet zo hard 'ja' of 'nee' zeggen natuurlijk. Wat duidelijk is, is dat we doelen stellen, dat ons een ontzettend grote transitie te wachten staat in de landbouw, die echt keihard nodig is, omdat onze natuur er gewoon ontzettend slecht aan toe is. Daar zetten we met dit coalitieakkoord vol op in. Dat betekent dat veel intensieve veehouderij zal moeten verdwijnen. En ik denk op de termijn helemaal totaal geëxtensieerd zal zijn. Of dat al in 2030 is, ja, daar

kunnen we natuurlijk- Dat zal de inzet zijn, dat we nu werken aan de omslag. Maar niet, ik kan geen uitspraak doen over jaartallen en wanneer wel of wanneer niet of ruimte. Dat begrijpt u ook.

1325 De **VOORZITTER**: Nog één vraag en dan gaat de heer Mulder.

1330 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Sorry, het is zoveel. Toch nog even over die NNN. Want, ja, er zijn inderdaad heel wat doelen genoemd. Zoals wij het lezen zijn het allemaal doelen die al moeten van het Rijk en die al soms decennia moeten en niet gebeuren, zoals de NNN. Met het huidige tempo gaat de provincie er nog tien jaar over doen voordat het NNN klaar is gemaakt. Maar wat u vervolgens doet, is zeggen: nou, we verschuiven het na 2029 in plaats van 2027. Maar dan komt het nog zorgwekkendere en dan is het mijn vraag: "Tegelijkertijd realiseren we ons dat de zorgvuldige aanpak in gebiedsprocessen ertoe kan leiden dat we soms, goed gemotiveerd, een andere eindtermijn hanteren". Bedoelt u daarmee dat het zelfs nog later dan 2029 kan worden als het gaat om het halen van die NNN-doelen, die we al decennia hebben?

1340 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, dank. Ik begrijp uw zorg eigenlijk wel. Dat is best een spannende zin. Ik denk dat wat we doen in dit coalitieakkoord, dat we een duidelijke ambitie tonen om het NNN af te ronden. Dat is een ambitie die GL al heel lang heeft, die u ook al heel lang heeft, die een groot deel van deze Staten deelt. En al zouden we die ambitie niet hebben, we moeten ook wel in inderdaad. Daar heeft u ook gelijk in. Kijk, waar het om gaat met die zin is dat we ook zien dat er bepaalde stukken in dat NNN bijvoorbeeld in handen zijn van ontzettend veel particuliere eigenaren en dat je nu niet moet kunnen zeggen: het is in 2029 tot op de laatste meter afgerond. En dat we daar enige ruimte in proberen te creëren. Ik vind dat best spannend, want ik zal u ook zeggen, dat wat mij betreft het gewoon is afgerond en zo snel mogelijk is afgerond. Maar volgens mij krijgen we op het dossier natuur een ontzettend goede bestuurder die daar vast haar best voor gaat doen en heb ik er ook vertrouwen in dat die ambitie gewoon blijft staan en moet u die zin vooral lezen, kijkend naar de realiteit op sommige plekken.

1350 De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik deel die zorgen, maar dat is niet waarvoor ik hier sta. Even nog meegaand in uw frame over vooruit. Ik wil graag dat u ook vooruit kunt met uw bijdrage. Daarom dacht ik, ik doe toch ook meteen mijn tweede vraag. Vindt u dat wij vooruitgaan op het gebied van wind op land en zonneweides? Denkt u dat dit voldoende is om bijvoorbeeld het vrij alarmerende rapport van Berenschot, wat wij nog geen jaar geleden hebben gekregen, te kunnen tackelen?

1360 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, dat denk ik zeker wel. Wat we doen, is dat we zeggen dat we de RES-aanpak blijven volgen. Dat is wat wij moeten doen om onze opwek voor duurzame energie te vergroten. Die RES-aanpak en het volgen van de RES'en, die staat voor mij buiten kijf en dat staat ook in dit akkoord. Dat gaan we doen. Daarmee gaan we dus vooruit. Daarbij zeggen we inderdaad op het gebied van bijvoorbeeld wind, dat we daar nog eens goed naar gaan kijken. Of we op het gebied van gezondheid genoeg stappen nemen of dat we daar nog wat extra maatregelen bij moeten nemen. Maar wat bovenaan staat, is dat we de RES-aanpak blijven volgen. Dus we gaan daarin zeker vooruit. Als het gaat over het rapport van Berenschot, ik ken het ook. Het staat ook zelfs genoemd in het akkoord. Daarin zeggen we volgens mij heel duidelijk dat we nu niet afstevenen op die 55 procent CO₂-reductie in 2030, maar een veel lager getal en dat we dus extra maatregelen moeten nemen, waarvoor we het actieprogramma Klimaat zullen moeten gaan aanvullen. Dus gaan we daar zeker op vooruit.

1370 De heer **MÜLDER** (D66): Dan wil ik toch even verder op dat stukje wind op land. Want als u zegt 'voor mij staat de RES bovenaan' en ik hoor hier net een bijdrage van de VVD, die eigenlijk ontzettend blij is dat er eindelijk eerst overeenstemming moet worden gevonden met alle buurgemeenten of wie er ook maar enigszins bij betrokken is, dan zal dat zeker op gespannen voet met elkaar blijven staan. Dat zou conflict kunnen opleveren. Dus daar graag op reflecteren.

Statenlid **GIELEN** (GL): Volgens mij bestaan die twee dingen naast elkaar. We hebben een goed contact met de buurgemeenten en daar moet afstemming plaatsvinden en we hebben gezondheid hoog in het vaandel én we volgen de RES-aanpak. Dat kan prima naast elkaar

1380 bestaan, want dat zijn gewoon eigenlijk voorwaarden of zorgpunten die we meenemen binnen die RES-aanpak.

1385 De heer **MÜLDER** (D66): Dan is de soort van de uitspraak over dat het behalen van de RES bovenaan staat, is dus loos. Maar dan nog een vraag daarover. Er wordt geschermd met: we gaan vooruitlopen op wat er gaat komen vanuit het Rijk aan regels omtrent de gezondheid voor wind op land. U volgt ook waarschijnlijk het nieuws. Er is een heel grote kans dat dat controversieel wordt verklaard. Dat zal betekenen dat er in ieder geval geen, zoals u graag zegt, vooruitgang is op dat onderwerp?

1390 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, hoor, want op dit moment kunnen wij ook aanvragen voor windmolens in behandeling nemen. Ik bedoel, de vergunningsverlenging staat helemaal niet stil. Sinds de uitspraak van de Raad van State op dit punt moeten we per project zelf onze normen bepalen en dat doen we. En zodra de normen van het Rijk bekend zijn- Ik ben het met u eens, hoor.
1395 Donderdag coalitieakkoord gepresenteerd, vrijdag kabinetsval. Nou, dat betekent echt best wel wat voor dit akkoord en voor wat we hier de komende jaren in de Staten gaan doen, waar we wel geld voor krijgen vanuit het Rijk, waar niet voor, wat er controversieel verklaard wordt en wat niet. Dus, nou ja, misschien is die zin opgeschreven ook met de intentie dat die normen snel zullen volgen. Dan kan het nog steeds prima zou zijn dat dat inderdaad zo is. Maar zodra die normen er zijn, zullen we daarop gaan anticiperen. En tot die tijd hebben we ook onze geldende
1400 normen, zoals die er nu zijn.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Ik hoop niet dat er een noodzakelijk verband is tussen de presentatie van het coalitieakkoord en de kabinetsval. Maar ik wil graag even
1405 terugkomen op het vorige punt, over die doelen. Dat speelde bij het NNN. Daar hadden we 2027. Nou ja, dan realisatie, uiteindelijk 2029. En nu is er opgeschreven: en misschien toch nog een beetje later. En eigenlijk is dat een beetje een doorlopend thema. Alle doelen die we hadden, die zijn een beetje van voetnootjes en van extra opmerkingen voorzien: nou ja, als het lukt, dan gaan we het doen; en als het niet lukt, dan schuiven we een beetje. Bent u niet ontzettend bang dat u met dit akkoord alles uit handen geeft en dat we uiteindelijk die doelen helemaal niet gaan
1410 bereiken door de manier waarop het opgeschreven is?

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, ik zou bijna willen zeggen: ik zou het mooier vinden als het kabinet gevallen was over ons coalitieakkoord dan over de reden waar dat wel is gebeurd. Maar dat
1415 terzijde. Ik denk dat wat we op het gebied van het NNN doen, dat we daar best inderdaad, nou ja, een stukje aan toevoegen, waarin we zeggen: als er uitzonderingen nodig zijn, dan moet daar ruimte voor zijn. Ik denk ook dat dat reëel is. Ik heb net ook gezegd dat ik dat ook spannend vind en dat dat wat mij betreft echt in heel uitzonderlijke gevallen zo zal zijn. En het is aan u, maar ook zeker aan mij, om daar de komende jaren heel scherp op te blijven. Dat zullen wij ook doen. En op een heleboel andere gebieden zie ik juist dat, wat we zeggen, is: de doelen staan
1420 bovenaan, we houden heel sterk vast aan die doelen. Dat doen we. En daarnaast gaan we ook zoeken: we gaan vooruit en we zoeken de verbinding. Dus we gaan ook het gesprek aan en we gaan ook met elkaar kijken hoe we daar nou invulling aan gaan geven.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, maar dan is de vraag 'hoe houden we elkaar scherp en hoe
1425 zorgen we dat niet alles gaat schuiven' toch wel heel relevant, want het is niet alleen het NNN. Het is ook het bijzonder provinciaal landschap. De coalitie koestert het bijzonder provinciaal landschap, maar als er aanleiding toe is, herzien we de begrenzing. Dat is nogal even een deur die open gezet wordt. Idem dito is dat met de doelen in het landelijk gebied: ja, we hebben doelen, maar als die niet gehaald kunnen worden, gaan we er flexibel mee om. Dat is toch wel
1430 heel erg veel de deur openzetten naar alles loslaten.

De **VOORZITTER**: Komt u tot een vraag, want er zat geen vraag in.

1435 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik begon met een vraag: hoe gaan we zorgen dat we-

De **VOORZITTER**: Dat was dezelfde vraag die u net al gesteld had. Dus ik dacht dat u naar een volgende vraag ging.

1440 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Hoe gaan we zorgen dat we met deze deuren, die wagenwijd open zijn gezet, toch zorgen dat we vooruitgang gaan boeken met dit akkoord?

1445 Statenlid **GIELEN** (GL): Meneer Mulder zei net 'kunt u daarop reflecteren?' als nieuwe versie van 'bent u het met mij eens?' Ik proefde die hier ook een beetje. En ik ben het in dit geval niet met u eens, want ik denk dat wat we over het BPL hebben opgeschreven niet anders is dan wat wij nu doen. We hebben nu de situatie dat we het bijzonder provinciaal landschap hebben en dat daar eens in de zoveel tijd van blijkt: hé, dit stukje land staat daarin, maar dat is helemaal geen bijzonder provinciale landschap, dat is verkeerd ingetekend of iets dergelijks. Dat herhalen we hier eigenlijk. Ik zie daar niet meer ruimte. Nee. Dat. Daar hou ik het even bij.

1450 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Toch een ander punt waar GL ook wel campagne op heeft gevoerd. Dat is toch ook wel weer dierenwelzijn. En ik zie een heel mooi punt bij GL over medewerking verlenen aan activiteiten waar dieren voor vermaak worden gebruikt of waar dieren beperkt worden in hun soorteigen gedrag, zoals dierenbeurzen en, of tentoonstellingen. Daar was u tegen. Heel duidelijk. Houdt u dat ook vast. Dus ik zie, ik lees een coalitieakkoord, dat is
1455 nog een beetje breed. Het kan van alles zijn: regionaal, provinciaal, landelijk, stedelijk. Houdt GL hier de belofte over dierenwelzijn? En gaan we dus niet meer de landbouwshow Opmeer subsidiëren of sponsoren eigenlijk?

1460 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, dierenwelzijn is voor GL inderdaad ontzettend belangrijk. Daar staat ook een passage over in het akkoord, waar ik erg blij mee ben. Als het gaat over evenementen, dan durf ik even niet de zinsnede, die we daarover opgeschreven hebben, aan te halen. Dat was dit akkoord of het programma? [...] Ja, precies. Ik heb het even over het akkoord. En denk ik niet dat we nu hebben opgeschreven dat we stoppen met de landbouwshow Opmeer. We hebben ook niet opgeschreven dat we ermee doorgaan. We hebben er eigenlijk gewoon niks over
1465 opgeschreven.

1470 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Exact. En daarom mijn vraag. Want er staat iets over dierenwelzijn, maar het is niet concreet. Dus alles ligt hem in de uitvoering, zoals zo vaak. Dus daarom is dit een heel concrete: gaat u hierin voldoen aan uw belofte en zeggen: oké, we gaan niet meer bijvoorbeeld Jumping Amsterdam sponsoren en ook niet landbouwshow Opmeer aangezien Caring Farmers ook heel duidelijk hebben aangegeven dat dieren daar fundamenteel bij lijden.

1475 Statenlid **GIELEN** (GL): Dat staat niet in dit akkoord. Dus in die zin gaan we daarmee door. Nou, volgens mij is het zo dat de sponsoring voor in ieder geval de landbouwshow dit jaar afloopt, dat dat terug zal komen, maar dat er niet nu aanleiding toe is om daarmee te stoppen.

De **VOORZITTER**: Een aanvullende vraag?

1480 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, ik wil toch een duidelijk antwoord of GL, als het contract afgelopen is uiteraard, dan met ons mee wil gaan in het niet meer sponsoren van onder andere landbouwshow Opmeer en, of Jumping Amsterdam?

1485 Statenlid **GIELEN** (GL): Als u dat bedoelt: nee, daar zullen wij niet in met u meegaan waarschijnlijk, want we hebben een breed scala van evenementen waar we sponsoring aan geven. Daar lopen een aantal evaluaties van contracten die aflopen. Nou, dan kan er reden zijn dat zo'n evenement geen sponsoring meer ontvangt. Maar het is nu niet zo dat, als blijkt dat er goede redenen zijn om daar wel mee door te gaan, dat GL dan zegt: we willen dat per definitie niet, dus we gaan daarmee buiten dit akkoord. Dat zullen wij niet doen. Overigens, over dierenwelzijn
1490 noemen we natuurlijk heel specifiek bijvoorbeeld de wildopvang. Dus ik vind dat er wel enigszins concrete punten en haakjes voor te vinden zijn, om het zo maar te zeggen.

De **VOORZITTER**: Ja, niet over hetzelfde onderwerp. Een andere vraag. Dan wil ik graag verder met, ga ik door met Statenlid Gielen.

1495 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, zo veel vragen. Maar ik houd het even bij een laatste fundamentele vraag. Want GL heeft ervoor gekozen om in een coalitie te gaan met deze partijen. Uiteindelijk hebben we het allemaal kunnen horen, ook door interrupties van andere Statenleden, dat het ook

een, ja, vrij conservatief akkoord is met vooral voortzetten wat al gebeurt, wat moet gebeuren. En op heel fundamentele punten, zoals afzwakking. Mijn vraag is: waarom heeft GL niet ingezet op een poging met bijvoorbeeld een meer progressieve coalitie, bijvoorbeeld met de PvdD en, of Volt?

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, ja, ik zou zeggen: tel de zetels ook een beetje. Ja, ik weet niet, maar we zitten hier in deze Staten, we hebben een verkiezingsuitslag gehad. We hebben daarbij gezien dat de nieuwe partij de grootste is geworden, dat zij ook de handschoenen hebben opgepakt om met elkaar in gesprek te gaan. Dat ook op, wat mij betreft, een heel mooie manier hebben gedaan, want ik zie een akkoord waar zowel GL zeker zaken in terug kan herkennen, maar ook de BBB dat zal kunnen, de VVD en de PvdA. En waarom wij meedoen, nou, daar zal ik u ook op deze fundamentele vraag een heel fundamenteel antwoord geven: ik vind dat, als je hier in de provincie zit, dat je je inzet, dat je ook die verantwoordelijkheid moeten durven nemen, om dat vanuit een bestuur te doen. Want vanuit het bestuur kunnen we met elkaar een ontzettend grote opgave goed oppakken. Dat doen we denk ik ook met dit akkoord. We nemen echt mooie stappen voor ons klimaat, voor onze natuur. Daar moeten we mee doorgaan. Die verantwoordelijkheid, die voel ik. Die voelt mijn partij ook. En dan ga ik liever aan de slag en dan ga ik liever gewoon de handschoenen oppakken om vooruit te gaan, dan dat ik, nou ja, dat niet doe en daar geen verantwoordelijkheid voor durf te nemen. Dus wat ons betreft, kunnen die groene idealen prima samengaan met besturen. Heel goed zelfs gaat dat samen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, Statenlid Gielen.

Statenlid **GIELEN** (GL): Dan was ik bij het kopje 'vooruit' en dan ga ik nu naar het kopje 'verbinden'. Kijken of dat ook aan de interruptiemicrofoon met elkaar wellicht gaat lukken. Even kijken, alhoewel dat natuurlijk niet hoeft, want het is goed dat we dit debat voeren.

Verbinden. Willen we ook als coalitie verbinden tussen en met al die mensen die zich de afgelopen jaren niet goed genoeg gehoord hebben gevoeld of niet goed genoeg gehoord zijn. En daarom zetten we ook in op een sociale, leefbare en eerlijke provincie. En we gaan werken aan onder andere voorzieningenakkoorden, waarbij we sport, cultuur, bibliotheken, dorpshuizen betrekken om die faciliteiten voor iedereen in deze provincie toegankelijk te maken. En we blijven ook investeren om die voorzieningen toekomstbestendig te maken. En dat betekent dat we inzetten op de verduurzaming van deze locaties. En we gaan ook eens experimenteren met nieuwe vormen van participatie. Maar, voorzitter, verbinden en vooruitgaan, houdt niet op bij een akkoord. Het is wat mij betreft echt een nadrukkelijke opdracht die er ligt voor de komende jaren. We blijven het gesprek dus aangaan, en ook met deze Staten. Daarom hoop ik ook van harte dat u zich in meer of in mindere mate enigszins herkent in dit akkoord, want ik denk echt dat er voor elke partij iets in zit. De SP kan zich herkennen in de aandacht voor mensen die niet zomaar meekomen, bijvoorbeeld als het gaat over de energietransitie. JA21 wees ons op de urgentie van het aanpakken van de problematiek rondom energie-infrastructuur en daar houden we ook blijvend aandacht voor in dit akkoord. Met D66 delen we de urgentie van het halen van onze klimaatdoelen. Het CDA kan blij zijn met het verlagen van het eigen risico bij faunaschade. De PvdD ziet dat we doorgaan met het stimuleren van meer plantaardige eiwitten. 50PLUS vindt het belangrijk dat we een goed openbaar vervoer hebben in deze provincie. Die ambitie delen we ook. De ChristenUnie hecht waarde aan goede fietsinfrastructuur. Ook aan energie-infrastructuur, maar die noemde ik net ook. En we ronden met dit akkoord dan ook drie doorfietsroutes af. En Volt heeft burgerparticipatie hoog in het vaandel staan en daarmee zetten we ook mooie stappen in dit akkoord met een experiment voor bijvoorbeeld het burgerberaad. En ik wil hiermee helemaal niet impliceren dat dit als een akkoord van ons allemaal zou moeten voelen. Ik hoop dat wel. En ik hoop dat u zich ook in dit akkoord herkent. Maar als vier partijen hebben we dit akkoord gesloten. Wat mij betreft hoort daar ook een goede samenwerking tussen oppositie en coalitie nadrukkelijk bij. En GL heeft de afgelopen vier jaar ook dat steeds hoog in het vaandel gehad. Daar heb ik steeds over gezegd dat we stappen gezet hebben, maar er nog zeker niet zijn. Ik hoop dat we daar ook deze periode echt met elkaar aan kunnen blijven werken.

De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde GL een mooie opsomming geven van de oppositiepartijen die zich zouden kunnen herkennen in dit coalitieakkoord. Ik ben toch heel benieuwd wat GL denkt dat Forum voor Democratie in dit coalitieakkoord dan zou zien en de PVV is ook nog niet genoemd.

1560 De **VOORZITTER**: Ik wil nu toch even een stuk van orde. Het is erg onrustig aan die kant. En ik weet niet waar het aan ligt, of het aan het debat ligt, maar ik zou graag willen verzoeken enigszins de aandacht erbij te houden. Statenlid Gielen.

1565 Statenlid **GIELEN** (GL): Dank, voorzitter. Nou, volgens mij heeft ook u participatie hoog in het vaandel staan. Dus ik kan me voorstellen dat dat ook voor Forum voor Democratie belangrijk is. Maar u kunt daar misschien het best zelf een afweging in maken.

1570 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ere wie ere toekomt, want we zijn inderdaad blij met dat die netwerkcongestie gewoon serieus wordt aangepakt en zeker ook het versnellen van vergunningen. Dat juichen we van harte toe. Maar waar ik wel nog een vraag bij heb, en dat was een discussie tussen mijzelf en onze oud-gedeputeerde Stigter, is over de voorrang van bedrijven met maatschappelijk belang op dat netwerk. Hier staat dat ook, dat bedrijven of ziekenhuizen en bedrijven die serieuze stappen zetten om te verduurzamen eerder een vergunning krijgen. Kan dat in de praktijk betekenen dat bijvoorbeeld de biologische slager sneller een gunning krijgt dan een reguliere slager? Want dat is onze vrees.

1575 Statenlid **GIELEN** (GL): Een biologische slager en een reguliere slager. Ik weet niet of wij zo specifiek- Wij gaan volgens mij ook niet over een specifieke aansluiting van die ordergrote bedrijven. Kijk, en meneer Stigter haalt dan altijd het voorbeeld aan van het casino en het ziekenhuis. In dat licht moet u dit ook lezen. Ik denk dat het ook een opdracht is die we heel serieus moeten nemen. Want wat we zien – en dat weet u misschien nog wel beter dan ik – is dat het net het gewoon niet meer aankan. En dat als wij keuzes moeten maken, dat ik dan zeg: laten we dan kiezen voor die bedrijven en voor die organisaties die maatschappelijk belang hebben, die iets toevoegen aan onze provincie en die belangrijk zijn voor onze inwoners, en ook aan bedrijven die ons helpen om sneller te verduurzamen en die transitie sneller door te maken. En 1580 dat zijn eigenlijk de kaders. Een heel specifieke invulling zal daar ook aan gegeven moeten worden, maar dit is het standpunt van deze coalitie. En ik denk dat we ook eigenlijk niet anders kunnen in de urgentie van de crisis van de netcongestie.

1590 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, ik waardeer uw antwoord, maar ik zal toegeven dat ik er een beetje bang van word, want het klinkt nobel. Jazeker. Maar ik ben bang dat zo meteen politieke partijen in een college gaan besluiten wat maatschappelijk de voorrang krijgt ten opzichte van de markt. We hebben een vrijemarkteconomie. En zo meteen wordt in de provinciebesturen besloten welke bedrijven van toegevoegde waarde zijn en elektriciteit kunnen gebruiken en welke niet. 1595 Snap u dat?

1600 Statenlid **GIELEN** (GL): Wat we doen, is voorrang geven. Dus we zeggen sowieso niet: we sluiten iets uit. We zeggen natuurlijk wel op een ander punt voor bedrijven die de omslag naar een duurzame toekomst niet kunnen of willen maken, is geen plek in deze provincie. Dus in die zin maken we die keuze op een heel ander vlak. Als het gaat om die voorrang, ja, dan lijkt het me eigenlijk- Ja, u ziet het als een doembeeld. Het lijkt me eigenlijk heel logisch en heel goed dat we dat gaan doen. Want wat we zien, is dat het broodnodig is. We kennen het voorbeeld van casino- 1605 ziekenhuis. Het casino een dag eerder krijgt wel een aansluiting, het ziekenhuis een dag te laat krijgt geen aansluiting. Dat is lang als hypothetisch voorbeeld gebruikt, maar we weten inmiddels dat er daadwerkelijk operatiekamers van ziekenhuizen zijn die niet meer aangesloten kunnen worden. Dus het is geen hypothetische situatie. We zitten nú met deze urgentie, we zitten nú met deze situaties. Dus ja, daar zullen we als politiek keuzes in moeten maken. Het lijkt me ook heel gezond dat we als politiek orgaan dan met elkaar bepalen wat dan die maatschappelijke toegevoegde waarde heeft. Ik heb daar ideeën over. Ik denk dat die je voor een deel overheen zullen komen met uw ideeën daarover; misschien niet op alle vlakken. Maar dat is uiteindelijk een 1610 politieke afweging, ja. En daar pleiten we ook voor om nu, als het gaat over die netcongestie, juist die afweging te mogen gaan kunnen maken.

1615 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel voor het antwoord. Zou ik u dan mogen vragen – daar zou ik een stuk rustiger van worden – dat als deze keuzes gemaakt moeten gaan worden, dat we dit in de commissie gaan bespreken met Provinciale Staten, zodat we deze afweging zorgvuldig kunnen gaan maken?

1620 Statenlid **GIELEN** (GL): Ik weet niet of dat aan mij is om daar überhaupt een uitspraak over te doen. Ik weet ook niet of dat nu verstandig is om te doen, want ik denk dat dat op dit moment vooral ook een lobby richting het Rijk is om die regelgeving aan te passen. Dus ik vind dat nog wel heel erg een wat-als-scenario. Maar ik kan u wel meegeven dat ook GL er scherp op zal zijn dat die keuzes verstandig gemaakt worden.

1625 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, inderdaad, het CDA is blij dat het eigen risico bij faunaschade weer verlaagd is. Het was geheel terecht, omdat het niet eerlijk was. Maar mijn vraag is wel: hoe gaat u nu zorgen dat ook die ganzenpopulatie verlaagd wordt? Want er staat in het akkoord veel over preventie, onder andere verjagen, maar daarmee verlaag je de populatie niet. Dus komt u met een plan of hoe moeten wij dat verder zien?

1630 Statenlid **GIELEN** (GL): Volgens mij staat dat ook in het akkoord, dat we inderdaad met een plan komen en dat het heel belangrijk is dat we daar altijd ten eerste voor naar preventie en naar diervriendelijke maatregelen kijken. Dat is voor GL eigenlijk ook de manier waarop we dat zullen moeten gaan doen en ik denk ook uiteindelijk de meest efficiënte manier om de populatie omlaag te brengen. Dus we zullen in eerste instantie daarnaar moeten kijken. Maar ik ken even
1635 niet de passage uit mijn hoofd, maar er zal zeker ook daar een plan voor moeten komen. Al is maar omdat ons eigen faunabeheerplan eind dit jaar afloopt.

1640 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, nu zegt weer van diervriendelijk en verjagen, dat is voor u het uitgangspunt om de populatie naar beneden te brengen. Maar hoe denkt u daarmee de populatie naar beneden te brengen? Daar is toch echt beheer voor nodig?

1645 Statenlid **GIELEN** (GL): Er zijn allerlei mogelijkheden om de populatie naar beneden te brengen, zeker ook met diervriendelijke maatregelen. Bijvoorbeeld eieren prikken of iets dergelijks. Dat zijn ook echt wel maatregelen die niet gelijk uitgaan van schieten. We sluiten die mogelijkheid niet uit in dit akkoord. Nou, u weet ook, dat is niet per se op voorspraak van GL. Maar er worden volgens mij in dit akkoord een heleboel maatregelen genomen en we zeggen heel duidelijk dat we die populatie omlaag zullen moeten gaan brengen.

1650 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Laatste vraag. Maar komt u dan snel met een plan naar ons toe met effectief beheer?

Statenlid **GIELEN** (GL): Ik niet, maar ik denk het College zeker wel. Ja.

1655 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

1660 Statenlid **GIELEN** (GL): Voorzitter, met veel vertrouwen kijkt GL dan ook naar de start van deze collegeperiode. Er komt een boel op ons af. Ook een boel onzekerheid die zich niet helemaal laat vatten in een akkoord. Een nieuw kabinet bijvoorbeeld. En dat betekent dat we als coalitie, maar vooral als hele Staten, in gesprek zullen moeten blijven en samen moeten en willen werken. En het sluiten van dit akkoord laat wat mij betreft ook echt zien dat een open gesprek de basis vormt van vooruitgang, waarbij ook partijen, die misschien niet op het eerste gezicht bij elkaar passen, er toch uit kunnen komen met elkaar. En dat doet mij ontzettend goed. Ik heb er zin in en ik dank u wel.

1665 De **VOORZITTER**: Dank u. O, de heer Mülder nog.

1670 De heer **MÜLDER** (D66): Even een kleine nabrander. Een beetje een uitsmijter die ik toch nog even wou bespreken. Want u zegt: er komt een boel ons af. En dat klopt volgens mij. Er gaat zeker nog iets op ons afkomen. Dat is namelijk een ding wat ik tot mijn grote schrik helemaal niet zag terugkomen en ik vroeg me af of u het er überhaupt aan de onderhandelingstafel over heeft gehad. Ik heb namelijk het woord 'wolf' niet een keer zien staan. Daar dacht ik dat u toch zou verschillen van mening met de BBB. Ik heb wel namelijk in alle andere akkoorden heel veel over de wolf teruggelezen. Nou, die wordt overal enorm verjaagd. Ik heb wel iets gelezen over wildopvang in ons akkoord. Kan ik ervan uitgaan dat wij een safe haven voor de wolf worden?
1675

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, wat mij betreft vind ik dat een prima plan, maar het staat niet in dat akkoord. Dus ik weet niet of dit debat daar helemaal de juiste plek voor is. Ik zal u wel meegeven, ik heb het inderdaad in heel veel akkoorden voorbij zien komen, wat mij enigszins ook verbaasd, want ik vind het een beetje paniekvoetbal. Maar we hebben het er eigenlijk

1680 helemaal niet zo over gehad. Dus misschien is dat gewoon een antwoord op uw vraag.

De heer **MÜLDER** (D66): Dat is zeker een antwoord op mijn vraag. Dank u wel.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u, voorzitter. Nou, om nou het ene debatje met het andere te verbinden. Als het gaat om faunabeheer heeft u ook de mogelijkheid overwogen misschien wel om de wolf en de vos in te zetten als actief faunabeheerders?

1685

Statenlid **GIELEN** (GL): Dat lijken mij allemaal mooie suggesties die het college mee kan nemen in het opstellen van een nieuw plan.

1690

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan bent u aan het eind van uw bijdrage gekomen. We zijn nu even onderweg. Ik stel voor dat we tot 15.30 uur even schorsen. Dan kan ook de voorzitter zich even schorsen. En dan zie ik u om 15.30 uur terug.

1695 *Schorsing 15.18 – 15.33 uur.*

De **VOORZITTER**: Dames en heren, geachte aanwezigen, beste Statenleden, wij hervatten de vergadering. Ik ga het woord geven in de eerste termijn bij agendapunt 18.a, bespreking coalitieakkoord, aan de heer Leerink van de PvdA.

1700

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Na de pauze. We zijn blijven hangen een beetje bij dit beeld van die wolven. Tenminste, ik wel. Ja, het debat is nu aangekomen op het niveau van de wolf. Dat beeld van die wolven, die een beetje zo in de nacht tegen de maan zitten te huilen, heb ik toch niet uit mijn hoofd kunnen zetten, zal ik maar zeggen, gedurende de pauze. Maar dat gezegd hebbende, voorzitter, wij zijn blij met het akkoord, zoals er nu ligt, laat ik dat meteen duidelijk maken. In het duidingsdebat, dat wij hier direct na de verkiezingen gehouden hebben, heb ik aangegeven dat wat de PvdA betreft, gewerkt zou moeten worden aan een breed gedragen programma waarin de concrete problemen van mensen in dorpen en steden centraal staan. En het rust op drie pijlers, te weten: bestaanszekerheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Omdat we op elk van deze drie terreinen uit het lood dreigen te slaan of vaak zelfs al uit het lood geslagen zijn met alle gevolgen van dien. Waar wij ons misschien nog wel het meest zorgen over maken, is de disbalans, de steeds wordende kloof, groter wordende kloof, tussen mensen die het voor de wind gaat in Noord-Holland, mensen met een goede baan en een echt huis, zonnepanelen erop, in een prettige omgeving, en mensen die daar om wat voor reden het minder getroffen hebben. Mensen wiens bestaanszekerheid onder druk staat, wiens leefomgeving onder druk staat, voor wie leven in deze dure en ingewikkelde tijd steeds meer overleven is geworden. We zijn met name dan ook blij dat in dit akkoord een aantal zaken staan, belangrijke afspraken staan, die inspelen, die een poging doen om deze balans te herstellen. Naast afspraken over natuur, klimaat, landbouw, duurzame economie, die we overigens ook allemaal van groot belang vinden. Zo zijn we blij met de veel actievere rol – er is ook al eerder over gesproken net – die de provincie gaat nemen op het gebied van wonen. Daarin verschilt dit akkoord echt als je kijkt naar het vorige akkoord wat er ligt. We willen ons als provincie niet alleen beperken tot het waar, als we het hebben over wat er gebouwd wordt, maar we willen samen met gemeenten er ook aan trekken dat er gebouwd wordt en vooral dat er voor iedereen gebouwd wordt. Dus ook voor de leraar, de politieagent, de bagage-afhandelaar op Schiphol, want voor mensen met een laag of modaal inkomen, zelfs anderhalf keer modaal, wordt al lastig, is in heel Noord-Holland geen woning te vinden. Wij vinden het dus goed dat de provincie zich ook met die programmering gaat bemoeien en alles uit de kast gaat halen om ervoor te zorgen dat er voor iedereen gebouwd wordt in deze provincie. Maar daar is niet iedereen het over eens, geloof ik.

1730

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank. U preest de inzet voor betaalbare woningen voor de middenklasse. Dus mensen die modaal verdienen. Ik vraag me dan wel af: hoe gaat het

1735 verplicht stellen van zonnepanelen en het verplicht maken van biobased bouwen daar verder aan bijdragen, aan die betaalbare woningen?

1740 De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, voorzitter, ik zie de tegenstelling niet zo, eerlijk gezegd. Ik denk dat op dit moment de mensen die zich konden veroorloven om zonnepanelen op hun dak te leggen iedere dag zich gelukkig prijzen over het feit wat dat een opbrengst terug laat vloeien. Dus dat duurzaam bouwen een tegenstelling is met betaalbaar bouwen, daar geloof ik eerlijk gezegd zo niet in. En het is wel iets waar we ons rekenschap van zullen moeten geven. We bouwen voor de toekomst, dus we bouwen ook duurzaam.

1745 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Als ik dan iets meer context geef. Dat is bijvoorbeeld de isolatiematerialen. Als je biobased gaat isoleren, heb je in sommige gevallen wel zeventig procent meer ruimte nodig in de woning voor hetzelfde isolatieresultaat. Dus meer ruimte in de woning, kost meer geld en dat maakt de woning uiteindelijk dus weer duurder, in die zin minder betaalbaar. Dat is de context. Misschien kunt u daarop reflecteren.

1750 De heer **LEERINK** (PvdA): Nou ja, kijk, uiteindelijk gaat het erom dat we betaalbare woningen bouwen, maar die ook betaalbaar zijn voor de mensen die erin gaan wonen. Oftewel, met een acceptabele energierekening. En uit dat oogpunt is het juist weer ontzettend belangrijk dat we ze zo goed mogelijk isoleren. En ja, ik denk, daarom zeg ik: u creëert een tegenstelling tussen betaalbaar en duurzaam. En ik denk dat we langzaam echt de tijd voorbij zijn dat dat een tegenstelling is. In die tegenstelling wil ik niet denken. En volgens mij gaat het heel goed hand in hand.

1760 De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel. Nou, daar meteen op reflecterende, het antwoord wat er net werd gegeven. Ik denk dat het wel in ieder geval effect zou hebben op de hoeveelheid die er wordt gebouwd en daar heeft u ook ambities over. Maar dat is niet waar ik het met u over wil hebben. U zegt: het is een diametraal ander beleid of in ieder geval een totaal ander beleid dan wat er werd gevoerd, want we gaan nu ook zeggen voor wie we gaan. We gaan inderdaad voor iedereen bouwen. Dat is de dertig procent die u volgens mij viert. Maar ook dat las ik en dacht ik: oké, maar hoe dan? Hoe kunt u dit bewerkstelligen? Want naar mijn idee- Ik heb hem ook opgeschreven in mijn verkiezingsprogramma. Dus ik ben erg blij, vooral zelfs de dertig procent waar u een hoger percentage had. Dus ben ik blij daarmee. Maar ik weet dat daar helaas wetgeving voor nodig is, die er nog niet is en waarvan ik u kan vertellen dat die er waarschijnlijk ook niet meer gaat komen.

1770 De heer **LEERINK** (PvdA): Dus u heeft iets in uw eigen verkiezingsprogramma opgeschreven, waarvan u niet weet hoe u het moet doen, begrijp ik?

1775 De heer **MÜLDER** (D66): Ik heb daarin opgeschreven, dat ik hoop dat, als wij de middelen krijgen om dat te doen, dat we dan graag dertig procent willen aanhouden. Maar ik weet, ben van mening van u, als u hier zegt een belofte 'wij gaan die dertig procent handhaven, wij gaan zorgen dat er voor iedereen wordt gebouwd', hoe gaat u dat doen? Want ik zie hem niet meer hoe dat zou kunnen.

1780 De heer **LEERINK** (PvdA): Volgens mij staat er heel helder in het akkoord wat wij daar van plan zijn. Oftewel, daar waar er projecten zijn, waar de provincie op enigerlei wijze bijdraagt, stellen wij eisen als het gaat om die dertig procent. En dat kan. En dat kunnen gemeenten op dit moment ook. En zoals gemeenten dat kunnen, kan de provincie dat ook.

1785 De heer **MÜLDER** (D66): Het is dus geen harde belofte dat u kan vertellen dat alles wat nu nog wordt gebouwd volgens dat percentage gaat plaatsvinden?

1790 De heer **LEERINK** (PvdA): Nee, want we gaan niet overal over. Maar daar waar we er wel over gaan – en dat zal in toenemende mate zijn, want we gaan ons veel actiever opstellen als provincie – hebben we wel die eis met elkaar geformuleerd.

De **VOORZITTER**: Meneer Leerink, gaat u verder.

De heer **LEERINK** (PvdA): Oké, maar wij zijn dus blij met die veel actievere rol van de provincie op het gebied van wonen.

1795

Ook vinden we het belangrijk dat we doorgaan met het herstellen van de balans tussen economie, leefbaarheid en gezondheid. Te lang hebben economische belangen het provinciale beleid bepaald ten koste van de leefbaarheid en de gezondheid van mensen die rond bedrijven wonen en leven. Er is wat ons betreft een knop omgezet. We blijven ons uiteraard hard maken voor werkgelegenheid. We zijn niet voor niets de PvdA. Werk is en blijft hartstikke belangrijk. Maar voor vervuilende bedrijven is alleen toekomst in Noord-Holland als ze binnen afzienbare tijd voor vergroenen en schoon worden.

1800

1805

Een laatste punt dat ik uit het coalitieakkoord zou willen lichten, is dat we ons samen met gemeenten hard gaan maken voor het voorzieningenniveau in wijken en dorpen. Een steeds grotere groep mensen heeft de laatste jaren tal van voorzieningen van sportclub tot betaalautomaat tot openbaar vervoer uit hun wijk of dorp zien vertrekken met alle gevolgen van dien. We vinden het belangrijk dat alle Noord-Hollanders, of u nu in een grote stad woont of in een klein dorp, kunnen rekenen op een basisniveau aan voorzieningen. Sport, cultuur, bibliotheken, dorpshuizen, ze vormen het cement van onze samenleving. Dat zijn geen leuke dingen, zeg ik nog maar een keer, overigens ook tegen JA21 die bij het vorige debat zei: ja, we hebben onze kerntaken, en dan willen ze ook nog een heleboel leuke dingen. Nee, als we het over dit soort voorzieningen hebben, hebben we het wat ons betreft niet over alleen leuke dingen. Nee, het is het cement van onze samenleving waar onze samenleving ook op draait. We zijn blij met de afspraak dat we in navolging van regionale woonakkoorden, die we samen met gemeenten afsluiten, dus ook gaan werken aan regionale voorzieningenakkoorden.

1810

1815

1820

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik reageer toch even op de opmerking, de woorden 'cement van de samenleving', die heb ik eerder gehoord van een zeker persoon. Ik snap wat ermee wordt bedoeld. Maar zou het dan niet zeker een goed idee zijn om bijvoorbeeld de financiering van bibliotheken wat verder naar voren te trekken? Want die gaat nu pas lopen vanaf 2027.

1825

De heer **LEERINK** (PvdA): Volgens mij is dat in begroting wel zo dat het loopt vanaf 2027, maar komt dat, maar komt dat omdat in de jaren die nu- Want het gaat om extra geld. Dat er in de jaren die nu lopen, daar al dit geld voor gereserveerd is in de begroting. Dus dat lijkt nu in het financieel overzicht dat dat pas in 2027 gaat lopen, maar dat is eigenlijk het moment waarop we er geld voor moeten reserveren, omdat we daar tot die tijd al geld voor gereserveerd hebben. Dus ja, u heeft gelijk. Daar zijn we het snel over eens bibliotheken essentieel en cruciaal zijn in het hele palet aan voorzieningen, maar dit is het heel concrete, feitelijke antwoord op uw vraag.

1830

1835

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Oké, helder. Ja, goede uitleg. Maar zou u ons alsnog niet kunnen steunen in het feit dat wij zeggen 'je hebt natuurlijk die kerntaken van de provincie, dat is nou eenmaal wettelijk vastgelegd', dat we die eens een keer inzichtelijk gaan maken en op basis daarvan juist wel heel goed kunnen gaan kijken van nou, waar is er extra geld over en wat zijn nou echt de sociale aspecten die je dan wel of toch niet zou kunnen meenemen?

1840

De heer **LEERINK** (PvdA): Ik denk dat wij hier voortdurend een debat voeren over kerntaken. En ik heb daar in de vorige periode met de algemene beschouwingen ook het nodige over gezegd. En als je kijkt naar kerntaken, dan zitten wij daar als provincie Noord-Holland als een van de meest rigide provincies in. We hebben het tot het bot uitgekleeft waar we ons als provincie mee willen bemoeien, terwijl we dat niet hoeven. We voeren een open huishouding, een financiële huishouding. We mogen ons met alles bemoeien waar we zouden het willen. Ik heb toen, en dat doe ik nu ook, echt gepleit dat wij als overheid een terugtrekkende overheid zijn, maar dat deze tijd vraagt om een overheid die een stap vooruitzet, die gemeenten, mensen, bedrijven, wie het ook zijn, helpt om te kijken hoe we samen vooruit kunnen komen. En ik denk dat we op basis van dit akkoord, maar straks ook op basis van de begroting, iedere keer weer met elkaar de discussie hebben: doen we wat we zouden moeten doen? Kijk, het is heel helder voor deze coalitie die er ligt. Wij hebben ambities geformuleerd, die liggen nu vast in dit coalitieakkoord. Daar vloeien een aantal taken uit voort. Dat zien wij op dit moment als onze kerntaak.

1845

1850

- Oké, voorzitter, dat sluit ook aan bij mijn afronding. Want alles overziend, zijn we als PvdA blij met dit akkoord, want in deze tijd waarin zoveel mensen zich onzeker voelen en zich zorgen maken over de toekomst van zichzelf, hun kinderen, of hun gemeenschap, hun thuis, is niet gebaat bij een provinciaal bestuur op afstand, dat zich inderdaad wel eens in het verleden misschien wat te veel heeft verscholen achter kerntaken. Maar deze tijd vraagt om een actieve, meedenkende en meewerkende overheid. Een overheid die mensen, waar kan en waar nodig, de hand reikt, zodat we in deze lastige en ingewikkelde tijd allemaal stappen vooruit kunnen zetten. En sinds vorige week noemen we dat bij de PvdA Verbindend vooruit.
- 1855
- 1860 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Ja, mooie ambities als het gaat om het helpen van kwetsbare mensen die ook rond willen komen en ook een gezonde woning, duurzame woning, willen. Daar had u ons ook in kunnen vinden, maar dan nog beter. Maar dan toch iets over de andere kwetsbare mensen. Mensen die lijden aan de gevolgen van landbouwgif: de boeren, maar
- 1865 ook omwonenden van landbouwgif. In uw eigen verkiezingsprogramma heeft u staan dat u landbouwgif gaat aanpakken. En dan niet alleen maar gaat aanpakken, maar dat u bijvoorbeeld pachtbeleid van de provincie gaat gebruiken om in te zetten op biologisch en dat u ook het instrument zonering gaat gebruiken om ook de natuur te beschermen. Is dat nog steeds uw voornemen?
- 1870 De heer **LEERINK** (PvdA): Ik denk dat we het er met elkaar over eens zijn dat zaken die giftig zijn voor mens en dier, dat we die zoveel mogelijk moeten beperken. En ik denk dat we daar in deze Staten nog veel over komen te spreken, want dat komt terug op een aantal punten. Als wij het hebben over de Kaderrichtlijn Water, zal ik maar zeggen, dan zal het ook over gif gaan, et cetera.
- 1875 Dus is gif van de agenda? Nee, ik denk het niet.
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, toch een beetje een ontwijkend antwoord, want mijn vraag was: gaat u instrumenten van de provincie inzetten, zoals zonering en pachtbeleid, om dat ook waar te maken? Niet alleen op te schrijven, ook in het coalitieakkoord, maar ook waar te maken
- 1880 dit keer.
- De heer **LEERINK** (PvdA): Ik denk dat we, daar waar we dat kunnen, zal ik maar zeggen, onze maximale inzet gaan doen om inderdaad ervoor te zorgen dat we minder van die giftige stoffen afhankelijk zijn. Het kan ook door te stimuleren in andere soorten. We hebben het over de bollenteelt om maar wat te noemen. Het kan ook om ervoor te zorgen dat je juist stimuleert dat mensen andere gewasbeschermingsmiddelen gaan gebruiken. Nou ga ik het bijna zelf doen. Gewasbescherming in plaats van bestrijdingsmiddelen. Maar dat kan ook. Het zit niet altijd in het verbieden. Het zit ook in het verleiden en het stimuleren de andere kant op.
- 1885
- 1890 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, we gaan het zien. Ik zie in ieder geval een opening. Een ander punt, dat u heel duidelijk heeft gezegd, net zoals de rest van de maatschappij: we willen af van de intensieve veehouderij. Kunt u nu zeggen dat u samen met ons de komende vier jaar gaat optrekken om inderdaad eindelijk een einde te maken aan intensieve veehouderij en de boeren te helpen overschakelen naar echt toekomstbestendige, diervriendelijke landbouw?
- 1895 De heer **LEERINK** (PvdA): Ik denk dat we allemaal graag af willen van intensieve- Nou ja, het grootste deel. Laat ik het zo zeggen, we streven allemaal naar een landbouw die in harmonie is met mens en natuur, om het zo maar te zeggen. En we hebben inderdaad in ons verkiezingsprogramma nadrukkelijk gezegd dat wij geen nieuwe intensieve veehouderij zien weggelegd. Kijk, als je overall kijkt en je kijkt wat we allemaal gaan doen – GL, mevrouw Gielen, zei er net ook wat over – als je kijkt wat voor doelen we allemaal hebben opgeschreven met elkaar, als je al die doelen bij elkaar optelt, betekent dat dat we echt op een andere manier met elkaar zullen moeten gaan werken en ook over de toekomst van landbouw na zullen moeten denken. En ik denk dat we dan inderdaad stappen kunnen zetten op dat punt.
- 1900
- 1905 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, de doelen, daar gaat het steeds over. Dat zijn gewoon minimale doelen die je moet bereiken volgens landelijke en Europese wet- en regelgeving. Maar prima, ik zie een opening om die intensieve veehouderij versneld af te bouwen. Dan de vraag: u zegt hetzelfde: we willen geen nieuwe intensieve veehouderij in Noord-Holland. Maar dat is zo mooi, dat hebben we al bereikt. Dat is al aan de hand. We hebben in onze Omgevingsverordening
- 1910

- al staan dat er geen nieuwe bij mogen komen. Mijn vraag is, en dat is de vervolgstap die er zou moeten gebeuren na zoveel jaren: is PvdA bereid om ook te zeggen: gezien alle uitdagingen die er zijn en de ruimte die we willen creëren voor boeren die het anders willen doen, dan gaan we ook een beperking leggen op uitbreiding van bestaande. Is de PvdA bereid dus om ook
- 1915 beperkingen te leggen op uitbreiding van bestaande megastallen?
- De heer **LEERINK** (PvdA): Laat ik daar één ding over zeggen. Kijk, want dan kom je een beetje op dezelfde- U doet een beetje hetzelfde als wat u bij GL doet, dan haalt u het
- 1920 verkiezingsprogramma erbij. En dan zegt u: kijk, u heeft wat anders opgeschreven in het coalitieprogramma. En dan zeg ik: ja, het is nogal logisch, want ons verkiezingsprogramma is geen coalitieprogramma. En misschien als ik het met GL had moeten maken, dat het er misschien nog weer anders uit had gezien. Maar dat is de situatie niet. We hebben met meerdere partijen dit akkoord gemaakt. En wat ik overigens met die andere partijen wel eens ben, daarom vind ik het ook belangrijk en goed dat de BBB in deze coalitie zit en dat de VVD in deze coalitie zit: wij
- 1925 gaan die omslag niet bereiken zonder dat de sector daar zelf in meedenkt en in meebeweegt en een partner is aan tafel. In dat opzicht staan die doelen uit ons verkiezingsprogramma nog helder overeind. Maar ik denk wel dat we ze in gezamenlijkheid zullen moeten bereiken en dat het niet aangaat en dat het ook niet zoveel oplost als wij in een coalitieprogramma daar heel scherpe zinnnetjes over opschrijven, als we vervolgens het draagvlak niet weten te creëren en
- 1930 mensen niet meenemen en niet samen met de sector kijken hoe we die doelen kunnen bereiken. Want u geeft terecht aan, ook in de sector zijn er een heleboel mensen die die omslag wel willen maken. Dan gaat het niet alleen over verbieden, dan gaat het ook over verleiden.
- De **VOORZITTER**: Meneer Leerink, gaat u verder.
- 1935 De heer **LEERINK** (PvdA): Meneer Leerink was eigenlijk klaar.
- De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik het woord geven aan de heer Mülder van D66.
- 1940 De heer **MÜLDER** (D66): Een primeur voor mij: voor het eerst als fractievoorzitter en je mag meteen als eerste oppositiepartij – ook een primeur voor ons weer – het woord gaan voeren.
- Het gearrangeerde huwelijk tegen wil en dank. Het college dat aantreedt zonder onderlinge liefde in de hoop dat dat maar ergens gaat ontvlammen. De angst om niet aan tafel te zitten, maar op
- 1945 het menu te staan, was voor alle vier de partijen zo groot dat er hier zo waar een akkoord ligt. Laten we die plannen eens goed bekijken en het onderlinge wantrouwen even vandaag daar laten.
- Grootste verwachtingen had mijn fractie, want in de campagne voorafgaand aan deze
- 1950 verkiezingen was D66 het eigenlijk met alle formerende partijen eens: er zijn behoorlijk wat opgaves die wij moeten gaan oplossen. Tot mijn schrik zie ik dat het plan eigenlijk nergens een gedegen probleembeschrijving heeft voor de oplossingen waar jullie mee zijn gekomen in beleid. Heeft u dit eigenlijk wel besproken? Of bent u daar gewoon echt niet uitgekomen? Bij gebrek daaraan zal ik de ijzersterke probleemanalyse gebruiken van de partij die mij in de verkiezingen
- 1955 het meest aansprak: het programma van GL. GL omschrijft namelijk drie crises die zij wilden oplossen: de klimaatcrisis, de wooncrisis, en zeg ik even, ja, de biodiversiteitscrisis. Met die opgaven in gedachten ben ik toch zeer blij dat in ieder geval niet mijn vingerafdrukken op dit akkoord staan, want dit is een akkoord waar beslissingen vooruit worden geschoven en oplossingen worden uitgesteld. En bovenal wordt er een extra crisis bij gecreëerd, namelijk de financiële crisis van deze provinciale organisatie. Je kan je bijna afvragen waar GL eigenlijk iets
- 1960 terug heeft gekregen voor alle grote offers die ze hebben moeten brengen. Toch wordt groots gevierd dat er zo'n elf miljoen, en later dertien miljoen, volgens mij, naar duurzaamheid zal gaan. Een Pyrrhusoverwinning voor een groene partij, want met alle extra restricties die worden opgelegd op duurzame energie zullen de opgaven zoals gesteld in het rapport Berenschot juist helemaal niet worden gehaald. Er was meer nodig. Gelukkig heeft u de optie van een
- 1965 thoriumcentrale erbij gecreëerd. Maar aangezien het Rijk al heeft gezegd dat er geen geschikte plekken in Noord-Holland zijn, ben ik echt wel heel erg benieuwd waar u deze in gedachten had; en dat zal toch denk ik wel nodig zijn voor uw subsidieaanvraag. Dus het blijft waarschijnlijk een loze belofte.

- 1970 Overigens is dit niet de enige loze belofte. Ik zal er nog eentje noemen. Bijvoorbeeld de peperdure ondertunneling in Broek in Waterland. Die wordt beloofd, maar daar is helemaal geen dekking voor. In dezelfde categorie: we weten allang dat de A8/A9, hebben we volgens mij in de vorige periode al bijna weten af te schieten, want helaas geen geld, het Rijk wil niet steunen, maar toch gaan we hier nogmaals een goed onderzoek naar starten. Uw keuze.
- 1975 Dan terug bij de biodiversiteitscrisis. Praktisch al het ambitieuze beleid wordt uitgesteld. NNN, kringlooplandbouw, het mag allemaal wel een paar jaartjes tot zelfs een decennium langer wachten. Ik prijs de BBB dat ze trouwens hun principes omtrent uitkoop toch wat zachter hebben gemaakt dan van tevoren bij de verkiezingen werd gedacht. Uitkoop blijft op een of andere manier toch mogelijk, maar niet reëel in deze periode. De vraag is alleen: natuurlijk is het niet reëel, want een uitkoopprocedure duurt vijf jaar. Dat betekent wel dat ik hoop – en dat is meer een vraag voor GL – dat hij wel wordt ingezet op sommige vlakken.
- 1980
- 1985 De toon klinkt ook niet helemaal door in door GL erkende crises als je kijkt naar het beleid rond faunabeheer en faunaslachtoffers. Bijvoorbeeld het eigen risico wat van twintig procent wordt verlaagd naar vijf procent.
- Ook eventjes een punt naar de VVD: ik weet niet of elke mkb'er die op u heeft gestemd toch ook zijn belangen net zo zeer voelt verdedigd als de belangen van de agrarische sector, die toch maar twee procent van onze economie in Noord-Holland is. Maar ook die sector krijgt toch niet precies wat zij willen, want we kunnen toch na vier jaar wel even zeggen dat de vraag voornamelijk van de agrarische sector was: geef duidelijkheid. Die geeft u niet. Vorig akkoord werden wij overvallen door de stikstofcrisis. Daar hebben we het regelmatig over gehad. Jullie hadden de kans om nu beleid in te richten om ons voor te bereiden op alle volgende opgaves die op ons afkomen. U heeft dat in mondjesmaat, en naar mijn idee, niet voldoende gedaan voor de KRW-doelen, maar er komt ook een Europese wet aan op het gebied van bestrijdingsmiddelen. Ik zie het niet terug. Zonde. Dit gaat nieuwe onduidelijkheid meenemen voor onze agrarische sector.
- 1990
- 1995
- 2000 Voor de wooncrisis zal er meer worden gedaan en meer ruimte worden gezocht aan de randen, maar ook nog steeds binnenstedelijk. Hier wordt opeens de ladder van stedelijke verduurzaming overboord gezet, zo lijkt het, hoewel net uit het debat bleek dat het dus niet het geval was. Gelukkig heeft GL nog wel onthouden dat we al jaren hebben gestreden samen voor klimaatadaptatief bouwen. Dus wil ik elke wethouder, die zichzelf al rijk rekende, die in de polder zit, toch nog wel eventjes zeggen dat dat ook nog wordt meegenomen.
- 2005
- 2010 Ik heb met veel verbazing trouwens nog wel de paragraaf gelezen over economisch daklozen. Ik zou daar graag toch een keer met u verder over willen praten, want nu leek de suggestie te zijn dat deze spoedzoekers- Nou, dat was dus niet per se, want u heeft nog wel eens geschreven over geworteldheid in bepaalde gebieden. Hier leek een soort van te worden gesteld dat er met economisch daklozen zou worden geschoven door de hele provincie. Ik hoop dat ik dat verkeerd heb begrepen, maar daar misschien later meer over.
- 2015 Al dit uitstelbeleid is niet alleen slecht voor heel Noord-Holland, maar ook slecht voor de kas van de organisatie. U hanteert bij de opcentenverhoging niet het voorzichtigheidsprincipe, waar we vorige keer bij de Kadernota al over hebben gesproken. Daar werd toen nog het argument gebruikt door mevrouw Kocken dat 'ja, toch maar één keer voor één jaar hebben we deze voorspelling gebruikt'. U gebruikt hem volgens mij ook voor de volgende tien jaren. Dat geeft een vrij vertekend beeld: dat er bijna volgens mij zo'n anderhalf keer zoveel auto's over tien jaar hier zullen zijn. Dat lijkt me niet helemaal stroken met het beleid wat we voeren. Maar al met al is het ook volgens mij een voorspelling in wat het oplevert, die je niet mag doen. Er wordt ook een boekhoudkundige truc gedaan met een stelpost, wat er eigenlijk een soort van op neer komt dat u een volledige post onvoorzien lekker alvast gaat inzetten. Dat maakt het allemaal vrij riskant. En dat niet alleen: u gaat ook lekker 3,5 miljoen bezuinigen vanaf volgend jaar. Prachtig. Even om een beeld te schetsen: 3,5 miljoen is misschien een beetje- Ja, dat is een beetje- Daar kunnen we wat meer handen en voeten aan geven. Dat is ongeveer 25 fte weggooien. Ondertussen is dat ook ongeveer hetzelfde bedrag wat we extra gaan uitgeven aan die agrarische sector om die faunaschade maar op te lossen, of in ieder geval dat eigen risico af te dekken. Dus dat betekent dat er een afdeling Wonen ongeveer – nou, nog beter, die is zelfs kleiner dan die 25 fte – wordt wegbezuinigd om de faunaschade te beperken. Dat is een keuze. Niet de mijne.
- 2020
- 2025

- 2030 Ik vind uiteindelijk, tot slot, het signaal om maar vier gedeputeerden neer te zetten het duidelijkste punt wat jullie aangeven, dat er een onderkenning is van alle problemen die er nu zijn. En daarmee wil ik graag afsluiten.
- 2035 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik ben toch wel benieuwd, wat denkt meneer Mulder wat de reden is dat dit college maar vier gedeputeerden gaat leveren?
- De heer **MÜLDER** (D66): Ja, in de wandelgangen heb ik daar van alles over gehoord. Wat ik denk, is inderdaad dat, net als de rest van het akkoord, dit een soort van het lelijke product is van
- 2040 mensen die er eigenlijk maar ternauwernood of niet uit kunnen komen.
- De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan Statenlid Kostić van de PvdD.
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Er ligt een akkoord. Dat is al positief nieuws.
- 2045 Verbindend vooruit, dat klinkt ook goed.
- En 'verbindend'. Dat betekent niet zo veel water bij de wijn doen dat er amper wijn overblijft, maar doen wat nodig is: een slogan van de VVD. Kijken naar wat platteland en stad echt verbindt. En ik heb het er net over gehad tegen BBB. Die was het vergeten, maar er was een provinciale
- 2050 raadpleging van burgers en die was duidelijk. Die willen dat de provincie prioriteit geeft aan een gezonde leefomgeving, het oplossen van waterproblemen en het verbeteren van de natuur. Maar die prioriteiten worden niet gesteld in dit akkoord.
- En dan over vooruit. Nederlandse overheden zijn wereldkampioen in doorschuiven, wegstijven en
- 2055 geitenpaadjes zoeken geworden. Daar is geen tijd meer voor. Een omslag is nodig. Dat was het kraakheldere advies van onze Provinciale Adviseur voor Ruimtelijke Kwaliteit. En dat is ook de inzet van de PvdD: een einde maken aan de decennialange trend van de politiek van doorschuiven, wegstijven en geitenpaadjes zoeken. Dat heeft namelijk meerdere crises opgeleverd en miljarden belastinggeld gekost. Boeren, burgers, de natuur en dieren zijn de dupe.
- 2060 Dit systeem werkt gewoon niet. Systeemverandering is nodig. En daarvoor, lieve mensen, is leiderschap en lef nodig. Lef en compassie. Dit akkoord maakt geen einde aan die doorschuifstrategie. Het is niet meer doorpakken, het is vooral verder doorschuiven. Veel blijft eigenlijk hetzelfde of onduidelijk. Dat is net in het debat ook heel helder geworden. Waar het concreet wordt, is dat alleen ten gunste van oude belangen. In maar liefst een hele paragraaf
- 2065 wordt uiteengezet hoe de provincie gaat lobbyen voor de visserijsector, maar nergens wordt concreet hoe wordt ingezet op bredere bescherming van natuur, op de strengere aanpak van vervuilers, op ondernemers die bezig zijn met een plantaardige toekomst op echt toekomstbestendige landbouw die tegen de macht van achterhaalde en zwaar gesubsidieerde sectoren moet opboksen. Terwijl juist door alternatieven te ondersteunen Noord-Holland weer
- 2070 een echte koploper kan worden. Qua doelen staat het minimale, uitgaande van wat het Rijk en Europa willen. En zelfs die doelen staan al decennia. Je kijkt naar KRW-doelen, die staan al 23 jaar. NNN, dertig jaar. Ja. Van deze groene partijen mag daar nog iets meer tijd bij, want de coalitiepartijen zeggen niet verder te willen gaan dan wat het Rijk en Europa willen, maar ze zijn blijkbaar wel bereid om minder te doen dan het Rijk en Europa willen. De huidige economie en dit
- 2075 landbouwsysteem zijn gemaakt door decennialang gericht gestuurd overheidsbeleid. Vele miljarden belastinggeld zijn gegaan naar het promoten van consumptie van vlees en zuivel bij burgers, waardoor het nu vanzelfsprekend gegeven is geworden. Wat je aandacht geeft, groeit inderdaad.
- 2080 Dat is ook het goede nieuws, want dat betekent dat we samen echt een andere weg in kunnen slaan. We nemen u even mee door vijf belangrijke thema's. Want wat is er nou echt nodig, wat is beloofd en wat staat er nu al? En op één is natuurlijk voor ons dierenwelzijn. Want dat zijn de meest kwetsbare wezens. En als we goed zijn voor de dieren, dan zijn we ook vaak automatisch goed voor de mensen. En wat er nu met dieren gebeurt, zal ooit een zwarte bladzijde in de
- 2085 geschiedenisboeken zijn. Dieren en dierenwelzijn worden genoemd in het akkoord. Heel goed. Maar geen woord over het einde aan het intensieve veehouderij, waar inmiddels de hele samenleving vanaf wil. Niets over de miljoenen landbouwdieren die jaarlijks in Noord-Holland worden uitgebuit en gedood. Niets over de doorgefokte kippen in onze provincie. In zes weken

transformeert zo'n pluizig lief kuikentje tot een vleeshomp van twee kilo. Ter vergelijking: dat is een kleuter met het gewicht van een volwassene. Alsof ze nog niet genoeg lijden, hebben ze minder dan één A4'tje aan leefruimte en staan ze altijd in hun eigen ontlasting. De combinatie van een vochtige zure poepvloer en te weinig beweging geeft de dieren ammoniakbrandwonden. Miljoenen kuikens halen niet eens de slachtleeftijd, die zes weken. Niets over de koe die wel twintig jaar oud kan worden, maar gemiddeld al rond haar zesde naar de slacht gaat, letterlijk en figuurlijk uitgemolken. Veel melkkoeien lijden onder hun bestaan. Velen zijn kreupel, hebben ontstekingen aan uiers en voeten. De belangrijkste redenen om de koe te slachten, is dat ze niet snel genoeg zwanger wordt of de ontstekingen niet meer herstellen. De kalfjes. Op jonge leeftijd worden bijna alle koeien bij moeder weggehaald. Gemiddeld overleeft zo'n tien procent van de kalfjes de eerste twee weken niet. Van de overige kalfjes groeit een deel op als de melkkoe. Die worden ook nog eens onthoofd. Maar de meeste, waaronder de stiertjes, zijn een bijproduct van de melk van hun moeder. Zij worden snel vetgemest om geslacht te worden. Voorzitter, ik vind dat niet normaal dat wij voor een smaakje melk miljoenen, stiertjes de dood in sturen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Ik had gehoopt dat nou eindelijk eens iemand van de BBB naar voren kwam om tegenwicht te bieden tegen deze leugens. Denkt u nou niet dat in Noord-Holland, in Nederland, de agrarische sector goed voor zijn dieren probeert zorgen, omdat dat gewoon intrinsieke motivatie is en dat niemand er wat aan heeft als er slecht voor dieren wordt gezorgd? Ik wil u verzoeken om eens te stoppen met deze leugens.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dan wil ik toch graag van het CDA horen waar precies de leugen in mijn verhaal zit. Laat ik duidelijk zijn, PvdD heeft dat heel vaak gezegd: wij leven met de boeren mee. Zij zijn gewoon dit systeem ingeduwde. Zij zijn het verdienmodel geworden van de grote agrolobby. Er zijn heel veel boeren die echt niet nog meer dieren willen houden, maar ze worden die kant op gedwongen. En ja, ze doen hun best binnen de kaders die ze hebben. Maar het probleem is dat ze hun dieren moeten aanpassen aan die markt, aan dat marktsysteem. En niet andersom. Ze hebben de ruimte niet om daadwerkelijk al deze problemen, die ik net heb geschetst, te voorkomen. En dat is een fundamentele discussie. U mag daar anders over denken. Maar ik heb ook heel lang vlees gegeten, een Joegoslavische traditie, en zuivel gedronken, maar ik heb ooit bedacht van, hé, dit is het gevolg van mijn keuze in de supermarkt. Heb ik dit daarvoor over? Kan ik een andere keuze maken? Ja, ik kan iets anders lekkers eten zonder dat ik iets te kort kom. Dan hoeven dus niet al die miljoenen stiertjes voor niets dood te gaan. Nou, dat is mijn persoonlijke overweging, en dat mag ieder hier voor zichzelf uitmaken, maar we moeten het er wel over hebben. Want nogmaals, we hebben hier heel veel inwoners in Noord-Holland en onder die inwoners zijn ook de dieren. En dit beleid en dit coalitieakkoord gaat ook over hun levens. En ik zou willen dat een van deze partijen er zelf over begon. Dan hoef ik er niet over te beginnen. Dus leugens? Ik wil heel graag dat het CDA weer naar de microfoon komt en mij vertelt wat hieraan gelogen is. En anders roep ik u vooral op om te werken aan een diervriendelijke en mensvriendelijke toekomst.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik ben een heel gedwee persoon. Ik luister naar mevrouw Koning. Ik snap dat u naar uw idealen streeft, maar er zijn ook mensen met andere overwegingen. En om dan een hele sector zo af te branden in een paar minuten, dat doet wat met mij en met heel veel mensen hier in de provincie. Iedereen gaat over zijn eigen boodschappen. Iedereen gaat over zijn eigen eetgewoontes. En laten we daar elkaar met rust en respecteren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, er was geen vraag.

De **VOORZITTER**: Het was geen vraag. Dus u kunt gewoon verdergaan.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik wil wel even een reactie hierop geven. Mag dat?

De **VOORZITTER**: Kort. En gaat u dan verder met uw betoog.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, kijk, als u heeft geluisterd, gaat het hier over de levens van dieren. Ik hoop dat de BBB, dat zou ik u wel mee willen geven, daar een keer over nadenkt: wat voor invloed onze keuzes hebben. Ik heb het niet gehad over de sector, want de sector verdient alle lof voor het uitvoeren van de opdracht die ze jarenlang van ons hebben

gekregen. Dat betekent niet dat we het niet mogen hebben over de keiharde waarheid van wat de gevolgen daarvan zijn voor de dieren.

2150

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Maar u suggereert dat die dieren niet goed gehouden worden, dat het dierenmishandeling is en dat de agrarische ondernemers niet omzien en niet goed voor hun dieren zorgen. Maar dat is een interpretatie van u. Maar ik weet en de sector weet dat het anders is in de werkelijkheid. En over die tien procent die u noemt van de kalfjes die sterven, er zijn bedrijven met nul procent, er zijn bedrijven met drie procent. En het is een enkeling die misschien die tien procent haalt. En als je dan het kalfje bij de koe laat, dan wordt het percentage 45 procent.

2155

De **VOORZITTER**: Sorry, hier is maar één voorzitter en dat ben ik. En mevrouw De Sain, heeft u nog een vraag aan Statenlid Kostić?

2160

Mevrouw **DE SAIN**: Nee.

De **VOORZITTER**: Dan ga ik naar mevrouw Alberts.

2165

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb ook heel goed geluisterd naar het bevlogen betoog van Statenlid Kostić. Maar ik denk dat u iets preciezer moet zijn in het onderscheid maken tussen industriële landbouw en biologische landbouw, of woorden die daarbij horen, zodat iedereen ook snapt wat het echte verschil is. Ik daag u uit, maar dat hoeft ik ook niet te doen, want u kunt dat perfect uitleggen, maar misschien nog net een klein beetje erbij. Zou u dat kunnen doen?

2170

De **VOORZITTER**: Dat klonk als een vraag.

2175

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Nou, dat doe ik heel graag voor de collega van de SP. En ook misschien voor de BBB. Want onze visie was altijd al onduidelijk. We willen toe naar een diervriendelijke landbouw, die werkt voor mens, dier, natuur en milieu. Daar willen we boeren in helpen. Heel veel van deze gevolgen voor de dieren die ik schets, zijn inderdaad vooral in die intensieve veehouderij. En daar gaat het om. Het gebeurt. Daar kunnen de boeren niks aan doen, want ze zijn gewoon het slachtoffer van het systeem, net zoals de dieren, laat ik daar duidelijk over zijn, in de biologische landbouw en in de intensieve veehouderij. En tegelijkertijd dat het gevolg- Mijn tijd loopt, voorzitter.

2180

De **VOORZITTER**: Ja, kan de tijd even stopgezet worden? Maar wilt u me een plezier doen: dan ook korte antwoorden, want als dit een verkapte manier is om een heel lang debat te krijgen... Dus ik zou u willen voorstellen dat u probeert kort antwoord te geven en doorgaat met uw betoog. En dan zien we na afloop of er nog vragen zijn. Maar anders, ja, dan kunt u dit antwoord tot het eind van de avond bij wijze van spreken doorvoeren. Dat lijkt me niet de bedoeling. Dus gaat u gauw verder.

2185

2190

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Maar je moet het hier eerlijk over fundamentele vragen kunnen hebben. En een fundamentele vraag is: is het ons waard, een smaakje melk, dat al deze dieren in welke houderij dan ook, gewoon de dood in worden gestuurd, alleen omdat ze een bijproduct zijn en omdat wij een bepaald smaakje melk willen, terwijl er al alternatieven zijn. Dat is een fundamentele vraag die we zouden moeten durven stellen zonder dat we meteen zeggen van: o, schande, de sector wordt opzijgezet. Nee, dit is een realiteit voor ons allemaal. En laten we daar open en eerlijk over praten. Dan was ik niet eens aangekomen bij de geitenbokjes, want die worden gewoon op jonge leeftijd-

2195

2200

De **VOORZITTER**: U gaat dus nu verder. Ja, de tijd gaat weer lopen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ook gewoon naar de slacht gestuurd als een bijproduct en ook nog eens heel pijnlijk onthoofd.

2205

Dan de dieren in het wild, de vrije dieren zou ik zeggen. Hier wordt gezegd dat dieren pas worden gedood als er geen alternatief is. Serieuze inzet op niet dodelijke oplossingen en leren

- samenleven met dieren is er niet. Nog niet. Veel woorden over vermeende schade, die dieren zouden geven en over het bestrijden van bijvoorbeeld ganzen. Maar door de huidige landbouw is de gans gewoon de nieuwe weidevogel geworden. Want je krijgt inderdaad wat je zaait. De klassieke weidevogels lijken wel te worden gekoesterd. Maar ook dat is slechts schijn. Benoem gewoon de bron-oorzaken van de achteruitgang van de weidevogels en pak dat aan. Nu wordt de schuld neergelegd bij andere dieren als vossen en kraaien. Maar de manier waarop we ons land zijn gaan gebruiken voor onder andere monoculturen en landbouwgif, is de oorzaak. Ja, lekker makkelijk dan.
- Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Als we de weidevogels zouden willen beschermen hier in Noord-Holland is er dan volgens u dan ook ruimte om wat aan de predatoren te doen?
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): De grootste predator is de mens, dat is precies mijn betoog. De mens heeft de problemen rond weidevogels, de achteruitgang, veroorzaakt door de manier waarop we onze provincie gebruiken. Niet de predator is het probleem, dat kunt u ook bevestigen bij vele biologen. De mens is het probleem. Wat mij en onze fractie zorgen baart, is dat er een hele alinea wordt besteed aan dat predatoren het probleem zijn voor de weidevogels, maar niet wordt benoemd wat de echte oorzaak is van de achteruitgang van de weidevogels. Namelijk, de manier waarop we onze landbouw hebben ingericht onder andere. Dus laten we het daar eerlijk over hebben. Laten we daar de volle focus op zetten om dat op te lossen en dan zijn die predatoren geen probleem.
- Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dus de mens, die loopt 's nachts alle nesten langs en die eet de eieren op?
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nee, de mens zorgt ervoor dat er geen gezonde habitat is voor de weidevogels. En dat dus dan elk eitje nagekeken moet worden met een loep om maar te bewaren, te redden wat er te redden valt. Ja, dat is natuurlijk niet de manier waarop we aan de gang moeten. Het moet een systeemverandering zijn. Dat betekent dat we ons land anders moet inrichten, zodat ook die weidevogels een plek krijgen. Anders krijg je een soort massamoord van allerlei soorten dieren, want iedereen is opeens predator die wellicht een weidevogel zou kunnen pakken. Dat is een beetje gek.
- Voorzitter, dan vervolg ik met de landbouw. Ja, we hebben heel veel problemen genoemd, maar tegelijkertijd is het een belangrijke oplossing voor heel veel crises waar we mee te maken hebben: klimaat, natuur, leefbaarheid, wonen. En hier liggen de oplossingen te wachten op leiderschap, lef en compassie. We hebben het gezegd: eerder is er veel belastinggeld besteed aan geitenpaadjes, aan investeren in technologische oplossingen die niet werken. Ondertussen zitten de boeren vast in een wedloop van meer, meer, meer. Er zijn steeds minder boeren door dit systeem, wel ongeveer hetzelfde aantal dieren. Maar er wordt niet geïnvesteerd in de oplossingen, waar elk rapport het over heeft. Namelijk, we moeten gewoon toen naar meer plantaardig. We moeten toe naar natuur-inclusief. We moeten die boeren daarbij helpen en we moeten die stip op de horizon zetten. Geen kunstmest en krachtvoer meer. Wat zien we in het akkoord? Geen enkele ambitie op wat er al in Den Haag is ingezet, zoals kringlooplandbouw in 2040. Dat stond er namelijk al, door de LTO bepaald. En wat is dat eigenlijk, die kringlooplandbouw? Ja, er staat iets in het coalitieakkoord. Maar op welk niveau sluiten we de kringloop? Op wereldniveau? Op regionaal niveau? Er staat niks over in. Dat maakt een wereld van verschil.
- Dan het derde punt: natuur en de aanpak van de klimaat- en biodiversiteitscrisis in samenhang. Er zijn natuurlijk stapels rapporten die zeggen dat we de opwarming van de aarde onder de anderhalve graad moeten houden. Daar helpt investeren in natuur en klimaat. Tegelijkertijd zien we dat dit coalitieakkoord uitgaat van 55 procent CO₂-reductie. Dat is bij lange na niet wat er moet gebeuren. En zelfs het iets ambitieuzere doel van het Rijk, zestig procent, wordt niet genoemd. Had dan op zijn minst die kans gepakt. En als het gaat om natuur, waar je veel winst in kan krijgen, dus bijvoorbeeld om binnenstedelijk veel meer natuur-inclusief te bouwen, dat wordt nog niet genoemd. Misschien komt dat nog. Ik zie openingen, maar ik zie het niet terug in het coalitieakkoord, woordelijk.

2270 Dan vier: gezonde leefomgeving en rechtvaardig klimaat- en biodiversiteitsbeleid. Dus grootvervuilers aanpakken. De kosten van de transities moeten worden gedragen door de grootste vervuilers en gebruikers. Dat is ook al beloofd. Maar wat zien we? We zien eigenlijk dat de grootvervuilers weer aan tafel mogen zitten, dat ze zelf het beleid en de deadlines mogen bepalen – zoals Tata Steel – maar er ondertussen niks nieuws gebeurt. Het is een gemiste kans.

2275 Betaalbaar en groen wonen voor iedereen, dat is nummer vijf. Nou ja, daar zijn ook allerlei beloftes over gedaan. De gewenste minimale dertig procent sociale huur wordt genoemd en er is wat lippendienst voor klimaatneutraal en circulair bouwen. Super. Maar die dertig procent sociaal geldt alleen voor projecten waaraan de provincie direct bijdraagt. Hoeveel, of eigenlijk hoe weinig, projecten zijn dat? Alle ontwikkelingen zouden eigenlijk al volgens onze Omgevingsvisie natuur-inclusief moeten zijn, maar de provincie heeft tot nu toe niet geleverd. Dus wat brengt dit akkoord extra op tafel?

2280 Nou, voorzitter, de PvdD waarschuwt al twintig jaar dat we vast gaan lopen als we de problemen niet serieus gaan oplossen. We wezen op de noodzakelijke lange termijn oplossingen: rechtvaardige economie binnen ecologische grenzen, afbouw van de vee-industrie en transitie naar plantaardig, meer ruimte voor natuur binnen en buiten de stad, gezondheid boven de economische belangen van vervuilers. En we kunnen nu doen wat nodig is. Het blijft gewoon een
2285 gemiste kans, want we wilden ook meebesturen, uiteraard, we kunnen overal het verschil maken. Maar dat GL en PvdA voor dit akkoord kiezen, terwijl er wel degelijk numeriek een mogelijkheid was voor meer progressief, dat begrijp ik nog steeds niet. Over rechts, dat als BBB zijn gang had kunnen gaan, hadden ze het kunnen proberen over rechts, maar was het nooit gelukt. Maar u had hier de streep moeten trekken en kunnen zeggen van, we vinden u hartstikke aardig, BBB,
2290 hartstikke lieve mensen, maar dit is niet doen wat nodig is. En er is een mogelijkheid voor progressief; laten we daarin samen oppakken. En die handschoenen had ik graag willen oppakken. Maar goed, die handschoenen gaan we alsnog wel oppakken, want net zoals de afgelopen vier jaar gaan we keihard werken samen met burgers en hopelijk met zoveel mogelijk van jullie om hier een echt gezonde samenleving te creëren: investeren in meer boeren, meer
2295 natuur, minder dieren, gezondheid op één en groen wonen voor iedereen, natuurvriendelijke landbouw zonder gif en het bevrijden van boeren en dieren uit de klem van de agro-industrie. En de ideeën die de PvdD heeft opgesteld met wetenschappers en boeren zullen we straks aan een nieuwe gedeputeerde weer presenteren. En ook als een cadeautje voor alle nieuwe gedeputeerde een boek over de bio-industrie met een boodschap van de schrijver. Dat kunt u straks ook lezen
2300 online en hopelijk in uw WhatsApp. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van den Berg van JA21.

2305 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank, voorzitter. Ik zal even beginnen met een kleine bekentenis, maar ik moet eigenlijk toegeven dat ik het best spannend vind, dit soort dagen, en al helemaal als kersverse fractievoorzitter, die zomaar in een keer zo'n coalitieakkoord moet gaan bespreken, wat in het belang is van alle Noord-Hollanders die we hier hebben. Want daar staan we hier vandaag voor, voor al die Noord-Hollanders en om te bezien of hun belang ook daadwerkelijk gediend gaat worden. JA21 is natuurlijk kritisch geweest en heeft natuurlijk dit coalitieakkoord met interesse doorgenomen.

2315 Maar voordat ik verder ga, wil ik eerst belichten wat wij vandaag gaan bespreken. Ik wil drie thema's behandelen: het beeld dat is ontstaan in de afgelopen verkiezing, het oordeel wat wij hebben over het resultaat, het coalitieakkoord, en de besluitvorming die wij voorstaan, een andere richting.

2320 Om te beginnen met dat beeld van de afgelopen verkiezingen. Het was een interessante campagne. Ik denk ook een goede campagne, waar we elkaar heel hebben gelaten in de debatten. Waar een aantal thema's het debat domineerden: de Spreidingswet of de dwangwet, migratie, energie, koopkracht, stikstof en noem het allemaal maar op. En natuurlijk kijk je in die debatten naar de partners om je heen. Enerzijds opposenten, maar anderzijds partners. Wij hebben gekeken natuurlijk naar de VVD en naar de BBB. En om te beginnen bij de VVD, ik denk ook een goede debatten gehad, zelfs een jongerendebat, waar Klaas- Jeroen en ik als semi-twintigjarigen toch mochten meedoen. En daar horen wij gewoon verstandige dingen, voorzitter,
2325 laat daar geen misverstand over bestaan. Het bouwen in het groen, het vergroten van onze

- woningvoorraad, kritisch op het bouwen van windturbines, kerncentrales en natuurlijk een gezonde, financiële huishouding. Daar zijn wij ook heel groot voorstander van. En daarmee zouden we natuurlijk wel, nou, best wel eens een keer een goede coalitie- of bestuurs-partner kunnen zijn. En dat hebben we ook gehad bij de BBB. Flinke uitspraken tijdens de debatten. We hebben ze hoor zeggen dat de grenzen dicht moeten, want het kan zo echt niet verder. Of die dwangwet, ja, die gaan we niet uitvoeren. Maar ook anderzijds wel diffuse standpunten, zoals het wel willen spreiden van asielzoekers, maar dan niet in Noord-Holland en wel bij Lelystad Airport. Nou ja, het was in ieder geval interessant en in ieder geval was er genoeg reden om te kijken naar de toekomst, wat voor overeenkomsten wij zouden hebben.
- Maar goed, wat is er dan van terechtgekomen? Wat is dan het resultaat van die verkiezingscampagne en de verkiezingsprogramma's? JA21 heeft het gewogen en heeft goed gekeken naar het akkoord, en ik denk dat wij soms even goed moeten kijken naar de jaartallen in het coalitieakkoord, want soms denken we haast dat er 2019-2023 staat. En het onderscheidingsvermogen op sommige vlakken met D66 is wat ons betreft klein.
- Maar goed, voorzitter, er zitten ook zeker goede zaken in, laat dat niet onderbelicht zijn. De nachtbussen wil ik benoemen, het beperken van het eigen risico van faunaschade. Complimenten. Invasieve exoten, zijn we ook erg blij mee, net zoals het maaien van de waterplanten.
- Dat gezegd hebbende, willen wij graag vandaag vijf thema's behandelen, die wat ons betreft wel een oordeel waardig zijn. Wat ik al zei: wonen, energie, de kloof aan vertrouwen tussen inwoners en politiek, de dwangwet en afsluitend stikstof.
- Laten we beginnen met wonen. Er staan goede, verstandige dingen in. Er wordt een inzet gemaakt voor het bouwen van meer woningen om te kunnen komen tot die 184.000 woningen die nodig zijn in 2030. We zien oplossingen als wat wij zelf noemen 'het straatje erbij-concept'. Dus daar worden wel goede stappen gemaakt. Tegelijkertijd zien wij ook een richting van meer drang en dwang. In dit geval op het gebied van zonnepanelen en bio-based bouwen. Ja, wij denken dat dat tot meer kosten gaat leiden en de bouw van al die woningen extra complex zal gaan maken.
- De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ik loop misschien een beetje vooruit op mijn eigen bijdrage straks, maar ik miste juist iedere dwang en drang in het coalitieakkoord rondom bio-based bouwen. Waar ziet u dat?
- De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, dat er meer drang en dwang moet komen, dat verbaast me dan niks van de ChristenUnie, die natuurlijk ook op landelijk niveau mee heeft gewerkt aan de dwangwet. Maar er wordt toch echt wel een inzet gedaan richting de verplichte zonnepanelen op daken. Natuurlijk komt die regelgeving er in de toekomst ook aan vanuit de Europese Commissie. Ja, en het bio-based bouwen, dat zien wij wel degelijk als een verzwaring en een extra inzet op het gebied van dwang.
- De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dank u wel. Kunt u dan aangeven waar het in het akkoord staat? Die zonnepanelen, dat staat er inderdaad in, maar over bio-based bouwen staat er niks dwingend in.
- De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, dan moet u me toch even gelegenheid geven om het erbij te gaan pakken. Ik wil niet iedereen hier de hele middag gaan bezighouden. Tenminste.
- De **VOORZITTER**: Nou, het lijkt me niet verstandig als we hier het hele-
- De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, ik heb het al gevonden, voorzitter, met uw toestemming, maar het staat op paginanummer zes. "We zullen het circulair en het bio-based bouwen actief stimuleren door aan te sluiten op marktontwikkelingen door bijvoorbeeld, indien nodig, fysieke ruimte te bieden voor de opslag van circulaire bouwbouwmaterialen. Stemt u dat tot tevredenheid?"

2385 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik kom er zo in mijn bijdrage op terug, maar ik vind het aansluiten bij marktontwikkelingen nou niet echt stimuleren.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, gaat u verder.

2390 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dat is uw oordeel, meneer Klein, maar wij zien wel degelijk een richting naar meer regelgeving, terwijl wij ook kijken naar de status quo. Op dit moment is een nieuwbouwwoning voor nog net geen vijf ton te krijgen. Nou, als we dan betaalbare woningen willen tot aan 355.000 euro, ja, dan denk ik dat geen man of vrouw met een modaal inkomen dat kan gaan betalen. Wat ons betreft zetten we dan ook meer in op het betaalbaarder maken in plaats van complexer en moeilijker. Dat is wat ik erover wil zeggen.

Daarom ben ik toch stiekem wel een onderdeelje verder gegaan in mijn eigen bijdrage. Maar wat juist ook zo betaalbaar moet blijven, is enerzijds natuurlijk woningen. En anderzijds hebben we te maken gehad met gestegen energielasten. Ook een wezenlijk probleem in onze samenleving.

2400 Wij hadden graag gezien dat er meer werd ingezet op een stabiele, betrouwbare, maar vooral ook betaalbare energievoorziening. Wij dachten dat met een coalitie van BBB en VVD er meer dan vier jaar geleden een inzet gemaakt had kunnen worden op dat gebied, en inzetten richting minder windturbines en meer kernenergie. We zien de stappen wel, die worden gemaakt. Ik haalde het net al even aan in een interruptie met meneer Terwal van de VVD. Zo'n onderzoek klinkt goed.

2405 We vinden het ook best nobel. Maar tegelijkertijd, en wat ik net zei: in onze achtertuin bij de Nucleair Research Group in Petten is precies zo'n onderzoek uitgevoerd die alle voor- en nadelen van de Small Modular Reactors meeneemt. We kunnen dat onderzoek gewoon gebruiken. En beter zelfs, ik wil ook wel even benadrukken, ik weet niet of dat voor iedereen bekend is: wij als Provinciale Staten of Gedeputeerde Staten kunnen het bevoegd gezag worden in het geval van het vergunnen van een kerncentrale. Wat meer ambitie op dit vlak zou wat ons betreft heel erg goed passen. En het verhoogt ook nog eens een keer het draagvlak onder de bevolking.

2410

En daarover gesproken, het referendum. Maar niet voordat ik Statenlid Kostić-

2415 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Toch ook maar bij u, collega van JA21. U heeft het altijd over draagvlak, dat vinden wij ook altijd heel belangrijk. Evenals lef. En daar zet u heel erg op in als het gaat om duurzame energieën, zonnepanelen bijvoorbeeld. Dat vindt u belangrijk. En u vindt alles wat een beetje ruikt naar stimuleren van die energie, een beetje dwang en drang. Zelfs als het aansluit op marktontwikkelingen. Goed, dat is aan u. Wat ik dan zo bijzonder vind – en dat is mijn vraag –

2420 waarom doet u niet hetzelfde met kernenergie? Bij kernenergie doet u het tegenovergestelde: eigenlijk is bijna geen onderzoek meer nodig. Laten we gewoon een kerncentrale hier neerzetten. We gaan niet eens een raadpleging doen bij de burgers. We luisteren eigenlijk ook niet wat de burgers hebben gezegd in de raadpleging van de provincie over het beschermen van natuur, van water en leefomgeving voorop. Waarom dat onderscheid?

2425 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Maar ik denk dat de Partij voor de Dieren hier wel de mist in gaat. Ik splits hem even uit in twee punten. Enerzijds ons verkiezingsprogramma. Ook wij zeggen in ons verkiezingsprogramma dat, als wij een locatie gaan uitzoeken, dat er draagvlak moet zijn en dat we daar eventueel zelfs participatie of andere middelen voor willen gebruiken. Dus dat ten eerste. En ten tweede, er is in Nederland onder de bevolking, blijkt uit alle peilingen, een meerderheid voor het bouwen van meer kerncentrales. En eigenlijk misschien wel ten derde: die meerderheid is er ook in de Tweede Kamer. Dus ik denk dat het draagvlak juist bij kernenergie veel beter geborgd is dan bij duurzame energie.

2435 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dan een vervolgvraag. Ik ben blij dat u in ieder geval dat draagvlak voor die kerncentrales wilt zoeken. Want wat blijkt als zulke projecten uiteindelijk echt serieus worden en mensen worden gevraagd 'wilt u een kerncentrale in uw achtertuin?', dat u toch een andere respons gaat krijgen. Kunt u zich dat voorstellen?

2440 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, zeker, voorzitter. Ik ben niet blind voor het Nimby-effect. Dat hebben we nog kunnen zien in IJburg in Amsterdam natuurlijk, waar mensen wel GL stemmen, maar zelf de windturbine niet willen. Dus nee, daar zijn wij niet blind voor. Maar ik denk dat wij wel als overheden een eerlijk en duidelijk beeld kunnen uitdragen naar de mensen of zij

2445 bijvoorbeeld duizend windturbines willen of één kerncentrale. Dat is het eerlijke verhaal. En dan is het ook nog eens een keer dat die energie 24 uur per dag wordt opgewekt, zoals dat niet is bij windenergie. En dat is het eerlijke verhaal. En ik denk, als je dat uitlegt aan mensen, dat er op een gegeven moment wel keuzes gemaakt moeten worden – ik hoor u er continu over – dan is dit de keuze die voorligt.

2450 De **VOORZITTER**: Helder. De heer Van den Berg, gaat u verder.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u. Ja, dat draagvlak is inderdaad wel heel erg belangrijk voor de energietransitie of de keuzes die we in zijn geheel maken op het gebied van energie. Dus dat belastinggeld moeten we ook doelmatig besteden. Dus om nog even aan te stippen: ik zou u
2455 toch wel willen verzoeken dat de inzet in het coalitieakkoord toch even overboord gaat: laat het onderzoek zitten, pak het onderzoek uit Petten en ga voor het echt bouwen van die kerncentrale. Ambitie erbij.

2460 Want het vertrouwen tussen inwoners en politiek, dat is wel echt een probleem geworden. Dat hebben we de afgelopen verkiezingen met vele peilingen ook meerdere keren zien terugkomen. Wij zijn dan ook teleurgesteld dat dit coalitieakkoord niet verder komt dan punten, of eigenlijk experimenten wat er staat, van co-creatie. Ik weet eerlijk gezegd geeneens wat het betekent. Ik zou het echt moeten opzoeken. En ik denk dat dat al helemaal niet zal landen bij inwoners. Het is belangrijk dat er een noodrem is in ons democratisch systeem. Of wanneer er belangrijke keuzes
2465 gemaakt moeten worden, die we gewoon simpelweg kunnen voorleggen aan mensen: wat vindt u ervan; welke richting gaan we nu op? Dat is wat we denk ik nodig hebben in de status quo waar we nu zitten met onze inwoners.

2470 En nog verder over het draagvlak, voorzitter, de dwangwet, die er aan zit te komen, zij het met vertraging van een gevallen kabinet. Want dat is voor ons net zo belangrijk, die lokale democratieën. En wij hebben daar als provincie zeker wel een rol in. En wat ik net al zei, de BBB en VVD, die hadden wat ons betreft de strategische partners kunnen zijn op dit gebied. Kijken we naar het coalitieakkoord, dan zien wij dat er in 2024 simpelweg een taakstelling bij zou kunnen komen: de uitvoering van die dwangwet. Ik hoef denk ik niet te benadrukken hoe teleurgesteld
2475 wij hierover zijn, voorzitter.

Statenlid **GIELEN** (GL): Voorzitter, toch even daarover. Wat zegt de heer Van den Berg nou eigenlijk? Zegt hij, dat als er landelijk een wet wordt aangenomen die iets van de provincie vraagt, dat we dat dan gewoon niet uitvoeren?

2480 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Een interessante vraag. Ik denk dat dat statement vaak is opgeworpen, ook in relatie tot de stikstofproblematiek en de onteigening van boeren, dat wij simpelweg een uitvoeringsloket zijn van het Rijk. Maar het staat in uw eigen coalitieakkoord: dat zijn we niet. Wij hebben onze eigen bevoegdheid als Provinciale Staten en onze eigen
2485 verordeningen die we kunnen opstellen. Het is jullie keuze dat jullie daar geen cap op willen plaatsen. Maar het zou onze keuze zijn om daar wel voor te kiezen. Een praktisch voorbeeld: de statushouders in Zwaagdijk-West die er nu aan zitten te komen. Het is de keuze van ons allemaal of wij ervoor gaan kiezen om het af te dwingen bij de gemeente Medemblik of niet. Dat is onze keuze.

2490 Statenlid **GIELEN** (GL): Nou, als u het coalitieakkoord leest, dan ziet u daar heel duidelijk staan dat als de Spreidingswet inderdaad van kracht wordt, dat er dan een extra wettelijke taak bij de provincie komt te liggen om toezicht te houden op gemeenten. En die toezichtstaak, dat is gewoon iets wat vanuit het Rijk- Dat maakt ons geen uitvoeringsloket, want we hebben op een
2495 heleboel thema's een heleboel eigen keuzes, maar het is wel onze taak als provincie om dan toezicht te houden dat gemeenten daar ook uitvoering aan geven. Zegt de heer Van den Berg nou eigenlijk, want dat is toch wat ik hier hoor: dat kan wel zo wezen, dat kan wel zijn dat de Tweede Kamer zo meteen heeft ingestemd met een wet, wij gaan het gewoon niet doen? Waar ziet hij die vrijheid binnen eigenlijk ons democratisch bestel?

2500 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Het doet bijna denken als verkiezingstijd, maar dit is echt zo'n frame wat uit de verkiezingstijd voortkomt dat wij dit allemaal niet zelfstandig naast ons neer kunnen leggen. Maar het is wel degelijk een bevoegdheid van Provinciale Staten om te kunnen

2505 zeggen of wij mensen gaan onteigenen, of niet. Dat is dezelfde keuze die voorligt bij de statushouders in Zwaagdijk-West.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

2510 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik hoop dat dat tot overtuiging heeft geleid, maar dat zal moeten blijken.

2515 Goed, voorzitter, die dwangwet, ja, wij zien het gewoon simpelweg niet zitten. Wij moeten ook niet onze eigen provinciale bevoegdheden overschatten, maar wij dringen toch wel echt aan op een instroombeperking van migranten, zodat het probleem niet continu wordt neergelegd bij de gemeenten en de provincies om dit maar te kunnen blijven oplossen. Dat gaat op een gegeven moment gewoon simpelweg niet meer, zeker niet met een woningtekort van zestigduizend woningen in onze provincie.

2520 En dan afrondend, voorzitter, nog een thema van dwang: de stikstofonteigening.

2525 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Hier wordt de verbinding gelegd tussen de wooncrisis en de instroom van asielzoekers. Maar heeft JA21 ook nagedacht over de enorme instroom, een miljoen mensen, van arbeidsmigranten? Want volgens mij is daar een veel groter probleem te vinden. Overigens, de wooncrisis is op een andere manier veroorzaakt. Kunt u daar een toelichting op geven?

2530 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dat kan ik zeker. Maar ik ben hier niet op uit om arbeidsmigranten tegenover asielzoekers te gaan zetten. Dat lijkt mij enkel polariserender dan u. Nou ja, natuurlijk zijn er getalsmatig overeenkomsten, maar ik bedoel, we hoeven niet per se: arbeidsmigranten zijn fout, dus zet dat op één lijn met asielzoekers. Het punt wat wij willen maken, voorzitter, voordat ik weer geïnterrupteerd word, het punt dat wij willen maken, is dat de asielinstroom al jarenlang te hoog is om te verwerken door de provincie en door de gemeenten. En wij zeggen, op landelijk niveau moet je daar andere keuzes in maken. En dat staat even los van de arbeidsmigratie, want arbeidsmigratie hebben we op sommige vlakken ook
2535 nodig.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nou, voorzitter, ik maak ernstig bezwaar dat er op deze manier gesproken wordt over mensen die een woonprobleem zouden veroorzaken.

2540 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dat is aan u.

De **VOORZITTER**: Graag uit laten praten, meneer Van den Berg.

2545 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, En u zegt dat ik arbeidsmigranten tegenover asielzoekers zet. Nee. Het zijn allemaal nieuwe mensen in dit land die allemaal een plekje moeten hebben. Nieuwe mensen in dit land. En u zegt dus kennelijk, want dat zijn dan uw woorden, dat dat kleine deel van die nieuwe mensen, die hebben we niet nodig, want die veroorzaken de wooncrisis. Ik vind dat een heel naar frame, voorzitter. Ik moest het toch even kwijt.

2550 De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, gaat u verder.

2555 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, ik wil er toch wel even kort op reageren op nog, voorzitter. Er wordt nu wel heel erg denk ik op het gevoel gespeeld. Ik denk dat dat zeker ook meespeelt. Daar ga ik niet blind voor zijn. Maar we moeten wel realistisch zijn als land, dat niet alles kan. We hebben nou eenmaal te maken met de woningtekorten. Daar kunnen we niet omheen. Waarom zetten we anders hier zo hard op in op het bouwen van woningen? Het een is verbonden met het andere. En hier willen wij wel keuzes in maken. Ik snap dat dat tot weerstand leidt bij verschillende partijen, maar ik denk dat we ook wel de kracht en overtuiging moeten hebben om die keuze ook te durven maken, zeker ook op het landelijke niveau wat er nu aan zit te komen.

2560 Goed, ik rond af met het thema stikstof, voorzitter. Dat is voor ons een belangrijk thema geweest ook tijdens de verkiezingen en waar wij een strategische partner hebben gevonden in de BBB. We

2565 hebben tenslotte samen de initiatiefwet opgesteld, of eigenlijk de reparatiewet, voor het herstellen van het land en het onttrekken uit de stikstoffuik waar we in zitten. Ik haalde het net al even aan een interruptie bij de BBB, maar wij zijn toch echt wel teleurgesteld dat onteigening niet expliciet is uitgesloten in het coalitieakkoord. Wij willen er zo meteen een motie over indienen om daar toch kracht bij te zetten.

2570 Het oordeel gehad hebbende, ga ik door naar de moties, voorzitter, en die dien ik even in één reeks in, zodat ik daar gelijk klaar mee ben, waarna ik afrond met de uitleiding.

2575 Ik wil de eerste motie indienen. Dat is de motie Stop gedwongen onteigening van boeren. Met het volgende dictum: roept Provinciale Staten op expliciet uit te spreken dat gedwongen onteigening van boeren ten aanzien van stikstof en, of NNN-doeleinden is uitgesloten, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 109-17 juli 2023

Stop gedwongen onteigening van boeren

2580 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.
Constaterende dat:*

- *Er een coalitieakkoord door BBB, VVD, PvdA en GL is gesloten waarin gedwongen onteigening van boeren niet is uitgesloten;*
 - *Deze mogelijkheid tot onteigening grote impact heeft op de levens en het voortbestaan van vele boerenbedrijven in de provincie Noord-Holland'.*
- 2585

Overwegende dat:

- *Het belang van de agrarische sector en de individuele boer voor de economie, de voedselzekerheid en de samenleving in Noord-Holland aanzienlijk is;*
 - *De noodzaak tot het waarborgen van rechtszekerheid voor boeren in de provincie essentieel is;*
 - *Gedwongen onteigening een ingrijpende en vaak onomkeerbare maatregel is.*
- 2590

Roepen Provinciale Staten op:

- *Expliciet uit te spreken dat gedwongen onteigening van boeren ten aanzien van stikstof en/of NNN-doeleinden is uitgesloten.*
- 2595 *En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

2600 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Motie Hernieuwde aandacht voor uitvoerbaar referendum. Roept Provinciale Staten op de Referendumverordening te evalueren, met deze evaluatie de adviezen van de HAC-commissie te betrekken en te komen tot een referendumverordening met randvoorwaarden voor een uitvoerbaar referendum, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 108-17 juli 2023

Hernieuwde aandacht voor uitvoerbaar referendum

*Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.
Constaterende dat:*

- *In de vorige statenperiode referendumverzoeken zijn afgewezen;*
 - *De Hoor- en Adviescommissie (HAC) de bezwaarmakers in het gelijk stelde en concludeerde dat het referendumaanvraag aan de voorwaarden van de referendumverordening had voldaan.*
- 2610

Overwegende dat:

- *Het belangrijk is om inwoners te betrekken bij de besluitvorming van Provinciale Staten;*
 - *Het voor het vertrouwen in de politiek belangrijk is dat inwoners vooraf heldere kaders hebben waar binnen participatie mogelijk is;*
 - *Het toe- of afwijzen van een referendum nooit op politieke gronden mag gebeuren, maar moet voldoen aan objectieve kaders;*
 - *Een referendum een goede manier is om een breed publiek te betrekken bij precare kwesties;*
 - *De noodrem van een referendum van toegevoegde waarde is in ons besluitvormingsproces.*
- 2615
- 2620

Roepen Provinciale Staten op:

- De referendumverordening te evalueren;
- Bij deze evaluatie de adviezen van de HAC-commissie te betrekken;
- En te komen tot een referendumverordening met randvoorwaarden Voor een uitvoerbaar referendum.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Motie Uitspreken dat 2030 niet dogmatisch is. Provinciale Staten spreekt uit dat de stikstofdeadline van 2030 voor Noord-Holland niet dogmatisch moet zijn, en gaan over tot de orde van de rug.

Motie 107-17 juli 2023
Uitspreken dat 2030 niet dogmatisch is

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.

Constaterende dat:

- Het Rijk systeemverantwoordelijk is voor de vermindering van stikstofemissies;
- De wet stelt dat in 2030 in 50% van de stikstofgevoelige leefgebieden de kritische depositiewaarde (KDW) niet meer mag worden overschreden;
- Het NPLG een tijdshorizon van 2030 noemt.

Overwegende dat:

- Het onwenselijk is dat de woningbouw, de wegenbouw en de landbouw gegijzeld worden door de stikstofdeadline van 2030;
- Bemiddelaar Remkes heeft bepleit dat 2030 als deadline niet heilig is.

Roept Provinciale Staten op:

- De stikstofdeadline van 2030 voor Noord-Holland niet dogmatisch moet zijn.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Motie Stoppen met bomenstook. Verzoekt Gedeputeerde Staten bij de vergunningsverlening rekening te houden met de gezondheidseffecten van biomassacentrales op de omgeving en het gebruik van houtige biomassa in biomassacentrales te verbieden, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 106-17 juli 2023
Stoppen met bomenstook

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.

Constaterende dat:

- Een deel van de energie in Noord-Holland opgewekt wordt door biomassacentrales;
- Ongeveer de helft van de verbranding in biomassacentrales is gericht op houtige biomassa;
- Er bij de verbranding van hout allerlei stoffen, zoals fijnstof en zwavel, vrijkomen;
- Biomassa wordt gekwalificeerd als hernieuwbare energie.

Overwegende dat:

- Het gebruik van houtige biomassa in biomassacentrales leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit in de omgeving;
- Het niet circulair is om hout, dat voor andere doeleinden gebruikt kan worden, te verstoken in een biomassacentrale;
- Het stoken van bomen niet als een duurzame oplossing gezien kan worden en het terug planten van bomen niet volledig compenseert'.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Bij de vergunningverlening rekening te houden met de gezondheidseffecten van biomassacentrales op de omgeving;
- Het gebruik van houtige biomassa in biomassacentrales te verbieden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dit zijn de moties die wij vorige week hebben aangehouden op verzoek van de BBB, zodat zij een week langer bedenktijd zouden hebben. Dus die dienen we bij deze alsnog in.

Verzoekt Gedeputeerde Staten om een onafhankelijk en uitgebreid onderzoek in te stellen naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines in de provincie Noord-Holland en om de resultaten van dit onderzoek te rapporteren aan Provinciale Staten, en gaan over tot orde van de dag.

Motie 105-17 juli 2023

Gezondheidseffectenstudie windturbines

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.

Constaterende dat:

- *Er toenemende zorgen zijn over de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines, waaronder geluidsoverlast en de effecten van trillingen;*
- *Deze zorgen verder worden versterkt door de plannen voor uitbreiding van windenergie in woongebieden;*
- *Er nog geen uitgebreid, onafhankelijk onderzoek is gedaan naar de gezondheidseffecten van windturbines in de Provincie Noord-Holland.*

Overwegende dat:

- *Het van groot belang is om de gezondheid en het welzijn van de inwoners van Noord-Holland te beschermen;*
- *Het cruciaal is om te zorgen voor een volledig begrip van de mogelijke gezondheidsrisico's van windturbines voordat er verdere uitbreiding plaatsvindt;*
- *Dergelijk onderzoek ook zou helpen bij het informeren van de inwoners en het verlichten van eventuele zorgen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om een onafhankelijk en uitgebreid onderzoek in te stellen naar de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines in de Provincie Noord-Holland, en om de resultaten van dit onderzoek te rapporteren aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Motie Herbeoordeling energiebeleid. Verzoekt Gedeputeerde Staten om een herbeoordeling van het huidige energiebeleid uit voeren met bijzondere aandacht voor impact op ruimtegebruik, het elektriciteitsnetwerk en leefbaarheid, en om het potentieel van alternatieve, duurzame energiebronnen en technologieën te onderzoeken en de bevindingen te rapporteren aan Provinciale Staten, en gaan over tot orde van de dag.

Motie 104-17 juli 2023

Herbeoordeling energiebeleid

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.

Constaterende dat:

- *Het huidige energiebeleid van de Provincie Noord-Holland zwaar leunt op de inzet van wind- en zonne-energie;*
- *Dit beleid leidt tot uitdagingen met betrekking tot ruimtegebruik, het elektriciteitsnetwerk en de leefbaarheid van woonomgevingen;*
- *Er alternatieve (duurzame) energiebronnen en technologieën bestaan die mogelijk minder impact hebben op de bovengenoemde aspecten.*

Overwegende dat:

- *Een gebalanceerde mix van verschillende vormen van (duurzame) energieproductie en -gebruik, zoals kernenergie, kan bijdragen aan een veerkrachtiger, betrouwbaarder en meer acceptabel energiebeleid;*

- 2740 • *Het cruciaal is om de implicaties van het huidige energiebeleid volledig te begrijpen en alternatieve strategieën te onderzoeken.;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 2745 • *Om een herbeoordeling van het huidige energiebeleid uit te voeren, met bijzondere aandacht voor de impact op ruimtegebruik, het elektriciteitsnetwerk en leefbaarheid, en om het potentieel van alternatieve (duurzame) energiebronnen en technologieën te onderzoeken, en de bevindingen te rapporteren aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

- 2750 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nog twee te gaan, voorzitter. Het prioriteren van woningbouw boven windturbines. Verzoekt Gedeputeerde Staten om prioriteit te geven aan woningbouw boven de bouw van nieuwe windturbines in gebieden waar deze conflicterende doelen elkaar in de weg staan en om een grondige analyse uit te voeren in gebieden waar de uitbreiding van windenergie de woningbouw zou kunnen belemmeren en deze analyse te delen met Provinciale Staten, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 103-17 juli 2023

Prioriteren van woningbouw boven windturbines

- 2760 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.*

Constaterende dat:

- 2765 • *Er een groeiende behoefte aan woningen is in de Provincie Noord-Holland, onder andere in de omgeving van de Amsterdam Noorder IJplas, de Achtersluispolder en Oostzaan;*
• *Geplande woningbouwprojecten op deze locatie in gevaar worden gebracht door de geplande bouw van windturbines;*
• *De gemeenteraad en het college van Zaanstad hun zorgen hebben geuit over de (on)mogelijkheden van woningbouw in de Achtersluispolder en Oostzaan;*
• *Het elektriciteitsnetwerk van Noord-Holland onder toenemende druk staat, mede door de toename van grootschalige windenergieprojecten.*

- 2770 *Overwegende dat:*

- *Het van groot belang is om te zorgen voor voldoende woningaanbod voor de inwoners van Noord-Holland;*
• *Het woningtekort in Noord-Holland aanzienlijk is en naar verwachting verder zal groeien;*
• *Een strategische herziening van de locaties voor windturbines nodig is om de woningbouw te beschermen;*
2775 • *Het noodzakelijk is om de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk te behouden om de energievoorziening voor bestaande en nieuwe woningen te garanderen.;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 2780 • *Om de prioriteit te geven aan woningbouw boven de bouw van nieuwe windturbines in gebieden waar deze conflicterende doelen elkaar in de weg staan;*
• *Om een grondige analyse uit te voeren in gebieden waar de uitbreiding van windenergie de woningbouw zou kunnen belemmeren en deze analyse te delen met Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

- 2785 *Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).*

- 2790 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): En de laatste motie, een gezamenlijke motie met de PvdD, waarvoor dank. Verzoekt Gedeputeerde Staten om de prioriteit te geven aan woningbouw boven de bouw van nieuwe windturbines in het gebied van de Amsterdam Noorder IJplas en om een analyse uit te voeren naar de kwantitatieve impact van het prioriteren van woningbouw en de resultaten van deze analyse te delen met Provinciale Staten. Met als titel Prioriteren van woningbouw boven windturbines bij de Amsterdam Noorder IJplas. En gaan over tot de orde van de dag.

2795

Motie 102-17 juli 2023

Prioriteren van woningbouw boven windturbines bij de Amsterdam Noorder IJplas

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.

2800 *Constaterende dat:*

- *Er een groeiende behoefte aan woningen is in de Provincie Noord-Holland, onder andere in de omgeving van de Amsterdam Noorder IJplas, de Achtersluispolder en Oostzaan;*
- *Geplande woningbouwprojecten op deze locatie in gevaar worden gebracht door de geplande bouw van windturbines;*
- *De gemeenteraad en het college van Zaanstad en Oostzaan hun zorgen hebben geuit over de (on)mogelijkheden van woningbouw in de Achtersluispolder en Oostzaan;*

2805

Overwegende dat:

- *Het van groot belang is om te zorgen voor voldoende woningaanbod voor de inwoners van Noord-Holland;*
- *Het woningtekort in Noord-Holland aanzienlijk is en naar verwachting verder zal groeien;*
- *Een strategische herziening van de locaties voor windturbines ervoor kan zorgen dat kansrijke woningbouwlocaties niet onmogelijk worden gemaakt.*

2810

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om de prioriteit te geven aan woningbouw boven de bouw van nieuwe windturbines in gebieden van de Amsterdam Noorder IJplas;*
- *Om een analyse uit te voeren naar de kwantitatieve impact van het prioriteren van woningbouw en de resultaten van deze analyse te delen met Provinciale Staten.*

2815

En gaan over tot de orde van de dag.

2820 *Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21) en Jaap Hollebeek (PvdD).*

De **VOORZITTER**: Ze zijn allemaal ondertekend en maken onderdeel uit van onze beraadslagingen.

2825 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ja, goed, voorzitter, wij hebben het akkoord gewogen. En ik wil daarbij toch een Bijbelse uitspraak eruit halen die mij inspireert op dit vlak. Het is een uitspraak die koning Belsazar doet vlak voor de val van zijn rijk. Het is in het Aramees. "Mene mene tekkel ufarsin", "gewogen, gewogen, en te licht bevonden. Dat is hoe wij ons erover voelen, voorzitter. We hopen op een andere koers voor onze provincie. En voor

2830 mensen die dat ook willen en de komende Tweede Kamerverkiezingen ook op het oog hebben, zijn bij ons van harte welkom. Ik dank u wel, voorzitter.

2835

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank. Allereerst complimenten aan de heer Van berg van JA21. Ik vond het een gewogen verhaal, want de voorgangers, de heer Mulder van D66 en Statenlid Kostić van PvdD deden bijna doen voorkomen alsof het einde der tijden was genaderd met het tot stand komen van het coalitieakkoord. Maar ik merkte bij u zelfs wat positieve punten. Maar laat ik tot de vraag komen: wat vindt u nu, dat het glas halfvol is of halfleeg? Ik ken u als een optimistisch mens.

2840

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Allereerst, dank voor de warme woorden. Ik moet echt toegeven dat wij dit serieus gewogen hebben in de fractie om ook wel de positiviteit ervan te benoemen, al kost dat kostbare spreektijd. En ja, voorzitter, bij JA21 is het glas altijd halfvol. Wij zijn optimistisch. Ook realistisch. En ik denk dat we daar heel goed kunnen samenwerken. We schudden elkaar de hand.

2845

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik zie nog een vervolgvraag.

2850

De heer **TERWAL** (VVD): Nee, voorzitter, ik ben alleen blij om dat te horen, want we hebben alle oppositiepartijen in de gelegenheid gesteld om een A4'tje bij ons in te leveren. Zo ook JA21.

De **VOORZITTER**: Dat proces heeft u zojuist uitgelegd. Dus als u nog een vraag heeft aan de heer Van den Berg mag u een interruptie doen.

2855

De heer **TERWAL** (VVD): Is dus de heer Van den Berg het me eens dat de vijftien punten die hij netjes op een velletje bij ons heeft aangeleverd, dat ik daar acht vinkjes heb kunnen zetten, dat is

meer dan de helft, waardoor inderdaad – maar de heer Van den Berg van JA21 heeft het al gezegd – het glas inderdaad halfvol is. Dank u wel, voorzitter.

2860 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik kan niks anders dan gewoon complimenteren dat u dat met aandacht en serieus heeft meegenomen en dat ook nog eens een keer heeft opgesomd, om dat hier nog even te benoemen. Ja, daar wil ik wel mee afronden, voorzitter, met positiviteit. Ja, er staan zeker positieve zaken in. Maar ja, wij zijn tegelijkertijd ook kritisch en staan een andere koers voor. En dat had net even wat scherper gekund op een vlak als asiel, stikstof, de woningmarkt en energie. Dat weet u net zo goed. En daar laat ik het graag bij. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Van Tiggelen van de PVV.

2870 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, het voorliggende coalitieakkoord bevat elementen die ons verdrietig maken en onderdelen die wij als bemoedigend ervaren. Waar de oppositie verleden week tijdens de PS-vergaderingen al bijna moest smeken om extra financiële cijfers te krijgen, hebben de coalitiepartijen tijdens de presidiumvergadering op die dag ook nog eens aangegeven dat zij vandaag geen moties zullen steunen vanuit de oppositie, ongeacht de inhoud. Wat daar verbindend aan zou zijn, is ons een raadsel. Het vertrouwen van burgers in de politiek is heel erg laag en veel kiezers hebben afgelopen maart gekozen voor verandering, voor zover ze niet thuisbleven. De thuisblijvers zijn in feite de grootste partij. Daarvan zien we weinig terug in dit akkoord. Te veel ruimte voor positieve verandering is onbenut gebleven.

2880 Voorzitter, op diverse onderwerpen blijft de realiteitszin ver te zoeken en doen feiten er gewoon niet toe. De stikstofcrisis is een verzinsel dat zowel getalsmatig als natuurkundig kant nog wal raakt. In de commissie NLG heeft ondergetekende daar al meerdere malen op gewezen. Enig meetbaar resultaat in de toekomst is dan ook uitgesloten. Ondanks dat gaan daar enorm bedragen aan worden uitgegeven. Bedragen die ook de Noord-Hollandse burger mag ophoesten.

2885 De feiten zouden een stevige opstelling richting het Rijk rechtvaardigen, maar dat zien we helaas niet. Sterker nog, de deur richting onteigening van boeren staat gewoon nog steeds open. Het onteigenen van boeren heeft Stalin ook al eens gedaan met alle gevolgen van dien. Voorzitter, de PVV stond achter de boeren, staat achter de boeren en zal achter de boeren blijven staan, gewoon omdat ze gelijk hebben en een duidelijk betere behandeling verdienen.

2890 Voorzitter, en dan natuurlijk de anti-CO₂-psychose. Ik kan het helaas niet anders noemen en wordt gesproken over CO₂-reductie, maar er is van reductie geen sprake. Niet in de atmosfeer tenminste.

2895 De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Toch even een verhelderende vraag, want ik hoor de PVV vaker zeggen, ja, er is geen CO₂-reductie. Maar volgens mij, er worden kolencentrales gesloten, er wordt van alles gedaan om CO₂ te reduceren. Dus hoe komt de PVV aan die beweringen?

2900 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Ik ben blij dat deze vraag wordt gesteld, voorzitter. Kijk, het CO₂-gehalte van de atmosfeer kun je meten. Er zijn twee soorten metingen. Je hebt proxymetingen. Daarmee kunnen we ongeveer zeshonderdmiljoen jaar teruggaan. Sinds 1958 hebben we gewoon directe metingen. Gewoon meten van, wat zit er in de atmosfeer? En wat doet het CO₂-gehalte van de atmosfeer? Op het eiland Mauna Loa wordt dat sinds 1958 gedaan. Er is gebleken door andere metingen over de planeet dat de variaties de vijf procent niet halen. Het is behoorlijk gelijkmatig verdeeld. Wat blijkt nu uit die metingen? Dat wanneer het op het noordelijk halfrond zomer is, dan stijgt CO₂-gehalte, omdat de CO₂ stijgt onder invloed van de temperatuur. Dus omgekeerd van wat heel veel mensen denken. En dan komt de winter en dan daalt het CO₂-gehalte weer tot iets boven het vorige niveau. Dit is een gelijkmatige stijging en die stijging heeft geen zichtbaar effect van wat de mens doet. Geen effect. In theorie bestaat de invloed van de mens wel, maar het is dusdanig gering dat het gewoon niets voorstelt. Kijk, de natuur stoot 95 procent van de CO₂ uit en vijf procent komt van de mens. En de volgende ijstijd gaan we gewoon weer de dalende trend, die er al 540.000 jaar is, terug. En dan krijgen we echt een probleem, want te weinig CO₂ in de atmosfeer, dan houdt het plantaardige leven op deze planeet gewoon op. Maar

2915 ja, dat feit schijnt niemand te verontrusten. Nou kan het een paar miljoen jaar duren. Dus wat er over een paar miljoen jaar gebeurt, zal mij ook niet boeien.

De **VOORZITTER**: Zoveel tijd hebben we vandaag natuurlijk niet. Dus gaat u verder.

2920 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Ik ga verder. De huidige, tijdelijke stijging trekt zich van de mensheid niets aan. Daarbij komt dat de beoogde vermindering van de uitstoot helemaal niets voorstelt als er wordt gekeken naar wat de natuur zelf aan CO₂ uitstoot: 2.104 megaton per dag. Als je dan gaat zitten te praten over tientallen megaton per jaar, een reductie? Ja, dat is reductie van de uitstoot, maar niet in de atmosfeer. Volkomen zinloos. Elke euro daaraan besteed, is weggegooid.

2930 De aankondiging in het akkoord dat het Actieprogramma Klimaat zal worden geactualiseerd en aangevuld met maatregelen, omdat anders de klimaatdoelen niet worden gehaald, vindt de PVV dan ook surrealistisch en een complete verspilling van belastinggeld. Onze fractie vindt het ronduit bizar dat men zich enerzijds beroept op de wetenschap, tegelijkertijd met voorbeeldige hardnekkigheid weigert om naar wetenschappers te luisteren met relevante kennis van zaken, waaronder diverse Nobelprijswinnaars in de fysica. Wie kan ons één natuurkundige noemen met als specialiteit atmosferische fysica, die het verhaal van de klimaatalarmisten ondersteunt? Eén naam. Als 97 procent het erover eens is, dan zou het toch mogelijk moeten zijn om één naam te noemen? Dat is een mooie huiswerkopdracht voor het zomerreces, voorzitter. In plaats daarvan lijkt men liever aan de lippen van activisten te hangen. Het fijne gevoel dat je krijgt wanneer je jezelf wijsmaakt dat je de planeet aan het redden bent, is kennelijk allesoverheersend belangrijk. De klimaatalarmisten zijn daar bijzonder aan gehecht. Ze zitten eraan vastgeplakt. Klimaatalarmisme en jezelf ergens aan vastplakken is trouwens nogal populair de laatste tijd.

2940 Voorzitter, het doet ons verdriet om te moeten toezien hoe het milieu wordt vervuild, landschap en natuur worden vernield en er in feite sprake is van economische euthanasie. Want in dit akkoord wordt toch weer vol ingezet op zonnepanelen en windenergie. Stroomvoorziening van de afdeling onbetrouwbaar. Hoe is het mogelijk, voorzitter, dat je mensen kan wijsmaken dat je voor lagere temperaturen kan zorgen door het land vol te zetten met zwarte zonnepanelen, terwijl men in de landen rond de Middellandse Zee al duizenden jaren de huizen wit kalkt tegen de warmte. En ja, er wordt gestreefd naar een verkenning om de voor- en nadelen van thorium en kleine kerncentrales in beeld te brengen, maar die insteek had van de PVV wel wat ambitieuzer gemogen. Bovendien zijn we daar jaren te laat mee.

2950 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Sorry, het was een origineel voorbeeld wat u noemde over die witgekalkte huizen, maar dat is toch niet bedoeld om de wereldwijde temperatuur omlaag te brengen?

2955 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Nee, het is bij heel veel mensen de bedoeling om de niet-bestaande opwarming te bestrijden. Dat heb ik in mijn maidenspeech al uitgelegd op grond van welke feiten wij tot die conclusie komen. Maar daar heeft meneer Klein van de ChristenUnie wel een punt.

2960 Voorzitter, de burger is zwaar de klos en mag voor het samenleving ontwrichtende beleid dat op sprookjes is gebaseerd ook nog eens fors in de buidel tasten. Zo is bijvoorbeeld in totaal 106 miljoen euro uitgetrokken van 2024 tot en met 2031 voor het Actieprogramma Klimaat. U hoort het goed, voorzitter: 106 miljoen euro. Natuurlijk komt dat bovenop de enorme bedragen die men in Den Haag hieraan weet weg te smijten. Criteria aan de hand waarvan men de effectiviteit van het beleid gaat evolueren en op welke termijn ontbreken volledig. Er is gewoon geen belangstelling voor. Het boeit niet. Als je er maar veel geld tegenaan gooit en jezelf het gevoel geeft dat je goed bezig bent, dat is blijkbaar voldoende.

2970 Waar het vorige college in ieder geval nog de opcenten gelijk hield, wil dit college deze verhogen. Waren er geen andere alternatieven dan een groot deel van onze burgers met hogere kosten op te zadelen? Meer snijden in eigen vlees, bezuinigen op bepaalde zaken. De PVV kan zo een aantal beleidsvelden noemen waar wat ons betreft op bezuinigd kan worden: natuur, stikstof, klimaat, enzovoort. En wordt de verhoging van de opcenten weer hersteld in 2025 als elektrische auto's gaan meebetalen? Daar zouden we graag een toelichting op willen.

- 2975 Voorzitter, bevatte het coalitieakkoord dan geen goede zaken? Zeker wel. Laat ik er een aantal noemen die de PVV in meerdere of mindere mate kan waarderen. Er komt meer ruimte om beperkt buiten bebouwd gebied te bouwen en dat is een goede zaak voor gemeenten die daar behoefte aan hebben. Helaas is dat wel gekoppeld aan duurzaamheids- en
- 2980 biodiversiteitsgeneuzel. Maar goed, het is in ieder geval een verbetering. Tevens ondersteunen wij de ambitie om de meest mkb-vriendelijke provincie van Nederland te worden door waar mogelijk provinciale regelgeving te vereenvoudigen en procedures te versnellen. Dat klinkt veelbelovend. De PVV is dan ook benieuwd naar de invulling. En wat onze fractie ook positief vond om te lezen, en dat ten behoeve van de leefbaarheid en de doorstroming bij Broek in
- 2985 Waterland wordt ingezet op de onderdoorgang met twee naar twee banen, waarvan tweemaal een busbaan, waarbij de voorkeur uitgaat naar de verlengde variant voor zover daarbij zicht is op financiering. Dat zijn een aantal beleidsmatige zaken die de PVV kan ondersteunen. En als wordt gekeken naar de invulling van het college, prijst onze fractie de keuze voor maar vier gedeputeerden, vier partijen. In onze buurprovincie Zuid-Holland bestaat het college uit maar
- 2990 liefst zeven gedeputeerden, vijf partijen, wat vanzelfsprekend meer belastinggeld kost.
- Maar voorzitter, als de PVV de balans op moet maken, moeten we het coalitieakkoord helaas toch een dikke onvoldoende geven aangezien het voor een groot deel is gebaseerd op hardnekkige misvattingen wat catastrofaal zal gaan uitpakken voor onze samenleving. Onze fractie kan alleen
- 2995 maar hopen dat bij de aankomende Tweede Kamerverkiezingen 22 november de kartelpartijen volledig worden weggestemd en er een kabinet komt dat heel anders naar onder andere stikstof, energie en klimaat kijkt, wat dan hopelijk ook weer zijn weerslag zal hebben op het provinciale beleid. Dank u wel, voorzitter.
- 3000 De **VOORZITTER**: U krijgt nog een interruptie van Statenlid Kostić.
- De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Heerlijk.
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel. Anna von der Heydt Universiteit Utrecht.
- 3005 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Ik heb het niet verstaan.
- De **VOORZITTER**: Het was een naam. Maar u mag het nog één keer herhalen.
- 3010 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Anna von der Heydt, Universiteit Utrecht. U wilde een naam. Dus ik geef u één naam.
- De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Dank u wel. Die zoeken we op. Ja.
- 3015 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik het woord geven aan de heer De Weerd van Volt.
- Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, als nieuwkomer in de Staten kijk ik met bewondering naar dit debat. Collega's hebben de verkiezingsprogramma's van de coalitiepartijen naast het akkoord gelegd en hen op de verschillen bevraagd. Beste aanwezigen en
- 3020 Statenleden, dat hebben wij niet gedaan. Wij hebben onze eigen idealen naast het akkoord gelegd en geven dit in onze bijdrage graag mee.
- Voorzitter, we zijn blij dat de coalitiepartijen nog voor het reces tot een akkoord zijn gekomen. Noord-Hollanders roepen om perspectief. Dus laten we ze bieden. De crisissen stapelen zich op.
- 3025 Het is een illusie om te zeggen dat de provincie als midden-bestuur hier in haar eentje voor aan de lat staat. Maar de provincie kan meer dan we soms denken. We willen stoppen met problemen vooruitschuiven. Wat ons betreft mag de provincie best een grote broek aantrekken. De val van het kabinet maakt besturen als varen in de mist. Gelukkig is er een vuurtoren die richting geeft. En dat is de Europese vuurtoren. De vogel- en habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water, de
- 3030 nitraatrichtlijn, EU-grondwaterrichtlijnen en de Europese Green Deal zetten de te varen koers voor een deel uit. De doelen zijn allemaal al lang besloten in Brussel. En ja, ook Nederland heeft daar handtekeningen onder gezet. Wij lezen in dit coalitieakkoord wel een ambitie, maar geen

duidelijke aanpak om onze Europese afspraken na te komen. Dit geeft in onzes inziens ruimte voor alle partijen om na goede inhoudelijke debatten de te varen koers aan te scherpen.

3035

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank u wel. Ik ken Volt inderdaad als een zeer EU-gezinde partij en daar wordt nu ook blijk van gegeven. Ik ben toch even benieuwd, als de heer Van de Weerdts zegt van, ja, we moeten dat gewoon uitvoeren, zijn wij dan echt als provincie dat uitvoeringsloket van de EU? Of ziet u toch nog een rol, een zelfstandige rol, die ook deze gekozen volksvertegenwoordigende laag heeft, ziet u toch nog een soort eigenstandige rol voor de provincie om daar eventueel af te wijken waar dat voor de provincie niet goed zou uitpakken?

3040

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Allereerst, de naam is de heer De Weerdts. Dank u wel. Aangenaam. Wij zien de rol van het midden-bestuur. Voor een deel hebben wij ons aan Europese richtlijnen en Nederlandse wet- en regelgeving te houden. Tegelijkertijd hebben we onze eigen open huishouding en moeten we voor onze eigen provincie kijken wat het beste is voor onze Noord-Hollanders. Dus we zien zeker binnen ons eigen mandaat een reden en ruimte voor ons hier voor dit huis om de juiste keuzes te maken voor Noord-Hollanders.

3045

De heer **DESSING** (FvD): Dus dat zou betekenen, voorzitter, dat in voorkomende gevallen ook Volt zou kunnen afwijken, mocht dat van belang zijn voor de inwoners van Noord-Holland?

3050

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Als wij als Nederland een handtekening hebben gezet onder Europese afspraken volgen wij de Europese afspraken, ook hier in Noord-Holland.

3055

De heer **DESSING** (FvD): Dus u bent het niet eens met mijn conclusie. U ziet de provincie puur als een uitvoeringstaak van een uitvoering van de handtekening onder Europese akkoorden.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik wil er toch enige nuance in aanbrengen. Wij hebben ook een interprovinciaal overleg en we kunnen via die route onze standpunten en dus ook onze belangen van onze Noord-Hollanders kenbaar maken bij de Europese Commissie. En via die route kunnen we kijken of we de Europese richtlijnen zo aan kunnen scherpen, zodat we ook hier het beste kunnen doen voor de Noord-Hollanders.

3060

Voorzitter, ik hervat mijn betoog. We hebben geteld, onze fractie heeft geteld, hoe vaak Europa in het coalitieakkoord wordt genoemd. In het vorige akkoord van 2019 was het slechts tien keer. In dit akkoord is het negen keer met een foto van een leuk Europees vlaggetje. Opmerkelijk, omdat de natuurcrisis, de biodiversiteitscrisis en de toekomstige watercrisis al lang door de Europese commissie zijn opgemerkt. En wij? Wij sukkelen er een beetje achteraan. Volt ziet het als onze taak om de nieuwe Gedeputeerde Staten hier scherp op te houden. Het coalitieakkoord laat tal van Europese kansen onbenut. Uit eerder onderzoek uitgevoerd door EAC blijken tussen 2014 en 2020 meer dan 1,3 miljard euro aan Europese subsidies naar onze inwoners en naar onze ondernemers is gegaan. 1,3 miljard euro, laat dat even bezinken. Dat is genoeg om de provincie twee jaar volledig te begroten. Daarnaast is via het Europees gemeenschappelijke landbouwbeleid in diezelfde periode meer dan tweehonderd miljoen naar de landbouw gegaan. Een beetje boerenverstand zegt: poeh, geen slechte deal, de Europese Unie. 'Verbindend vooruit', kopt het akkoord. Wat ons betreft moet de provincie meer met Europa verbinden.

3065

3070

3075

Nu over de keuze in het akkoord. Veel staand beleid wordt voortgezet. De coalitiepartijen willen nog steeds 184.000 woningen bouwen. De RES wordt aangehouden en voortgezet. De Actieagenda Circulaire Economie wordt ook voortgezet. Evenementen die Noord-Holland kenmerken, worden nog steeds ondersteund. Weinig nieuws. Wanneer de coalitie haar ambities uitspreekt, blijven de pijnlijke keuzes boven de markt hangen. Zo wil Noord-Holland van een stikstofklem, maar alleen op uitsluitend vrijwillige basis. Ze willen een klimaat neutrale provincie, maar alleen als alle gemeenten het hier volledig mee eens zijn. Ze willen een transitie naar klimaatneutraal agrarisch ondernemerschap, maar alleen als er een rijkelijk verdienmodel mogelijk blijft. Voorzitter, ik ben ontzettend benieuwd hoe de vier partijen deze beloftes waar willen maken. Ze hebben de ambitie om de marathon te lopen, maar alleen als er niet getraind hoeft te worden en elke dag de frituurpan aan mag blijven staan. Beste collega's, dat kan gewoon niet. Er moeten toch echt keuzes gemaakt worden. Wat voor ons ligt, en ik citeer "is geen gedetailleerd en dichtgetimmerd akkoord". Dus onze fractie ziet het als een uitgestoken hand om samen deze moeilijke keuzes te gaan maken.

3080

3085

3090

3095 Tot slot, voorzitter, wil ik een paar woorden wijden aan het belang van ons politieke werk. We maken keuzes over hoe de provincie voor onze inwoners eruit komt te zien: waar natuur blijft, waar windmolens komen te staan en waar gebouwd mag worden. De keuzes van vandaag hebben verstrekkende gevolgen voor de toekomst. Als wij vandaag besluiten dat er ergens gebouwd mag worden, staat er pas over drie jaar een huis. Een huis waar misschien jijzelf niet in gaat wonen, maar misschien jouw kinderen of toekomstige kleinkinderen. Daarom de oproep nogmaals aan
3100 ons allemaal: probeer bij elk debat en bij elke stemming antwoord te geven op de volgende vraag: wat zouden onze kinderen willen dat we vandaag besluiten? Laten we werken aan een mooi en leefbaar Noord-Holland voor deze generatie en de generaties daarna. Dank u wel.

3105 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Koning, CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, het CDA wil beginnen met de felicitatie voor BBB, VVD, PvdA en GroenLinks voor het sluiten van hun akkoord. Ik las in een christelijke kalender de spreuk "we bouwen te veel muren en te weinig bruggen". En ik realiseer me dat dat inderdaad is wat in de politiek vaak gebeurt. En dat is eigenlijk ook wel weer begrijpelijk, maar wel jammer. Ik zie wel dat BBB als grootste coalitiepartij heeft geprobeerd om bruggen te bouwen en daarvoor
3110 een compliment. Dat was natuurlijk ook nodig om een coalitie te bereiken met partijen die ver bij elkaar vandaan liggen. Maar de vraag is nu wel: bestaat dit akkoord alleen maar uit bruggen of komen we met elkaar ook ergens aan land? Welke keuzes worden er nu precies gemaakt? En bouwt de coalitie ook bruggen samen met de oppositie? Die hoop hadden wij wel, maar die is behoorlijk de grond ingeslagen. De coalitiepartijen hebben vorige week aangegeven moties niet inhoudelijk te willen beoordelen en tegen alle moties te stemmen. Dat vindt het CDA niet transparant, niet democratisch en zeer opmerkelijk, omdat er juist in het akkoord staat dat de coalitiepartijen willen samenwerken met alle partijen in de Staten. Ik kan u verzekeren dat wij als CDA een paar heel mooie moties ingediend zouden kunnen hebben die het beleid de komende
3115 jaren er nog beter uit hadden laten zien. Die houdt u dan maar van ons tegoed. Zie deze bijdrage dan maar als één, heel grote motie die u gewoon over kunt nemen.

Voorzitter, dan over de inhoud van het akkoord. Na de eerste lezing was het CDA eigenlijk best wel positief. Er staan mooie volzinnen in. Er wordt positief gesproken over de kansen voor
3125 woningbouw, de agrarische sector, de visserij, natuur, recreatie, cultuur. De mogelijkheden lijken eindeloos. Maar bij een tweede lezing zie je dat achter de mooie volzinnen maar een beperkt aantal echt keuzes staan. Wensen worden niet geborgd. Beleid van de vorige coalitie wordt gewoon voortgezet. Er staat zelf niet in dat Noord-Holland wat betreft stikstofregels kiest voor 2035 in plaats van 2030. Dat valt dan zwaar tegen. Ook het voorkomen van onteigening is in
3130 Noord-Holland maar voor een half deel geregeld. Dat vinden wij zorgelijk. Daarover straks meer. Waar het CDA in ieder geval wel blij om is, is dat de provincie eindelijk is afgestapt van de beperkte opvatting op kerntaken en dat er meer ruimte is voor leefbaarheid in de meest brede zin van het woord. Bibliotheken, cultuur en sport krijgen meer aandacht. Het CDA zal de coalitie de komende jaren blijven aanmoedigen om meer te doen op dit dossier. Ook de
3135 mobiliteitsparagraaf ziet er redelijk goed uit. Het is goed dat er blijvende inzet wordt gepleegd op de verkeersveiligheid, bijvoorbeeld van de N9. Ook de A8/A9 is nog niet definitief van tafel. We vrezen wel voor opnieuw een traject van jarenlang onderzoek. Het wordt tijd dat we die weg gaan aanleggen, zegt het CDA dan maar even tegen de VVD-fractie. Of is het juist hierom dat u heeft ingestemd met de verhoging van de opcenten? Ook spreekt het coalitieakkoord over betere
3140 bereikbaarheid met het openbaar vervoer, juist in de kleine kernen. Het is helaas nog niet duidelijk hoe dit vorm moet krijgen. We hadden gehoopt dat de ideeën van de Partij van de Arbeid voor een meer innovatief en vraag gestuurd openbaar vervoer beter zouden terugkomen in het coalitieakkoord. Omdat er slechts beperkt extra geld naar het ov gaat, zal dit ertoe leiden dat veel gebieden nog slecht bereikbaar zijn. De nachtbus in plattelandsgebieden zijn er dan wel
3145 weer goed over te spreken. Het is ook mooi dat de buurtbatterij nadrukkelijk terugkomt. Dat was een idee van het CDA.

Voorzitter, dan kom ik op een belangrijk onderwerp waar het CDA het gevoel heeft blij gemaakt te worden met een dode mus. Het CDA is al jarenlang aan het strijden voor meer woningen in tal
3150 van kernen, dorpen en steden in Noord-Holland. En waar gemeenten dat willen, willen wij ruimte bieden om dat ook aan de randen mogelijk te maken. En tot onze grote vreugde geeft het akkoord die ruimte. Maar wie verder leest, ziet dat het beschermingsregime van het Bijzonder

3155 Provinciaal Landschap nog steeds wordt gekoesterd. En dan is er eigenlijk weinig ruimte meer. Dan blijven dorpen als Bergen, Schagen en Wijdmeren nog steeds op slot zitten. Ook lijkt bouwen bij Stompetoren West onmogelijk. Is de belofte van bouwen aan de rand nog steeds een holle frase voor grote delen van Noord-Holland in plaats van de wijziging die VVD had beloofd? Wij horen dat graag misschien in de tweede termijn.

3160 En dan voorzitter kom ik bij landbouw. In het akkoord staan mooie woorden over waardering voor de landbouw en een goed verdienmodel. Maar als u verder leest, ziet u dat er inhoudelijk helaas weinig wordt vastgelegd. We hadden veel meer verwacht van de beloftes die BBB deed in verkiezingstijd. De coalitie wil geen onteigening voor stikstof, maar wel voor natuur. Dit besluit, in combinatie met de sprak dat de coalitie de afronding van het Natuurnetwerk Nederland wil doorzetten en verwerving in 2027 klaar wil hebben, betekent dus dat er straks wel onteigend
3165 gaat worden. En dan klopt dus niet wat de BBB landelijk claimt dat zij tegen onteigening zijn. We hadden gehoopt dat deze coalitie zou kiezen voor behoud van agrarisch natuurbeheer binnen het NNN, waar het CDA al jaren voor strijdt.

3170 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Mevrouw Koning, volgens mij heeft de BBB in hun propaganda elke keer ook gezegd dat wij tegen het onteigenen zijn in het kader van stikstof. Het onteigenen is in de wet vastgelegd. Daar ontkomen we toch niet aan?

3175 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Onteigenen is in de wet vastgelegd, maar voor natuur hoefde dat niet. U had ervoor kunnen kiezen om het voor natuur in Noord-Holland niet te doen.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): In het coalitieakkoord staat toch dat we beginnen op vrijwillige basis? En dat we dus dat onteigenen opgenomen hebben om die ondernemer een financiële impuls mee te geven, zodat alle extra kosten vergoed worden bij een eventuele bedrijfsverplaatsing.

3180 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Het grote probleem is, wat we de laatste jaren ook al hebben gezien, dat als ergens NNN moet worden aangelegd en de mensen komen daar aan tafel en de ondernemer vraagt 'ja, maar als ik nou niet mee wil werken, wat dan? Word ik dan onteigend?', dat er dan wordt gezegd 'ja'. Daar is het probleem en daar had u iets kunnen voorkomen, en dat heeft u niet gedaan.

3185 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nou, wij hebben ons wel heel hard ervoor gemaakt. Dat mag u op mijn groene ogen geloven. Maar er staat duidelijk in het akkoord dat we met die ondernemers in gesprek gaan om te kijken hoe ze de bedrijfsvoering kunnen aanpassen, zodat ze op een NNN-waardige manier kunnen blijven zitten. Dus alle middelen worden ingezet voordat er überhaupt
3190 over onteigenen gesproken wordt.

De **VOORZITTER**: Dat is niet echt een vraag. Mevrouw Koning.

3195 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Nee, ik vind dat wel heel prachtig, maar als het instrument op tafel blijft liggen, is de druk enorm en is er geen zekerheid en maakt dat het extra lastig.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dat instrument is-

3200 De **VOORZITTER**: Mevrouw De Sain, heeft u nog een vraag?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ja, ik heb nog één vraag. U had het net over die stikstofdoelen dat het in 2030 blijft staan, maar ik heb hem hier onder mijn neus liggen. Er staat in dat er in 2030 vijftig procent gereduceerd moet worden en in 2035 74 procent. Dus de doelstelling is nog steeds voor ons akkoord 2035.

3205 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Wat ik gelezen heb, is dat u zegt, en ook in het PPLG, dat u het overlaat aan het Rijk. Dat vind ik bijzonder jammer, want juist de provincies kunnen nu zeggen: 2035 is niet haalbaar, dat gaan wij niet doen. 2030 is niet haalbaar, dat gaan wij niet doen; wij kiezen voor 2035. Dat zie ik niet zo hard in uw coalitieakkoord staan.

3210 De **VOORZITTER**: Mevrouw De Sain, als u nog een aanvullende vraag heeft.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nee, ik wil alleen even mevrouw Koning erop wijzen dat ze het verkeerd begrepen heeft, omdat het echt om 2035 gaat.

3215

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning, gaat u verder.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. We hadden gehoopt dat de coalitie zou kiezen voor behoud van agrarisch natuurbeheer binnen NNN, waar het CDA al jaren voor strijd en waar wij volgens mij ook de VVD op ons pad hadden. Dit wordt helaas niet geregeld in dit coalitieakkoord. En in het Provinciaal Programma Landelijk gebied, dat naar het Rijk gestuurd is inmiddels, lazen we tot onze schrik dat agrarisch natuurbeheer binnen het NNN wordt afgeschaft. Hierdoor wordt ruim dertienhonderd hectare grond aan de agrarische sector onttrokken. Daarbij vragen wij ons af hoe de coalitie dit wil realiseren, omdat er gewoon juridische regels liggen onder oude reguliere pachtcontracten in het NNN die dit onmogelijk maken. Een oplossing zou kunnen zijn langjarige contracten met NNN-waardig agrarisch natuurbeheer. Waarom kiest de coalitie daar niet voor in dit document? Wij begrijpen dat echt niet. Ook maken wij ons zorgen over de aangekondigde driehonderd hectare extra NNN in de binnenduinstrand, wat funest is voor de bollensector. De coalitie zou daar ook veel eenvoudiger verbetering van de waterhuishouding kunnen regelen zonder het stempel NNN erop te zetten. Wij zullen ons blijven inzetten voor aanpassingen op deze punten. Ook hadden wij graag gezien dat er afstand genomen werd van de KDW's, een onwerkbaar instrument, en dat er snel een vervanger voor zou worden gezocht, maar ook daar we niet echt harde oneliners in dit akkoord.

3220

3225

3230

3235

3240

Een ander zorgpunt gaat over de rol van de provincie als midden-bestuur. Het CDA ziet de provincie als een verbindende overheids-laag en dat vraagt veel van gedeputeerden om partijen bij elkaar te brengen. Het CDA is daarom ook helemaal niet blij met de keuze voor slechts vier gedeputeerden. Dit gaat niet alleen ten koste van kwaliteit van het beleid, maar gaat vooral ook ten koste van de slagvaardigheid van een verbindende overheids-laag. Het CDA zou graag aan toelichting krijgen hoe de coalitie denkt de ambities waar te maken met vier gedeputeerden zonder dat ze volgend jaar allemaal overspannen thuis zitten.

3245

Nog twee vragen over het aanvullende financiële overzicht. De genoemde driehonderdduizend euro als rentekosten voor pilots voor actief grondbeleid valt op. Is dit allemaal voor realisatie van gebiedsprocessen? In de coalitieakkoorden van andere provincies zagen wij een fonds voor boeren die willen verduurzamen en speciale regelingen voor verplaatsing en innovaties. Wil de coalitie in Noord-Holland hier ook geld voor in gaan zetten? En de 3,5 miljoen structureel die in de komende jaren bezuinigd moet worden: waarop wordt er nou precies bezuinigd? Dat is ons ook nog niet helemaal duidelijk. Misschien kan daar ook in tweede termijn toelichting op komen.

3250

Voorzitter, dan rond ik af. In onze eerste reactie hebben wij het akkoord getypeerd als veel woorden en weinig wol. En ook na het akkoord opnieuw gelezen te hebben, komt het CDA tot die conclusie. U kunt op het CDA rekenen als een kritisch volger van uw beleid. We zullen blijven meedenken waar het kan, maar ook niet schromen om scherp te blijven aangeven waar er zoete broodjes gebakken worden. Uiteindelijk gaat het om goed beleid voor al onze inwoners.

3255

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Dessing van Forum voor Democratie.

3260

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Collega's, hou nog even vol. We zijn bijna klaar.

3265

Voorzitter, je zou verwachten dat het vervangen van D66 door BBB in de coalitie tot forse koerswijzigingen zou leiden en dat de VVD zich niet langer zou laten ringeloren. Dat valt zwaar tegen. Veel nieuwe richtingen zien wij niet. Toegeven. Hier en daar kenmerkt het akkoord zich door een wat realistischer toon dan we voorheen gewend waren. En daar zijn we met name de BBB dankbaar voor. Maar voor het overige geldt wat ons betreft, in plaats van verbindend vooruit had het akkoord op de thema's die er werkelijk toe doen, ook 'vlees noch vis' mogen heten. Want, ja, er wordt wel vaak gesproken over het maken van keuzes, maar de echte keuzes gaan de coalitiepartners toch wel uit de weg. Zo kun je jezelf als coalitie gemakkelijk 184.000 woningen tot doel stellen. In de eerste plaats zijn het nog steeds de gemeenten die primair voor het faciliteren van de woningbouw verantwoordelijk zijn. Maar diezelfde gemeenten worden daarbij

3270

- 3275 vaak in de weg gezeten door stikstofnormen. En ook in de Europees verband aangenomen Natuurherstelwet gaat hier gemeenten danig dwarszitten. De enige echte keuze, die uitkomst kan bieden, is afscheid nemen van de sowieso onhaalbare stikstofdoelen. Een andere keuze, die wat ons betreft noodzakelijk is, maar die door de huidige coalitie uit de weg wordt gegaan, is die met betrekking tot de opvang van asielzoekers en statushouders. Ten onrechte wordt hier vooruitgegrepen op een ongrondwettelijke Spreidingswet. Het signaal dat de provincie daarbij richting de landelijke overheid zou moeten afgeven, is de volgende. “We gaan alleen weer nadenken over opvang van asielzoekers wanneer het migratieprobleem onder controle is en vluchtelingen worden opgevangen in de regio. Mochten er dan nog steeds schrijnende gevallen overblijven, dan kan nog altijd worden nagedacht over de opvang in de provincie.” De coalitie had moeten weigeren er bij gemeenten op aan te dringen om nog langer asielzoekers op te vangen. En evenmin moeten statushouders voorrang krijgen boven de burgers die vaak al tien jaar of langer op een woning wachten.
- 3285 Voorzitter, naast burgers krijgen ook boeren het zwaar te verduren in dit coalitieakkoord. De coalitie zegt weliswaar te gaan kijken hoe boeren langjarige zekerheid kan worden geboden, terwijl iedereen weet dat bij handhaving van de huidige stikstofnormen en beleid dat wordt ingegeven door modellen, de agrarische sector harde klappen zal gaan moeten incasseren. Met technische innovaties kan nooit aan de absurde kritische depositiewaarden worden voldaan.
- 3290 “Omwille van het maatschappelijk sentiment”, zo luidt het akkoord, “spant de coalitie zich tot het uiterste in om onteigening te voorkomen.” Andere partijen hadden het daar ook al over. Om te beginnen is een dergelijke kwalificatie toch wel een schoffering van het gezond verstand van de boeren en burgers die op BBB gestemd hebben. Maar daarnaast weet iedereen in de politiek dat de toezegging die hierbij gedaan wordt per saldo boterzacht is. Drie van de vier partijen laten de uitkomst van modellen namelijk altijd prevalueren boven wat hier zo wordt gezegd als “maatschappelijk sentiment”. En “dat stikstof niet enige reden mag zijn voor gedwongen uitkoop van boeren” is natuurlijk toch wel een beetje een doekje voor het bloeden. Met de ambities op het gebied van klimaat en woningbouw is een alternatieve bestemming voor het boeren erf immers altijd voorhanden. En dat BBB op dit gebied de boeren in de steek laat, is toch wel droevig. We hebben het idee dat hier toch wel, ja, sprake is van enige politieke naïviteit, zeg ik met enige voorzichtigheid.
- 3305 Voorzitter, terwijl de boeren geofferd worden aan een modelberekeningen, wordt in het coalitieakkoord twee andere grote motoren van onze werkgelegenheid het leven zuur gemaakt door toe te geven aan de klachten van omwonenden. Ondanks dat allerlei maatregelen ervoor gezorgd hebben dat de uitstoot van geluids- en reukoverlast aanzienlijk is teruggedrongen, neemt het aantal klachten dat wordt ingediend tegen respectievelijk Schiphol en Tata Steel de laatste jaren juist toe. En dat heeft in onze ogen toch niets met objectieve toename van overlast te maken, maar met subjectieve gevoelens, die ik overigens niet wil bagatelliseren. Afgedwongen krimp van Schiphol en het extreem dure waterstoftraject dat Tata Steel wordt opgedrongen, zijn economisch gezien een onverantwoord risico. Laten we inzetten op het tegengaan van objectief onverantwoorde gezondheidsrisico's, maar laten we toch vooral ook kiezen voor behoud van werkgelegenheid. Als er iets slecht is voor de gezondheid en het welbevinden van burgers, dan is dat het verlies van hun baan. En dat zou met name de VVD toch ook moeten aanspreken, vinden wij.
- 3320 Voorzitter, het klimaat en de energietransitie zijn ook zonder D66 bij deze coalitie in goede handen, zo blijkt. De komende periode wordt er weer flink met geld gesmeten en natuur- en vruchtbare bodem verwoest om een onmeetbaar effect op vermeende temperatuurstijging te bereiken. Klimaatdoelen worden ondanks alle inspanningen niet gehaald, aldus Berenschot. Maar niet getreurd, zo luidt de redenering van de coalitie, dan gooien we er toch even honderd-plus miljoen tegenaan in de komende acht jaar.
- 3325 Voorzitter, ondanks het appèl van de kiezer om stevige beleidsverandering wordt in dit akkoord de provincie toch weer – ik noemde het net al in de interruptie – gewoon een uitvoeringsloket van Brussel en Den Haag. En vooral om die reden missen wij het correctief referendum in het rijtje van democratische middelen om burgers op essentiële thema's toch nog het laatste woord te kunnen geven. Dat zou pas echt van inclusiviteit getuigen. Wat ons betreft een omissie in een akkoord dat pretendeert om de democratie toch hoog in het vaandel te hebben.
- 3330

Voorzitter, alles overziend, is dit coalitieakkoord vlees nog vis, omdat de werkelijk belangrijke keuzes uit de weg worden gegaan. De kiezers, die hoopten dat er met de stembus een koerswijziging kon worden bewerkstelligd, zijn helaas bedrogen uitgekomen. Boeren zullen ook onder het huidige regime geofferd worden aan de stikstofdoelen. Natuur en landschap zullen geofferd blijven worden aan het klimaat. En de bereikbaarheid van grote delen van de provincie zal verder verslechteren door het beleid dat autobezit ontmoedigd, soms zelfs bestraft, en het ov verder uitkleedt, ten gunste van die enkeling die fietsend naar zijn werk kan. Nog los van het feit dat autobezitters via maar liefst veertien procent verhoging van de opcenten ook nog eens moeten opdraaien voor onhaalbare klimaat- en stikstofdoelen.

Voorzitter, men zegt wel eens dat burgers de regering krijgen die ze verdienen, maar die stelling gaat toch echt voorbij aan het duidelijke signaal dat een groot deel van de burgers van Noord-Holland heeft afgegeven tijdens de laatste verkiezingen. En zoals te doen gebruikelijk meent een bestuurlijke elite inmiddels zich daarvan niets te hoeven aantrekken. Dat is tot het moment dat de wal het schip zal keren. Wij van Forum voor Democratie vrezen dat de schade voor velen van onze boeren en burgers niet te overzien zal zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan is nu het woord aan mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Wel, reikhalzend keken we uit naar het nieuwe coalitieakkoord. De SP was benieuwd of de winst van BBB voor verandering zou zorgen, want zo was de partij namelijk de verkiezingen ingegaan. En heel veel kiezers hadden daarom het vakje BBB roodgekleurd. Nu zou het gebeuren. Toen bekend werd dat BBB aansloot bij de drie voormalige coalitiepartijen, uit de vorige coalitie, heb ik bij de bespreking van die voorgenomen coalitie gezegd dat we rustig moesten afwachten en een broedende kip niet storen. Zie hier het resultaat. Hoewel er een paar dingen in staan, waarvan de SP zegt 'hier kunnen we wat mee', is de overall conclusie toch bijzonder teleurstellend. Het lijkt eerder het resultaat van een potje kwartetten: mag ik van jou de woningbouw in landelijk gebied, dan krijg jij voor mij het afmaken van NNN. Zo iets. En nu kabbelt het gewoon verder op de oude voet. Natuurlijk had er een trendbreuk moeten komen. We weten al sinds de jaren '60, dames en heren, van de vorige eeuw dat het anders moet. Dat was de Club van Rome. En de kop in het zand steken, is dan natuurlijk de makkelijkste manier, maar daar gaan problemen niet van over. Hoezo vooruit? Er was net een interruptiedebatje en toen bedacht ik: het is niet 'vooruit', het is 'vooruitschuiven'. Lekker uitstellen, dan hoeven we geen keuzes te maken.

Maar ik zal eerst een zijn opsomming maken van zaken die helemaal niet vooruitgaan. En wees gerust, ik zal aan het eind ook een paar zaken benoemen, waarvan ik daarnet al zei: daar kunnen we wat mee. Eerst de stilstand, en in sommige misschien zelfs wel 'de achteruitgang', maar het is net van welke kant je kijkt. Kijk, er wordt een aantal keren het woord 'balans' genoemd. Balans betekent dat iets in evenwicht is, maar al jaren is in deze provincie gekozen voor economie boven ecologie. Daar was dus onbalans. Dat betekent dat, als je de boel in balans wilt brengen, dat je dus nu moet omkeren. Dat je eerst moet kijken naar ecologie en dan misschien wat later naar economie. San ben je bezig om de balans erin te brengen. Maar daar zien we niks van, want we zien nog steeds, er wordt vastgehouden aan de afslag van de A9. Waarom is die A8/A9 nog steeds niet van tafel? Steek toch eens energie in iets anders. En waarom geld steken in de ondertunneling bij Broek in Waterland als je weet dat Broek niet gaat betalen? En het wordt heel erg duur. Waarom nog steeds die fluwelen handschoenen voor Schiphol? Iedereen klaagt. We kunnen geen woningen bouwen. Dan zou ik zeggen: doe wat aan die herriebak daar. Waarom vasthouden aan het bestaande toerisme en recreatiebeleid? We weten de effecten daarvan. Waarom vasthouden aan het evenementenbeleid? Waarom je heil zoeken in innovatie, als het gaat om de landbouw, als je weet dat de veestapel moet worden teruggebracht? Dan ga je de verkeerde kant op. Waarom nog zoveel ruimte voor gewasbeschermingsmiddelen, als je weet dat het gewoon ordinair gif is? En waarom je heil zoeken in nieuwe vormen van openbaar vervoer, als je weet dat dat de verdere privatisering van het bestaande openbaar vervoer in de hand werkt? Waarom vasthouden aan kerntaken? Het kwam net voorbij. Maar er wordt gezegd: nee, de gemeenten gaan erover. Dus warm vasthouden aan die kerntaken? Terwijl dat nu wat duidelijk is dat dat meer ellende dan oplossingen heeft gebracht. En waarom zoeken in flexwoningen en tijdelijke woningen en niet meteen definitieve bouw? Op een gegeven moment ben ik gewoon opgehouden met dat lijstje.

Op heel veel plekken is dit coalitieakkoord behoorlijk vaag. Wij lazen het en we dachten met grote regelmaat: hoe dan? Of, wat staat hier nu concreet? Wat zijn bijvoorbeeld snelle oplossingen? Ja, ik weet niet hoe u dit gebaar wil notuleren, maar zeg maar tegen de notulist: ze maakt nu een vragend gebaar. Het Bus Rapid Transit-systeem van Haarlem naar Amsterdam-Zuid. 3395 Even voor ons allen, er rijdt daar al een snelle bus: de 346. Wat voegt dit toe? Ja, nee, we gaan dan ook via Schiphol of zoiets. Maar er wordt een metro aangelegd. Ik begrijp er helemaal niks van.

3400 De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Interessant punt van de SP, wat ik toch wil onderschrijven inderdaad, want die bus ligt er al. Er is een ander alternatief wat naar Amsterdam-West zou gaan waar je wel een toegevoegde waarde zou kunnen toevoegen aan het ov-spectrum. Vindt Forum voor Democratie de SP aan zijn kant als we eigenlijk eerder voor die verbinding zouden moeten pleiten dan voor die verbinding naar Amsterdam-Zuid? Dus richting de Lelylaan 3405 dus, om West ook te ontsluiten.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nou ja, dat is natuurlijk die metroverbinding die in de planning zit. Het liefst hadden wij daar gezien dat die doorgetrokken zou worden naar het toekomstige Havenstad. Daar komen heel veel mensen te wonen. Dat ligt nu nog een beetje op 3410 losse schroeven. Maar oké, dat is een redelijk landelijke discussie. Ja, wij zitten er natuurlijk ook wel in, maar het grote geld moet toch echt uit Den Haag komen. Ja, ik vind het jammer dat er nog steeds wordt ingezet op die verbinding naar Schiphol, want er zijn andere plekken waar mensen ook naar toe willen. Maar we gaan het er in de toekomst mogelijk over hebben. Dat zou goed kunnen.

3415 De heer **DESSING** (FvD): Heel kort concreet: dus u vindt de verbinding richting Lelylaan – dat is de optie vier, geloof ik, die er was – meer van toegevoegde waarde dan die naar Zuid?

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nou ja, er gaat dus al een bus naar Zuid, heb ik net al 3420 gezegd. En het is een heel goede verbinding. Oké, door alle toestanden in het openbaar vervoer rijdt hij nu niet meer elke, wat is het, tien minuten maar twaalf minuten. Dus de frequentie is omlaag. Die zou weer omhoog moeten. Maar oké, voor dat geld moeten toch echt in Den Haag zijn. En daar had ik liefst wat over gelezen, dat je dus niet in je eigen portemonnee gaat kijken, maar dat je zegt ‘Den Haag, kom op, we hebben openbaar vervoer nodig’. En dat je dus niet gaat 3425 inzetten op datgene wat we ook zien, die nieuwe oplossingen die er gevonden worden, en waarvan ik zeg: dat is alleen maar privatisering van het openbaar vervoer in de hand werken. Want dat zijn al die deel- Nou ja, dat is niet deel, dat is gewoon verhuur. Maar dat zijn dan auto's of scooters of fietsen of weet ik veel wat dan ook. Maar dat ondermijnt het bestaande openbaar vervoer, omdat mensen er niet meer in zitten. Die gaan namelijk op hun eigen manier dan reizen. 3430 Maar dit is een zijspoor. O ja, we gaan “flexibel omgaan met doelen”. Toen dacht ik: nee, die is- Je stippelt uit, je zegt ‘nou, weet je wat, we gaan – doe eens een gooi – naar Assen, dat is ons doel, maar daar gaan we heel flexibel mee om’. Dat is volgens mij de toeristische route dan. Of hoe ga je dat doen? Hoe dan? “Een krachtige economie met voldoende verdienvermogen is onder meer nodig om de transitie naar een meer circulaire economie te versnellen.” Als je dit vertaalt, 3435 dan kom ik uit: Schiphol moet eerst groeien en dan gaan we groene vliegtuigen inzetten. Jongens, kom op. Daar kan je niet je handtekening onder gezet hebben. Dit is onlogica. Nou, daar heb ik er nog een paar van. O ja, “de groene longen verdienen versterking en bescherming”, staat daar. En nog geen tien- Nou, ik heb ze niet geteld, maar het was minder dan tien regels verder “mogen recreatieschappen verdienmodellen ontwikkelen en ruimte bieden aan 3440 evenementen”. Jongens, daar is- Als je nou gaat hebben over balans, dan is hier sprake van onbalans. Oké, een boerenmarkt is geen dancefestival. Dus als jullie dan boerenmarkten allemaal willen, misschien wil ik het er dan nog over hebben, maar dat is geen verdienmodel. Aan een boerenmarkt verdien je helemaal geen hol. Dat doe je wel aan die festivals. En dus gaat het hier de verkeerde kant op. Ik heb daar ook een motie voor. Die kent u, want die hebben we al eens 3445 eerder ingediend samen met de Partij voor de Dieren. En die motie die heet: om belastende commerciële activiteiten, zoals bijvoorbeeld motorcross, drukke muziekfestivals of mud runs, niet langer toe te staan in Natura 2000. Alstublieft.

3450

Motie 110-17 juli 2023

Belastende commerciële activiteiten niet langer toestaan in Natura 2000

3455 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.*

Constaterende dat:

- *Recreatiegebieden onder druk komen te staan doordat meer mensen er gebruik van zijn gaan maken en dat in de toekomst nog meer mensen dat gaan doen;*
- *Recreatie vele vormen kent, waarbij de Ladder van Leisure aangeeft hoe zwaar de* 3460 *belasting van bepaalde vormen van recreatie op de natuur heeft;*
- *De zwaardere vormen van recreatie maar al te vaak een economische drijfveer hebben;*
- *De economie in de provincie Noord-Holland in de voorgaande jaren leidend is geweest, zo ook voor wat betreft recreatie.*

Overwegende dat:

- *De natuur voor bepaalde commerciële activiteiten een goedkoop productiemiddel is, terwijl die natuur in feite onbetaalbaar is;*
- *Dat een dergelijk goedkoop productiemiddel onderdeel uitmaakt van de businesscase voor organisatoren van deze commerciële activiteiten.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om belastende commerciële activiteiten zoals bijvoorbeeld motorcross, drukke muziekfestivals of mud runs niet langer toe te staan in Natura 2000.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Remine Alberts (SP) en Jaap Hollebeek (PvdD).

3475

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ik ga nog even verder. O ja, “u koestert het BPL, het Bijzonder Provinciaal Landschap, maar u wil ook werken aan belangenafweging in het herzien van begrenzing”. Ja, dat is de deur op een kier, hè, want belangenafweging? Hoe liggen die belangen? Ik weet dat dat heel gauw financiële belangen zijn en dan gaan we weer de verkeerde kant op.

3480 Deur op een kier om het verkeerd te doen. Ook zoiets, ik noemde de aandacht voor de A8/A9 en de afslag A9. Die worden concreet genoemd. En dan zegt u “ik wil ook investeren in andere modaliteiten”, maar die worden helemaal niet concreet benoemd. Dus dat is dan ook een onlogica. Maar daar wil ik u helpen, want daar heb ik een motie voor. En dat is een heel interessante. Ik sta hier wat te verkopen, lijkt wel. Die gaat over verkeersveiligheid, fietspad 3485 N247. Wij verzoeken het verleggen van het fietspad van de westzijde naar de oostzijde van de N226 tussen Monnickendam en de Zedde weg in Katwoude op te nemen in het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur, het met voorrang opnemen van het fietspad in het iMPI, gezien de reeds lange geschiedenis van toezeggingen, en actief Provinciale Staten te informeren over het proces omtrent dit project vanaf het begin, 2006 – toen was er voor het eerst al over 3490 gesproken – tot nu, inclusief de argumentatie waarom het verdwenen is uit dat naar PMI. iMPI. Ik heb een typefoutje gemaakt. De vorige motie was samen met de Partij voor de Dieren en deze is van de SP alleen. Waarom heb ik dit opgenomen? Ja, er staat in het akkoord namelijk iets: het is niet dichtgetimmerd, en wij willen graag met PS samen dingen tot stand brengen. Dit is een eerste stap die richting in.

3495

Motie 111-17 juli 2023

Verkeersveiligheid fietspad N247

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juli 2023.

3500 *Constaterende dat:*

- *Dagelijks vele mensen (voornamelijk middelbare scholieren) per fiets reizen vanuit de richting Monnickendam naar Volendam/Edam.*
- *Veel van deze scholieren fietsen naar het Don Bosco college in Volendam.*
- *Er heftig protest is gekomen vanuit scholieren, het bestuur van het Don Bosco college en de lokale politiek over het gebrek aan fietsveiligheid. Het protest kwam voort uit de* 3505 *onveilige fietsoversteeklocaties die scholieren en andere fietsers dagelijks moesten nemen. Deze zorgen werden gedeeld door onder ander Veilig Verkeer Nederland.*
- *Het fietspad langs de N247 tussen Monnickendam en de Zedde weg in Katwoude in 2006 door GS is opgenomen in het PMI (huidig integraal meerjarenprogramma infrastructuur).*

- 3510 *Het fietspad wat aan de westelijke kant ligt van de provinciale weg zou omgelegd worden naar de oostelijke kant. Dit maakt de gevaarlijke oversteekplaatsen voor fietsers veiliger.*
- *Er een tijdelijke oplossing door GS gedaan in 2007 om een verkeerslichten te plaatsen bij de fietsersoversteek ter hoogte van de rioolwaterzuivering (wagenweg).*
 - *Er echter nooit door GS vervolg is gegeven aan het omleggen van het fietspad als toegezegd en opgenomen in de PMI.*
- 3515 *Overwegende dat:*
- *De verkeersonveiligheid niet minder is geworden';*
 - *Nog steeds veel scholieren per fiets reizen naar het Don Bosco college*
 - *Het voor de oplettende burger leek of tien jaar geleden aanstalten werden gemaakt met de aanleg van het fietspad (o.a. grondverbetering).*
- 3520 *Verzoeken Gedeputeerde Staten:*
- *Het verleggen van het fietspad van de westzijde naar de oostzijde van de N226 tussen Monnickendam en de Zedde weg in Katwoude op te nemen in het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur.*
- 3525 *Het met voorrang opnemen van het fietspad in het iMPI gezien de reeds lange geschiedenis van de toezeggingen.*
- *Actief de provinciale staten te informeren over het proces omtrent dit project vanaf het begin (2006) tot nu. Inclusief de argumentatie waarom het is verdwenen uit de iMPI.*
- En gaan over tot de orde van de dag.*
- 3530 *Ondertekening: Remine Alberts (SP).*
- Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nog een onlogica. U bent trots op het UNESCO Werelderfgoed. Maar waarom dan toch blijven inzetten op die vermaledijde A8/A9, die dat
- 3535 doorkruist? U bent trots op het archeologisch erfgoed, maar u zegt niets over gemeenten die, omdat ze het te duur vinden of gewoon weg te stom zijn om het te herkennen, doodgemoedereerd in de grond wroeten en dat erfgoed verstoren.
- Het akkoord is vaag, zei ik al. Maar dat biedt ook kansen. De SP is dan ook heel benieuwd of de
- 3540 ruimte, die in de inleiding van het akkoord genoemd wordt, ook daadwerkelijk gegeven wordt. U bent "alert op ondermijning tot omkoping bij aan- en verkoop van gronden en bij aanbesteding". Sowieso is het goed om bepaalde nauwe banden met projectontwikkelaars goed in de gaten te houden. En denk daarbij aan de grondposities die de bouwambities blokkeren of wat er gebeurt bij de transitie van recreatieparken.
- 3545 En dan wil ik nog eventjes de aandacht vragen over iets heel bijzonders. Voor de energietransitie kunt u zich uitleven in het SP-initiatiefvoorstel wat in september naar u toe komt. Het heet Zon voor allen. Het zegt namelijk: het collectief gaan regelen, collectief iedereen van goede energie te voorzien. Deze reclame wil ik maken.
- 3550 Laatste opmerkingen, voorzitter. Ik heb altijd geleerd dat je niet moet stoken in een goed huwelijk, maar ik vraag mij af, de SP vraagt zich dat af, of het een goed huwelijk is. Het lijkt meer een moetje. En meestal zijn moetjes geen lang leven beschoren, maar we gaan het zien. Dank u wel.
- 3555 De **VOORZITTER**: En u bent ook door uw spreektijd heen vandaag. Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Van der Helm van 50PLUS. En de twee moties ingediend door de SP maken onderdeel uit van onze beraadslagingen.
- 3560 Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Voorzitter, bij het zien van dit coalitieakkoord moest ik denken aan een glossy. U kent dit soort bladen wel. Ze hebben een gelikte vormgeving, prachtige foto's, luchtig en zonnig op de inhoud ingestoken. Effectief blijft er minder dan de helft van dit akkoord over, want hij is heel erg met foto's opgeladen of ingezet. Het mag gekwalificeerd zijn als ze een niet dichtgetimmerd coalitieakkoord, maar er zitten toch
- 3565 een aantal brede onderwerpen en het beslaat nog steeds elf pagina's meer kan het vorige coalitieakkoord met de mooie titel Duurzaam doorpakken. Maar tegelijkertijd hebben we collegepartijen, dat valt mij op, geen glazen bol om hun eigen akkoord concreet te duiden, maar laten ze wel in dit akkoord veel proefballonnetjes op. Waar men de zorgen begrijpt van de

3570 oppositie, wordt deze zorg klein gemaakt. Dat bepaalde zinnen best spannend zijn opgeschreven in het coalitieakkoord, maar dat klinkt niet altijd even fijn. Ik kan rustig zeggen: enigszins badinerend. Dat wil ik toch wel even kwijt.

3575 Dan nu even naar het coalitieakkoord. De titel is aardig: Verbindend vooruit. Wie kan daartegen zijn? Een veelbelovende tekst. Ik ben toen op zoek gegaan naar de pareltjes, waar 50PLUS zich in kan vinden en, niet onbelangrijk, waar onze inwoners een binding mee moeten hebben en voelen. Ik ben op bladzijde 39 begonnen. Het geeft een overzicht van het incidenteel nieuw beleid voor 2023 tot 2027. En er valt op dat voor het nieuwe beleid heel veel geld is
3580 uitgetrokken: 136 miljoen, waarvan zestig procent naar wonen gaat en ruimtelijke ordening. Nou, dat is iets wat we allemaal kunnen onderschrijven: dat er meer gebouwd moet worden. Bouwen, bouwen, bouwen. Bouwen voor de jongeren, bouwen voor de gezinnen, of het nou eenouder of meer is, en bouwen voor de ouderen. Dan kom ik bij de ouderen. Natuurlijk ben ik daar ook naar op zoek gegaan. En dan valt op dat ik maar twee keer het woord 'ouderen' vindt in dit akkoord. Namelijk op bladzijde zes en acht. "Ouderen die geen passende woning kunnen vinden." En acht, "hechten groot belang aan de beschikbaarheid van woningen voor een specifieke doelgroep",
3585 waarin ouderen ook genoemd worden. Nou, dat vinden wij wel fijn als ouderen inderdaad kunnen doorstromen, want dan komt de woningmarkt tenminste enigszins los voor de andere doelgroepen. Geen passage apart gewijd aan een heel grote groep inwoners in onze provincie. De seizoenwerkers zijn genoemd, economisch dak- en thuislozen en zelfs dierenwelzijn. Maar ik weet niet of ik daar rouwig om moet zijn, want hoewel weinig aandachtsgebieden onbesproken
3590 gebleven zijn, laat de manier waarop een en ander besproken is, toch enigszins te wensen over.

Maar goed, laten we gaan naar wat ons allemaal bindt: woningen, bereikbaarheid, goede voorzieningen, zorg, leefbaarheid, werk en inkomen. Dus niet alleen ondernemers, ook niet
3595 alleen agrarische ondernemers, maar gewoon onze inwoners. Wat missen ze? Nou, ik heb het al gezegd over de woningen: streefdatum, 184.000 woningen voor 2030. Laat het vooral sociale en goedkopere woningen, koopwoningen, zijn. Dat onze kinderen die nog thuis wonen – heel veel – ook kunnen beginnen aan een leuk leven, los van de gezinnen waar ze nu opgevangen worden of de woonaspecten waar ze mee te maken hebben. Dertig procent standaard sociale
3600 huurwoningen, waar de provincie leidend is. En het niet laten afhangen van de gemeenten waarmee we te maken hebben. Dertig procent leidend.

3605 Dan wil ik nog iets zeggen bij wind op land. Er komt een zonneladder en een windladder. En met inachtneming van draagvlak in de desbetreffende gemeenten, bij de raden, komt die tot stand. Ik neem aan dat het natuurlijk eerst naar de provincie komt, want wij gaan over onder andere de regionale energiestrategieën. 50PLUS vindt het van groot belang, om een proefballon op te laten, dat vooral binnen het bebouwde gebied zo'n turbine of windmolen niet dichterbij mag komen dan duizend meter. Het is een idee.

3610 De tweede proefballon is voorzieningen. Er wordt iets gezegd over scholen, sportaccommodaties en dorpshuizen, maar ik denk ook aan zorgvoorzieningen. Die mis ik een beetje. Dus die geef ik ook even mee.

3615 Dan de laatste proefballon. Er wordt een koppeling gemaakt ergens tussen bibliotheken en het aanpakken van laaggeletterdheid. Dat klopt, dat de leesvaardigheid van jongeren wordt bevorderd door lezen. Maar weet u allen dat laaggeletterdheid vooral bij ouderen voorkomt? Jammer dat het daar niet goed ingevuld wordt. Ik geef het u mee als proefballon en hopen dat het in het debat door het nieuwe college verder meegenomen wordt.

3620 De opcenten, dat kan ik billijken, dat die verhoogd worden, alhoewel we natuurlijk de lasten voor onze inwoners niet willen laten stijgen.

3625 Voorzitter, ik sluit af. Na het lezen van dit coalitieakkoord vraag ik me af met welke glossy ik dit document het best kan vergelijken. Niet met een bekend mannenblad. Dat zal niet passen hier. Maar ik denk aan het blad Italië magazine. Mogelijk dat u dit tijdschrift niet kent. Laat me u meenemen in dit blad. De teksten in dit blad worden vergezeld van foto's van mooie stranden, glooiende landschappen en gelukkige gezinnen in de openlucht aan overvloedige tafels met allerlei lekkernijen en heerlijke wijnen. En ik heb een droge mond, dus ik ga even een glas water vragen. Als dat mag. Ik zal het toch proberen, anders moet u te lang wachten. De werkelijkheid is

3630 vaak minder idyllisch. Als je niet uitkijkt, zit je in een te dure Airbnb-appartement achter een bord met nog te hardgekookte pasta, al dente, met een hoofdpijnwijn, terwijl de kinderen zo snel mogelijk terug willen naar hun te kleine zwembad. Ik ben er bijna, collega's. Moraal van het verhaal is dat de geschetste contouren in dit coalitieakkoord ingehaald kunnen worden door welke werkelijkheid dan ook. Voorbeeld: het beleid van het nieuwe kabinet en ook Europa. 50PLUS wil positief afsluiten en prijst het harde werk van betrokkenen en ziet zeker
3635 mogelijkheden om veel van haar speerpunten hier veilig onderdak te bieden, zoals het openbaar vervoer. Ook zijn er onderwerpen waarbij 50Plus vanuit haar ambities, zoals neergelegd in het verkiezingsprogramma, waakzaam de ontwikkelingen zal volgen en bij de vaststelling van het beleid strak vinger aan de pols zal houden. Immers, the devil is in the detail, het kwaad gaat schuil in de details. En alleen deze details gaan bepalen of onze doelgroep, 50-plussers,
3640 voldoende recht wordt gedaan bij het realiseren van de toekomst die hier wordt beloofd. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan gaan we naar de heer Klein van de ChristenUnie.

3645 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik heb goed nieuws en slecht nieuws. Het goede nieuws is: ik ben de laatste spreker in deze termijn. Het slechte nieuws is: ik wil nog wel wat zeggen. Maar, meneer de voorzitter, ik wil graag beginnen met de coalitiepartijen namens de ChristenUnie te complimenteren met het bereiken van een akkoord. We hebben eerder gezegd dat het goed is dat deze vier grootste partijen in de Staten, die samen heel verschillende groepen Noord-Hollanders
3650 representeren, met elkaar aan de slag gaan. En de titel van het akkoord is ook mooi: Verbindend vooruit. Ik wil graag met u reflecteren over het akkoord aan de hand van deze twee woorden.

En dan allereerst het woord 'verbindend'. Wat de ChristenUnie betreft, is dit een grote opdracht voor de overheid en dus ook voor het provinciaal bestuur. We staan te veel tegenover elkaar. We
3655 nemen te weinig tijd om naar elkaar te luisteren. Het is daarom belangrijk om verschillende meningen te horen en ook mee te nemen in de uitwerking van het beleid. We zijn als mensen immers aan elkaar gegeven en we zullen samen eruit moeten komen. In dit akkoord lezen we die verschillende perspectieven terug en we zien dat er gepoogd is om het redelijke midden te zoeken. De ChristenUnie is bijvoorbeeld blij dat deze coalitie de verhoging van het eigen risico
3660 voor faunaschade heeft teruggedraaid, want alleen door samen te werken met grondeigenaren en natuurbeheerders kunnen we faunaschade terugdringen. En het was niet goed om die verantwoordelijkheid eenzijdig op het bordje van een agrariërs te schuiven. Ook is de ChristenUnie blij met het voornemen om voorzieningenakkoorden te sluiten met afspraken over regionale basisvoorzieningen. Want steeds meer is de plek waar je woont, bepalend voor hoeveel
3665 mogelijkheden je hebt. En het is goed dat de coalitie de regionale ongelijkheid wil beperken. Wij menen hierin ook een van de ideeën in te herkennen die we zelf hebben ingebracht in ons gesprek met de partijen. En we zien het zoeken naar verbinding ook terug in de plannen rond een burgerparticipatie: de A8/A9 alternatieve oplossing en de aanpak van de stikstofproblematiek. Uit dit akkoord spreekt de wil om uit de impasse en de welles-nietes-
3670 discussie te komen en gezamenlijke oplossingen te zoeken.

En dan het tweede woord: vooruit. Er staat een uitroepteken achter, zoals de formateur ook al heeft aangegeven, om urgentie en daadkracht te benadrukken. En dat die urgentie er is, dat
3675 hoeft geen uitleg. Maar de ChristenUnie heeft wel serieuze twijfel of we met dit akkoord ook echt stappen vooruit gaan zetten. "Deze tijd vraagt om scherpe keuzes", staat er in de inleiding. Ja, maar waar worden die dan gemaakt? Er staat bijvoorbeeld: "we streven naar een evenwichtige woningvoorraad". Maar de eis die de provincie vervolgens stelt, is slechts dertig procent sociale woningbouw. Terwijl vrijwel iedere gemeente een derde hanteert en sommigen zelfs veertig procent. Wil de provincie dan verschil maken? U gaat bio-based en circulair bouwen stimuleren.
3680 Nou, mooie ambitie, denken wij. Belangrijk ook. Maar waarom eigenlijk? Ja, omdat gebleken is dat het geen belemmering voor snel en betaalbaar bouwen heeft opgeleverd. Daar spreekt nou niet veel intrinsieke motivatie uit. En hoe gaat u dat doen dan, dat stimuleren? Door aan te sluiten op de marktontwikkelingen. Dat mag van de ChristenUnie wel een stukje ambitieuzer. Of over dubbel ruimtegebruik. U zegt dat u slim wilt omgaan met het combineren van functies. Ja,
3685 geweldig natuurlijk. En welk slim idee noemt u dan? Het benutten van daken voor zonnepanelen. Ja, vanzelfsprekend moeten we dat doen, maar je kunt anno 2023 toch niet echt meer dat een slim idee noemen? Waar we als ChristenUnie bijvoorbeeld verwachten dat u het dan over opvang van regenwater zou gaan hebben. En rondom Tata Steel lezen we eigenlijk niets anders dan

3690 staand beleid. Pas uiterlijk 2029 moet de kookgasfabriek gesloten zijn, terwijl deze zwaar
verouderde fabriek maar blijft zorgen voor gezondheidsrisico's voor omwonenden. Ook hier
moeten we de lat als provincie hoger leggen. En over Schiphol schrijft de coalitie "te streven naar
een evenwicht tussen duurzame bereikbaarheid en een gezonde leefomgeving". Wat een obligate,
nietszeggende zin. Waarom kunt u niet gewoon afspreken dat het geluidsoverlast drastisch moet
worden teruggebracht en de CO₂-uitstoot en de stikstof gehalveerd worden. En het hele
3695 economisch beleid is sowieso het beleid uit de vorige eeuw. "We streven naar duurzame groei."
Ja, dat kan niet. Die mythe is al lang doorgeprikt. Waarom kiest u niet voluit voor brede welvaart,
een economie die goed is in alle opzichten? Het hele begrip brede welvaart komt in dit hele
akkoord niet voor. In plaats daarvan heeft u het over het versterken van het vestigingsklimaat, en
ja, tevens ten behoeve van de energietransitie. Maar het is geen principiële keuze. Het is een
3700 soort extraatje. De ChristenUnie vindt dat we op een andere manier met de schepping om
moeten gaan. En dat betekent een andere insteek van de economie en een voortvarende aanpak
van de klimaatproblemen. Maar ook rondom dit laatste thema hebben we grote twijfels over de
daadkracht van de coalitie. Uit het onderzoek van Berenschot blijkt dat we de klimaatdoelen in
onze provincie niet gaan halen. En u schrijft dan dat het Actieprogramma Klimaat zal worden
3705 aangevuld met maatregelen die bijdragen aan het behalen van klimaatdoelen. Ja, bijdragen. De
vraag is: gaan we zorgen dat het bij elkaar optelt? Durft u dat als doel te stellen? We denken dat
we hiermee nog wel een paar stapjes vooruit moeten gaan maken.

3710 Maar, meneer de voorzitter, op een epifaan moment begreep ik het: het komt door de klemtoon.
Ik las het al die tijd verkeerd. Er staat niet 'vooruit!', er staat 'vooruit, nou moet het maar'. Steeds
staan er ogenschijnlijk stevige keuzes, die dan in de volgende bijzin ondergraven worden, alsof
er steeds een concessie is gedaan. En dat leidt tot een akkoord vol onduidelijke, en wat ons
betreft, halfslachtige keuzes. Een kleine bloemlezing. De coalitie wil "voldoende betaalbare huur-
en koopwoningen als uitgangspunt". Maar vooruit, niet als het elders in de gemeente al in
3715 voldoende mate wordt gerealiseerd. "In het landelijk gebied hebben we doelen." Nou, vooruit, als
ze niet gehaald kunnen worden, gaan we er flexibel mee om. "Vislode in de hengelsport heeft
een negatief effect", maar vooruit, we gaan er niks aan doen, we volgen het landelijk beleid. "We
realiseren het NNN in 2027". Nou ja, eigenlijk 2029, maar vooruit, we kunnen soms een andere
eindtermijn hanteren. "Deze coalitie spant zich tot het uiterste in om onteigening te voorkomen",
3720 maar vooruit, behalve als het nodig blijkt te zijn. Het gebruik van de
gewasbeschermingsmiddelen wil deze coalitie je beperken, maar vooruit, alleen waar nodig en
mogelijk. En dan het onderwerp 'opvang asielzoekers', dat duwt deze coalitie ver van zich af,
want daar zijn de provincies niet direct bij betrokken. Maar vooruit, als de landelijke
Spreidingswet van kracht komt, dan zal er ietsje meer van het provinciaal bestuur worden
3725 gevraagd. En waar de coalitie dan op inzet, is geheel onduidelijk.

En meneer de voorzitter, onze zorgen over de daadkracht worden nog verder versterkt door de
keuze voor slechts vier gedeputeerden. We staan daarmee wel heel slecht geparkeerd om met
vaart aan de slag te gaan. Flevoland heeft zes gedeputeerden op 445.000 inwoners. Wij hebben
3730 met zes keer zoveel inwoners slechts vier gedeputeerden. En dan schrijft de coalitie dat ze in
vergaderingen ambtelijk zal participeren in plaats van bestuurlijk. We hebben natuurlijk groot
vertrouwen in onze ambtenaren, maar dat is natuurlijk niet de manier om dingen gedaan te
krijgen.

3735 En dan tenslotte de financiële paragraaf. Die is wel erg optimistisch. Hij is gebaseerd op het
structureel opheffen van de stroppenpot op de absurde aanname dat de inkomsten uit opcenten
in zeven jaar zullen verdubbelen door de groei van het aantal auto's – in zeven jaar verdubbelen –
op het vinden van veertig miljoen in de reserves, naast de 53 miljoen uit een fonds wat we weten,
en op een nog in te vullen, structurele bezuiniging van twaalf miljoen. Wij helpen het u hopen dat
3740 het allemaal lukt, maar wij vinden dit bijna niet verantwoord.

Meneer de voorzitter, we lezen een aantal goede plannen, maar we hebben ook zorgen over de
slagkracht van dit college. De ambitie straalt er nog niet echt van af. De ChristenUnie zal dit
college daarom blijven aanmoedigen: vooruit. We moedigen aan om de ambities te verhogen en
3745 om die nog weifelende plannen concreet te maken. We staan immers samen voor de belangen
van onze inwoners. En laten we wel wezen, dat er veel nog niet is ingevuld, is natuurlijk ook een
kans om de Staten bij het beleid te betrekken. We wensen het college hierbij wijsheid en zegen
toe.

- 3750 De **VOORZITTER**: Vooruit. U had nog veertig seconden. U had nog door kunnen gaan. Maar toch. Dat heeft u niet gedaan. Daarmee hebben we alle aangemelde sprekers gehad.

Tweede termijn Provinciale Staten

- 3755 De **VOORZITTER**: Dat betekent dat we kunnen kijken naar een tweede termijn. Er zijn een aantal moties ingediend. Uiteraard moet u wel rekening houden met het feit dat een aantal partijen niet of nauwelijks nog spreektijd hebben voor deze vergadering. Dus dat maakt het wat lastig. Maar ik kijk toch even rond of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Ik kijk eerst even naar mevrouw De Sain van de BBB. Dan mag u komen. Ik weet niet hoeveel tijd u nog heeft. Het hoeft
3760 niet, maar het mag wel, zeg ik dan altijd maar. Even kijken, u heeft nog- Ik weet niet hoeveel spreektijd er is, maar dat gaan we zien op het moment dat de klok loopt. O, gaat u er maar even voor zitten. Vooruit, gaat u maar zitten.

- 3765 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik was niet van plan om die vijftien minuut 37 vol te praten. Er zitten er een paar op de hete stoel die nog andere verplichtingen hebben. Ik ben heel blij met alle bemoedigende woorden die de oppositie hier gesproken heeft. En ik moet tot een goede constatering komen dat wij het eigenlijk best goed gedaan hebben met het coalitieakkoord, want wij hebben geprobeerd het redelijk breed op te schrijven, zodat er discussie mogelijk is met de oppositie en de coalitie. Dus ik vind dat we daar na deze lange middag in geslaagd zijn. En ja, wij
3770 kijken eigenlijk ook uit naar de discussies die gaan komen na het zomerreces tussen de oppositie en de coalitie. Veel dank daarvoor. Dat was mijn laatste inbreng. Bijna de laatste inbreng.

De **VOORZITTER**: U krijgt nog een interruptie van Statenlid Kostić.

- 3775 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, u begon zo verbindend, maar dan eindigt u met 'een debat tussen de oppositie en de coalitie'. Zullen we die scheidslijn gewoon even wegtrekken en gewoon als volksvertegenwoordigers kijken naar de beste oplossingen, ongeacht oppositie/coalitie?

- 3780 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nou, ik denk dat ik u daar gelijk in moet geven. Ik vind dat u dat juist zegt. Mijn bedoeling van mijn woorden was, dat we het gezamenlijk gaan doen. Dus ik heb het waarschijnlijk iets verkeerd geformuleerd, maar de bedoeling was wel gezamenlijk vooruit.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Terwal.

- 3785 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank. Ik zal het kort houden, want de barbecue wacht op ons. Ik zie al wat mensen hier en ook in de zijzalen smachtend naar buiten kijken. Het is mooi weer, dus... Ik heb veel gehoord van, het is te veel, het is te weinig, het is goed, het is fout. Ik denk dat ik ook wel namens mijn fractie kan zeggen dat we met alle Statenleden ernaar uitkijken om die discussies met elkaar in de vele debatten, in de commissies, maar ook hier in de
3790 Statenzaal, in de plenaire vergadering te voeren. Ik heb veel opmerkingen gehoord, maar om al die opmerkingen langs te lopen, dat bewaar ik graag voor een andere keer.

- 3795 Ik had nog wel een paar vragen van het CDA. Ik hoop dat ik die naar behoren kan beantwoorden, want ze waren tamelijk detaillistisch. Allereerst de driehonderdduizend euro rentelasten die er nu in staan. Dat zijn de rentelasten voor de twee pilots van het actief grondbeleid. We zijn uitgegaan, die driehonderdduizend euro rente, als zijnde normstellend. Dat is het vaste bedrag. En we menen daar na grondaankopen voor te doen, althans, actief grondbeleid op poten te kunnen zetten van pak hem beet een waarde van tien miljoen.

- 3800 Dan de 3,5 miljoen euro aan bezuinigingen. Ja, dat zal zijn beslag moeten krijgen in het verdere overleg tussen de gedeputeerden, waar we die bezuinigingen vandaan halen. Er is vanuit ons, vanuit de ambtelijke organisatie, meegegeven dat dat een realistisch getal zou zijn.

- 3805 En dan vervolgens de opcenten, of die aangewend zouden kunnen worden voor de aanleg van de A8/A9. Nou ja, we zullen natuurlijk voornamelijk financiering moeten zoeken bij het Rijk, want we hebben nu, uit mijn hoofd, zo pak hem beet, honderdveertig miljoen euro gespaard als provincie, maar ook met de gemeenten. Ik kan u wel verzekeren: voor honderdveertig miljoen

3810 leggen we hem niet aan. Maar een groot deel van de opcenten gaat naar beheer en onderhoud, gaat ook naar de uitvoering van alle projecten die nu in het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur zitten. Dus die nu allemaal richting planning en realisatie kunnen. En zoals ik al tegen de heer Dessing zei, we zijn voor het volle menu gegaan. Dus er is ook nog geld over voor extra projecten. Dus ja, die discussie zal zeker gevoerd worden van wat daar eventueel richting A9, verbinding A8/A9, zou kunnen gaan. Maar ik u kunt mij nu niet vastpinnen op een concreet getal.

3815 Voorzitter, tot slot nog de stormvloed aan moties van JA21 en één motietje van mevrouw Alberts van de SP, of twee zelfs. Ja, dat ging over- Een ging over het verleggen van een fietspad van de ene kant naar de andere kant. Ik zou willen voorstellen om dat dan ook echt bij het iMPI te behandelen. En ook zeg ik tegen de heer Van den Berg van JA21, de moties, ik vind ze nu even
3820 wat te prematuur om dat hier op deze avond allemaal met elkaar te bespreken. Ik zie heel veel moties, waarvan ik denk: hé, die zouden nou net bij dat of dat debat mooi passend zijn. Laten we daar dan ook over die moties spreken en er dan ook over stemmen. Maar voor nu zal mijn fractie niet voor deze moties stemmen.

3825 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank voor het antwoord van meneer Terwal. Mijn vraag zou dan zijn van, kunt u een concreet voorstel doen wanneer die moties wat u betreft wel besproken zouden worden en ook daadwerkelijk wel een kans maken op draagvlak van uw fractie, of misschien wel de coalitie?

3830 De heer **TERWAL** (VVD): Ik heb net geleerd om niet te veel in termen als oppositie/coalitie te denken.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Provinciale Staten.

3835 De heer **TERWAL** (VVD): Precies. Hier binnen deze Staten. Ja, kijk, ik ga niet in mijn eentje – was het maar zo’n feest – over de agenda van deze Staten. Dus ik kan nu geen doorkijk geven in welke debatten over welke onderwerpen er nog allemaal gaan volgen. Maar ik denk, wij gaan straks in de zomer, na de zomer, hard aan de slag, zullen al die commissies aan de slag gaan. Dus uw moties over de windmolens zullen daar zeker hun beslag kunnen vinden in een debat wat
3840 we zullen voeren over wind op land. U had een motie over woningbouw. Ja, er zal zeker nog gesproken worden over het investeringskader woningbouwontwikkeling. Daar kunt u heel goed uw motie indienen. En dan kan ik u beloven, ook namens mijn fractie, dat we daar heel serieus naar zullen kijken. Maar dan hebben we even wat meer achtergrond, hebben we wat meer met elkaar kunnen wisselen, om dan ook daar een ronder beeld bij te hebben en ook een gewogen
3845 afweging te maken in onze stemming.

De **VOORZITTER**: Dat lijkt me een prima antwoord. Gaat u verder, meneer Terwal.

3850 De heer **TERWAL** (VVD): Nou, voorzitter, dat was hem.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Gielen.

3855 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. En dank aan allen voor hun inbreng. Ik denk dat ik me kan aansluiten bij de woorden van de eerdere spreker, dat wij dat in ieder geval ontzettend waarderen en dat we daar volgens mij nog vaak met elkaar, met zijn allen, het debat over zullen gaan voeren. Het akkoord heeft een heleboel mooie metaforen op zich af gekregen. We hebben niet de Frankensteincoalitie van vier jaar geleden weten te overtreffen, maar ik vond verstandshuwelijk, proefballonnetjes en vlees noch vis wel een paar mooie. We hebben sowieso liever een vegaburger. Dus dat is prima. Italië magazine ga ik ook nog even weer kijken, want die
3860 vond ik interessant gevonden. Dus eigenlijk wil ik u bij deze gewoon bedanken. Volgens mij is het een mooie start. Ik vond het ook een mooi debat, echt op de inhoud hebben met elkaar het akkoord doorgesproken. Ik vind dat goed om te zien. Ik hoop dat we dat nog vaak met elkaar gaan doen deze periode. Dank u wel.

3865 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Leerink?

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, ook van mij eigenlijk dank voor alles wat gezegd is. Het geeft een mooi doorkijkje in wat wij de komende jaar en jaren denk ik aan debatten hier zullen krijgen over verschillende onderwerpen. Het is heel divers, de input die we gekregen hebben. Goed meegeluisterd. Het zou, als je kijkt hoe ontzettend veel tijd en energie wij erin hebben gestoken om het met vier partijen eens te worden op de tekst, zou toch wel heel raar geweest zijn als jullie hier allemaal ons op de hals waren gevlogen en gezegd hebben: maar dat is precies de tekst die wij ook hadden bedacht. Eerlijk is eerlijk, dan had ik jullie ook niet geloofd. Dus in dat opzicht, veel verschillende geluiden doet ook recht denk ik aan deze Staten. Wij hebben steeds gezegd: dit is het begin hierover. We zullen op onderdelen hier in de Staten met elkaar over komen te spreken. Dan ook alle ruimte om na te denken over hoe dingen precies zouden moeten. Moties, et cetera. Dus wat ons betreft ook nu alvast de mededeling: wij zullen niet voor de moties stemmen, maar dat hadden we ook al eerder gezegd, zoals ze nu voorliggen, maar we zijn graag bereid er in een later stadium, op het moment dat het onderwerp op de agenda staat, daar wel heel serieus naar te kijken en met iedereen hierover door te spreken. Heel veel dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder nog behoefte? Dan gaan we het rijtje af. Statenlid Kostić? De heer Van den Berg?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, ik blijf toch elke keer gevoelig voor de charme van meneer Terwal. Dat bleek net ook wel tijdens het einde van de eerste termijn. Dus nou ga ik toch weer zitten dubben. Ik wil bij deze ook aangeven dat we in ieder geval de moties voor wat heeft windturbines zullen aanhouden. Ik kijk ook even naar de Partij voor de Dieren. Hetzelfde geldt voor de gedwongen onteigening van boeren, de stikstofdeadline van 2030, maar die van het referendum, die willen wij wel graag indienen. Ik hoop dat die op brede steun kan rekenen van de hele Staten hier.

Motie 102 'Prioriteren van woningbouw boven windturbines bij de Amsterdam Noorder IJplas' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 103 'Prioriteren van woningbouw boven windturbines' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 104 'Herbeoordeling energiebeleid' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 105 'Gezondheidseffectenstudie windturbines' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 106 'Stoppen met bomenstook' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 107 'Uitspreken dat 2030 niet dogmatisch is' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 109 'Stop gedwongen onteigening van boeren' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik ga u straks vragen, voordat ik afrond, om nog heel eventjes ook de nummers te noemen van de moties, zodat we precies weten welke we wel en niet in stemming- [...] Nee, maar als het goed is moeten die nu online zijn. Dus dan kom ik daar straks, voordat ik dit debat afsluit, nog even op terug. De heer De Weerd? Nee. Mevrouw Koning? Ook niet. De heer Dessing? Nee. Mevrouw Alberts was al door de spreektijd heen. Mevrouw Van der Helm? De heer Klein? Er staan ook verder geen vragen meer open. Dus dan gaan we nu wel komen tot de afronding van de beraadslaging over dit agendapunt.

Dan kijk ik even naar de moties van JA21. Mevrouw Alberts.

3925 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voordat de heer Van den Berg met zijn motienummers komt, de moties 110 en 111 worden aangehouden. Dat zijn de twee SP-moties. Dank u wel.

3930 *Motie 110 'Belastende commerciële activiteiten niet langer toestaan in Natura 2000' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.*

Motie 111 'Verkeersveiligheid fietspad N247' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

3935 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het charmeoffensief heeft gewerkt van de heer Terwal. Dus dat is het geheime wapen voor deze komende vier jaar, geloof ik. Meneer Terwal, u bent het geheime wapen van de coalitie, begrijp ik. Ik ga eens even kijken of dat bij de heer Van den Berg ook gewerkt heeft.

3940 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, vooruit dan, voorzitter. Maar we rekenen natuurlijk wel op een goede, inhoudelijke discussie. Ik wil graag motie 102 aanhouden, 103 aanhouden, 104 aanhouden, 105 aanhouden, 106 aanhouden, 107, maar motie 108 willen we graag in stemming brengen en motie 109, Stop gedwongen onteigening van boeren, willen wij ook aanhouden voor nu. Dank u wel.

3945 De **VOORZITTER**: Nou, u kunt toch best zeggen dat dit offensief gewerkt heeft. Daarmee kijk ik nog even in de zaal, maar dit is de enige motie die dan overgebleven is. Dat is motie 108, ingediend door JA21. Als er verder geen behoefte meer is voor wijzigingen, dan zijn nu de beraadslagingen over het coalitieakkoord afgerond en dan zal de stemming plaatsvinden aan het eind van de agenda.

3950 *De discussie wordt gesloten.*

18.b Collegevorming

3955 De **VOORZITTER**: Dan gaan we over naar agendapunt 18. Ik ben er nu eentje kwijt. Een moment, hoor. 18.b, dat is de collegevorming en de mondelinge voordracht en stemming van de kandidaat-gedeputeerden. Dat gaat schriftelijk gebeuren. Dat is ook uiteraard op basis van ons Reglement van Orde. Dat betekent dat er ook stemopnemers worden benoemd. En ik wilde voorstellen- De heer Mülder.

3960 De heer **MÜLDER** (D66): Ik zou graag kort willen schorsen voor dit punt.

De **VOORZITTER**: Vijf minuten?

3965 De heer **MÜLDER** (D66): Vijf minuten is genoeg.

De **VOORZITTER**: Ik schors tot 18.15 uur.

3970 *Schorsing 18.09 tot 18.16 uur.*

3975 De **VOORZITTER**: Mag ik iedereen verzoeken te gaan zitten? Alstublieft, de bel is gegaan. Even voor de duidelijkheid, we zijn bij 18.b, bij de collegevorming, mondelinge voordracht, stemming van de kandidaat-gedeputeerden. Het proces is als volgt, ik zal zo conform ons reglement de stemopnemers benoemen. Dat is Statenlid Van Wijnen van GL, de heer van Gilse van de VVD, de heer Mülder van D66 en de heer Klein van de ChristenUnie. Dus uiteindelijk, straks als alle stembriefjes zijn opgehaald, dan kunt u als stemopnemers uw best gaan doen en de stemmen gaan tellen. Het proces is als volgt, en het is enigszins een klein beetje aangepast, mede naar aanleiding van het presidiumoverleg, straks zullen de fractievoorzitters in gelegenheid worden gesteld, en dat vanaf de voor mij linkerzijde, om de kandidaat-gedeputeerden voor te stellen. En
3980 voor zover er nog ruimte is in spreektijd bij partijen hebben we afgesproken om eventueel aanvullende vragen te stellen. Dat kan vanaf de interruptiemicrofoon, maar we gaan niet interromperen. Dus dat betekent dat het niet een gewone interruptiemogelijkheid is, maar als er

3985 een specifieke vraag is ten aanzien van de kandidaatstelling, dan hebben we afgesproken dat we dat toe willen staan. Uiteraard moet u nog wel beschikken over spreektijd. Dat zal voor vier partijen plaatsvinden. Dan zijn er vier partijen voorgedragen. Dan zal ik vragen of er nog fracties zijn die een tegenkandidaat willen stellen. Als dat niet het geval is, dan gaan we over tot schriftelijke stemming. Dan krijgt u vier stembriefjes uitgereikt. Die worden gebundeld uitgedeeld door de bodes. Op elk stembriefje staat één kandidaat. U kunt vervolgens uw stem uitbrengen door het vakje voor of tegen per kandidaat aan te kruisen. Uiteraard zullen we ook 3990 alle briefjes beoordelen op dat het behoorlijk wordt ingevuld en niet behoorlijk. Als u het blanco laat of als u het bijvoorbeeld gaat ondertekenen of als u meer dan één naam gaat vermelden of als u een andere persoon op het briefje schrijft dan de naam die erop staat, dan zal het als ongeldig worden beschouwd. U vouwt het dicht. Het wordt weer bij u opgehaald. Vervolgens zullen de stemopnemers de briefjes gaan tellen. Uiteindelijk komen zij terug en het resultaat zal 3995 hier in de plenaire vergadering worden vermeld. So far, so good.

Nogmaals, ik stel voor om Statenlid Van Wijnen van GL, de heer Van Gilse van de VVD, de heer Mülder van D66 en de heer Klein van de ChristenUnie tot stemopnemers te benoemen. Kunt u daarmee instemmen? Ja. Dank u wel.

4000 Dan gaan we nu over tot de mondelinge voordracht van de kandidaten en dan stel ik eerst mevrouw De Sain als fractievoorzitter van de BBB in de gelegenheid om haar kandidaat voor te dragen.

4005 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Wij zijn heel trots dat wij voor de BBB Jelle Beemsterboer als beoogd gedeputeerde bij ons hebben kunnen krijgen. Wij zijn heel blij met hem, vanwege zijn bestuurlijke ervaring en zijn ruime dossierkennis. Jelle zal wonen doen, exclusief ov-knooppunten, landbouw en visserij, faunabeheer, dierenwelzijn, coördinatie PPLG, inclusief coördinatie stikstofbank, cultureel erfgoed, ICT en data, toezicht omgevingsdienst en het IPO-bestuur.

4010 De **VOORZITTER**: Ik kijk even of er nog vragen zijn. De heer Mülder heeft een aanvullende vraag. Ik kijk of er nog spreektijd is voor de heer Mülder, want dat kan ik hier vandaan niet zien. Ja, gaat uw gang.

4015 De heer **MÜLDER** (D66): Volgens mij is er nog voldoende spreektijd. Ja, mevrouw De Sain, het is hartstikke fijn dat u ook een mooie kandidaat kan aandragen met bestuurlijke ervaring. Maar ik had deze keuze zien aankomen. Wat de heer Beemsterboer misschien niet zo goed weet, is dat hij het regelmatig in stukken ook over mij in het bijzonder, dan wel mijn fractie, heeft gehad. Dus 4020 de heer Beemsterboer heeft al een geschiedenis, vooral ook met de provincie. En daar heb ik toch een paar vragen over. Wat u misschien ook weet, ik hoop dat u dat heeft gedaan, is dat er een behoorlijke trackrecord is van media-optredens van Beemsterboer over het contact met de provincie. En daar heb ik toch een kleine selectie uit moeten maken. En ik ben vooral een soort van- Ik heb vandaag nog een heel leuke podcast gehoord. En bijvoorbeeld ben ik heel erg benieuwd, de eerste vraag die ik wil stellen: de heer Beemsterboer heeft zich regelmatig verzet 4025 tegen bevolkingsprognoses die wij gebruiken. Gaan we die blijven gebruiken?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik moet u even een antwoord verschuldigd blijven. Ik heb geen idee waar u het over heeft. Maar ik weet wel dat zo meteen na de installatie u alles kunt vragen aan de heer Beemsterboer en dat hij alles netjes zal beantwoorden.

4030 De heer **MÜLDER** (D66): Nou, dat is hartstikke mooi. Ik heb ook gewoon wat vragen voor de BBB over hun voordracht. Dus we gaan nog even verder. Ik had een vraag over de bemoeizucht van de provincie. Vindt u dat de provincie zich op woningbouwgebied te veel bemoeit? Of in dit akkoord, gaan we ons te veel bemoeien met woningbouw bij gemeenten?

4035 De **VOORZITTER**: Even terug. We hebben net een debat gehad over het coalitieakkoord. U kunt nader vragen stellen over de kandidaat die hier wordt gesteld. Dit klonk in mijn oren meer als een vraag over wat de BBB ergens van vindt. Zou u zich alsjeblieft willen richten op de kandidaat die gesteld is? Want daar had u behoefte aan om daar aanvullende vragen over te stellen. En dit 4040 lijkt echt toch meer een vraag te zijn over het standpunt van de BBB en het coalitieakkoord.

4045 De heer **MÜLDER** (D66): Dan een andere vraag. Bent u op de hoogte van dat de beoogd gedeputeerde namens u altijd heeft gezegd dat de provincie slechts bemoeizuchtig is op het gebied van wonen?

4050 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Als je in een bepaalde positie zit, dan zou je inderdaad wel eens bepaalde uitspraken kunnen doen. Ik denk dat wij zo meteen op een andere manier die regelgeving tot stand gaan brengen. Dus...

De heer **MÜLDER** (D66): Nog een vraag. Ik heb gelezen- Laat ik het zo zeggen, in uitingen heeft hij regelmatig gezegd dat de provincie slechts een doorgeefluik is. In het coalitieakkoord lees ik iets anders. Kunt u daarop reflecteren?

4055 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nou, ik denk dat het een beetje oude koeien uit de sloot halen is. Ik denk dat u gewoon zo meteen even kopje koffie moet gaan drinken of een kopje thee of een borreltje en dat jullie er samen prima uit kunnen komen.

4060 De heer **MÜLDER** (D66): Ik denk zeker dat we daaruit kunnen komen. Wat ik nog wel heb, is – we bouwen het namelijk een beetje op – ik heb ook uitspraken gehoord over dat de heer Beemsterboer uitspraken heeft gedaan over dat mensen uit de MRA-regio in de provincie eigenlijk geen uitspraken zouden mogen doen voor een beleid wat in Noord-Holland Noord zou mogen worden gevoerd. Distantieert u zich van die uitspraak?

4065 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik denk dat die uitspraak hier helemaal niet toe doet. Iedereen kan eens een keer in de emotie- Nee, laat me even uitpraten. Iedereen kan eens een keer in een emotionele uitbarsting – laten we hem zo even noemen – een opmerking maken die misschien niet helemaal gepast is en dan zou je daarna naar elkaar toe gaan en zeg je: sorry, ik was boos, ik was emotioneel, ik was het er niet mee eens; en dan is het klaar. Ik kan hier geen uitspraak over doen
4070 op dit moment, omdat ik niet bij dat moment geweest ben van die desbetreffende uitspraak.

De heer **MÜLDER** (D66): Oké, dank u wel. Dat is voor mij duidelijk. Ik ben ook heel erg benieuwd, wij stellen bepaalde eisen aan gemeenten, bijvoorbeeld voor woningbouw. De heer Beemsterboer, daar is een prachtige brief uit gegaan, ik heb hem bij me voor u. Even kijken, zeg ik even uit mijn
4075 hoofd, januari 2021. Daar gaat het over een bepaald woningbouwproject waar de heer Beemsterboer destijds in de rol van wethouder van Schagen, na ook nog overleg over dit punt waarin werd gevraagd, of de provincie vroeg ‘zorg voor de goede vergunningen – dat ging om een stikstofvergunning en een natuurvergunning. Die is gevraagd, is niet gegeven. Of niet
4080 aangevraagd. Daar is nog overlegd geweest van destijds het college. En alsnog heeft de wethouder dat niet gedaan destijds. Daar is een vrij scherpe brief, één van de scherpere brieven, want ik kon hem me herinneren, waarin zelfs de huidige commissaris zich uitlaat over de houding van de wethouder. Is het aardig om dan te kiezen om deze mensen bij elkaar weer terug in een college te zetten?

4085 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ja, ook bij die situatie ben ik er niet bij geweest. Dus ik kan daar slechts over oordelen. En wat u zegt, zal ongetwijfeld de waarheid wezen. Maar ik denk dat iedereen vanuit zijn huidige positie of ambitie of bestuursfunctie die hij heeft, dat die probeert het maximale te bewerkstelligen.

4090 De heer **MÜLDER** (D66): En als laatste vraag: wat doen wij met wethouders die zich niet willen houden aan de regels die wij hier op dit democratische niveau vaststellen?

4095 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): We hebben het vanochtend in het presidium hier kort even over gehad. De commissaris heeft daar heel concreet over geantwoord dat afspraken gemaakt zijn, dat er een uitbundige screening heeft plaatsgevonden en dat over dingen die misschien een keer aan de orde zouden komen, zijn afspraken overgemaakt, staan de handtekeningen onder. Dus ik ga ervan uit dat de heer Beemsterboer naar alle toebehoren goed zijn functie kan uitvoeren.

4100 De heer **MÜLDER** (D66): Dat was niet mijn vraag. Ik vroeg hoe u staat ten opzichte van wethouders- Stel, er is straks een D66-wethouder die lak heeft aan het beleid wat u straks gaat maken, hoe gaat u daarmee om?

De **VOORZITTER**: Heeft u een vraag over de heer Beemsterboer, is dit over de kandidaat? Of is dit een vraag aan mevrouw De Sain? Want die laatste, die sta ik niet toe.

4105

De heer **MÜLDER** (D66): Het is een open vraag.

De **VOORZITTER**: Dan sta ik hem niet toe, want uiteindelijk ging het hier om de kandidaat. Dan geef ik het woord aan Statenlid Kostić.

4110

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Onze fractie maakt zich zorgen over het feit dat de provincie heel veel bevoegdheden heeft bij het waterschap. De heer Beemsterboer heeft zijn vader in het waterschap. Dat zou betekenen dat de heer Beemsterboer binnen GS zijn eigen vader zou moeten controleren. Hoe heeft BBB die keuze voor deze kandidaat afgewogen en welke afspraken zijn concreet gemaakt om de schijn van belangenverstrengeling te vermijden?

4115

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Wij hebben dit binnen de fractie uitvoerig besproken met de heer Beemsterboer en daarvoor hebben wij ook gekeken dat zijn portefeuille niet de functie water zou bezitten om dus dat sowieso al te voorkomen. Vanuit de achterban wordt de heer Beemsterboer gevoed door BBB-achterban met standpunten, hoe wij daarin staan. We hebben duidelijk afgesproken met elkaar, dat we belangenverstrengeling ten alle tijden gaan voorkomen. En de commissaris heeft daar vanochtend ook wat over gezegd. Er zit ook een stukje vertrouwen bij. Dat is vanochtend ook gezegd. Maar wij gaan uiterst zorgvuldig om met dat soort dingen om belangenverstrengeling echt te voorkomen.

4120

4125

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, ik heb hier een eigenstandige rol om te controleren. Dus vandaar de vraag. Het waterdossier ligt niet bij hem, maar hij stemt mee in GS. Onthoud hij zich ook van stemming bij dossiers die het waterschap aangaan?

4130

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De heer Beemsterboer zal tijdens gesprekken van GS en een eventuele stemming de vak-expertise van de achterban van de BBB, van de fractie van BBB, verdedigen en voor de rest zal hij zich niet laten beïnvloeden door standpunten van zijn vader die in het waterschap zit.

4135

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, daar ga je dus al. Dat is een heel dunne scheidslijn en wij vinden dat wel een beetje een zorgwekkende keuze van BBB hierin. En daarnaast, dat is een beetje door D66 genoemd, het lijkt erop dat u niet goed weet wat uw kandidaat precies heeft gedaan in het verleden en wat hij heeft gezegd. Maar hier toch een uitspraak dat hij de regels van de provincie gaat negeren als wethouder, is dat iets wat uw kandidaat tegen u heeft gezegd en heeft gezegd: oké, dat dat trek ik eigenlijk nu terug, want ik zie nu wel de meerwaarde van de provincie in en ik ga keihard mijn best doen om juist die meerwaarde van de provincie naar voren te brengen en bijvoorbeeld natuur te beschermen, wat een van de kerntaken is van de provincie?

4140

De **VOORZITTER**: Vooruit, ik heb u een paar seconden extra gegeven, maar de spreektijd zit er nu op. Mevrouw De Sain.

4145

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De heer Beemsterboer heeft ons plechtig beloofd dat hij naar behoren zijn functie gaat uitoefenen. Hij heeft plechtig beloofd dat hij belangenverstrengeling gaat voorkomen. Hij is niet de enige die in GS zit, hij is er eentje van de vier.

4150

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Zo direct stemmen wij over de voordracht over de collegeleden en daarmee geven we als Staten het vertrouwen dat de collegeleden naar behoren hun werk gaan uitvoeren. Maar ik heb begrepen dat morgen PAS het constituerend beraad is en daarmee ook de portefeuilledverdeling wordt vastgesteld. We vinden het vreemd om nu te stemmen voor de poppetjes en dat morgen pas wordt besproken of de inhoud bij de poppetjes wel past. Kunt u hier mij ook namens alle coalitiepartijen meegeven dat er niets gaat veranderen in de portefeuilledverdeling zoals die voorligt?

4155

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Daar kan ik toezegging op doen. Ze hebben morgen het constituerend overleg. Wij hebben met de onderhandelingen deze portefeuille binnengesleept voor de BBB, en

4160

de andere drie coalitiepartijen voor henzelf. En het is hoogst uitzonderlijk dat die posities volgens mij gaan wijzigen, maar het is niet uitgesloten. Dus ik kan u daar geen garantie op geven.

4165 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Kunt u zich hard maken in het constituerend beraad dat deze portefeuillevverdeling aangehouden wordt?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Daar gaan we zeker ons best voor doen.

4170 De **VOORZITTER**: Nog een nabrander van de heer Mülder.

4175 De heer **MÜLDER** (D66): Ja, de afdrank was bij mij dat ik toch dacht dat ik u met een aantal van deze uitspraken nog wel heb overvallen. Ik zou u willen vragen om toch – ik heb ook nog wat spulletjes uitgeprint – of u die toch een keer mee wil nemen en het met de heer Beemsterboer toch een keertje wil bespreken en hoe jullie daar nu in staan. Maar ik wil ook inderdaad nog wel eventjes zeggen dat, het vertrouwen is er nog niet volledig, maar het voordeel van de twijfel is er wel.

4180 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dank u wel voor het voordeel van de twijfel. Ik weet dat de heer Beemsterboer heel fanatiek in zijn wethouders-functie gezeten heeft en geprobeerd het meest maximale voor zijn gemeente eruit te halen en daarmee de inwoners van de gemeente Schagen te dienen. Ik vind dat een heel mooi punt, dat hem dat siert, dat hij zo goed probeert op te komen voor de mensen die hij vertegenwoordigt. Wij gaan ervan uit dat hij dat hier in de Staten ook gaat doen.

4185 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Terwal, die in de gelegenheid wordt gesteld om zijn kandidaat-gedeputeerde voor te dragen namens de VVD.

4190 De heer **TERWAL** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Namens de VVD-fractie is het voor mij een eer en genoegen om als gedeputeerde voor te dragen Esther Rommel. Esther brengt de nodige politiek-bestuurlijke ervaring met zich mee: twee jaar raadslid in Heiloo, acht jaar Statenlid en laatstelijk vier jaar gedeputeerde. Van huis uit is zij fiscaal jurist. Dus de portefeuille Financiën is bij haar in goede handen. Ook wordt zij verantwoordelijk voor, schrijft u even mee, ruimtelijke ordening, economie inclusief havens, NZKG, industrie en circulaire economie, Schiphol, subsidies, 4195 grondzaken, arbeidsmarkt en onderwijs en tot slot recreatie en toerisme inclusief waterrecreatie. Tot slot, voorzitter, ken ik – en ik denk velen van ons – Esther als een warm en verbindend persoon, wat – moet ik zeggen – in deze tijden van polarisatie – ik wil niet zeggen ‘hier in de Statenzaal, maar in het algemeen – toch wel een heel prettige bijkomstigheid is. En Esther, mocht het tot een goede stemming komen, waar ik alle vertrouwen in heb, ik wens je in ieder geval al 4200 heel, heel, heel veel succes. Je kan het.

4205 De **VOORZITTER**: U mag niet hoera-roepen en zwaaien in de zaal. Dat weet u, hè? Dat doen we straks. Dan stel ik nu de fractievoorzitter Statenlid Gielen in de gelegenheid om de kandidaat-gedeputeerde van GroenLinks voor te dragen.

4210 Statenlid **GIELEN** (GL): Voorzitter, dank u wel. Namens GroenLinks draag ik van harte Rosan Kocken voor als gedeputeerde namens GroenLinks. Rosan is de afgelopen periode gedeputeerde geworden en is met veel energie en ook een immer kritische blik aan de slag gegaan met een grote variëteit aan dossiers. Een ervaren bestuurder met veel ervaring ook buiten het bestuur in allerlei functies binnen deze provincie en binnen GroenLinks. Ze doorleeft het coalitieakkoord wat voor ons ligt en ze heeft natuurlijk zin om verder aan de slag te gaan. En ik ben ontzettend blij dat ze dat wil doen met een flinke klus op de portefeuilles natuur en landschap, water en bodem, klimaat en energie, en klimaatadaptatie. Heel veel succes.

4215 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het rapport aan de fractievoorzitter van de PvdA, de heer Leerink, om zijn kandidaat-gedeputeerde voor te dragen.

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij dachten een topkandidaat te hebben, maar nu hoor ik net van de heer Mülder, dat het een probleem is als kandidaten geschiedenis

4220 met de provincie hebben. En onze kandidaat is Jeroen Olthof. En die is de afgelopen jaren al
gedeputeerde voor ons geweest op belangrijke dossiers mobiliteit, maar ook leefbaarheid. Ik
denk dat Jeroen zich onderscheidt aan de ene kant echt een daadkrachtig bestuurder te zijn, die
weet waar hij naartoe wil en dat ook voor elkaar weet te krijgen. En aan de andere kant iemand is
4225 die indachtig ons coalitieprogramma echt verbindend is. Verbindend zowel naar burgers en
mensen die met besluiten te maken hebben, als hier richting de Staten. Volgens mij richting de
hele Staten. Dus we zijn blij en trots dat Jeroen Olthof weer voor ons de ring in wil. En dat gaat hij
doen met de portefeuilles mobiliteit, leefbaarheid, ov-knooppunten inclusief het hele
woongedeelte. En wat wij mooi vinden, ook het hele voorzieningendeel.

4230 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Er zijn nu vier kandidaten voor het gedeputeerden-schap
voorgedragen. Is er een fractie die een tegenkandidaat wil stellen? Ik zie de heer Van den Berg
staan. Zo niet, dan gaan we nu over tot de schriftelijke stemming. En dat betekent dat de
stembriefjes, dat zijn vier stembriefjes nogmaals, die worden door de bodes uitgedeeld. Op ieder
briefje staat één kandidaat. U kunt voor of tegen aankruisen, vervolgens het stembriefje
4235 dichtvouwen en dat wordt dan weer bij u opgehaald. Na de stemming zal er een schorsing zijn,
zodat de stemopnemers alle stemmen kunnen tellen. En dan kan de uitslag gemeld worden en
zullen wij daarna overgaan, als er voor alle gedeputeerden een positieve uitslag is, tot het
installeren en het beëindigen van de leden van Gedeputeerde Staten. Het is overigens, dames en
heren, even voor de duidelijkheid: de kandidaat-gedeputeerden die ook Statenlid zijn, stemmen
4240 dus zelf mee vandaag.

Uitdelen van de stembriefjes en de stemming.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik wil even, voordat ik schors, zeker weten dat alle
4245 Statenleden hun stembriefjes hebben kunnen inleveren. Zo ja, dan schors ik nu, ik denk, tot
19.00 uur de vergadering. En dan verzoek ik de stemopnemers met de griffie naar de GS-zaal te
gaan, de blauwe zaal. En alles wat de stemopnemers eerder klaar zijn, kunnen we eerder
afsluiten. Ik schors de vergadering.

4250 *Schorsing 18.42 tot 18.59 uur.*

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u verzoeken weer te gaan zitten? De stemopnemers-
Dames en heren, ik heropen de vergadering en ik geef het woord aan de voorzitter van de
stemopnemers, dat is Statenlid Klein.

4255 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dank u wel, meneer de voorzitter, de stemopneemcommissie is bij
elkaar gekomen en heeft de stemmen geteld. De uitslag is als volgt. De eerste stemming, daar
zijn in totaal 51 stemmen uitgebracht. Het gaat over de voordracht van de heer Beemsterboer. Op
de heer Beemsterboer zijn uitgebracht 41 stemmen voor, 10 stemmen tegen. Er zijn geen blanco
4260 stemmen uitgebracht en geen ongeldige stemmen uitgebracht. En aangezien de heer
Beemsterboer de volstreekte meerderheid van de stemmen op zich heeft verenigd, wordt hij
benoemd tot gedeputeerde van Noord-Holland.

[Tafelgeroffel]

4265 De **VOORZITTER**: De heer Beemsterboer, neemt u uw benoeming aan?

De heer **BEEMSTERBOER**: Ja.

4270 De **VOORZITTER**: Dan mag u naast mij gaan zitten aan de rechterkant. Welkom in de bankjes. Ik
geef weer het woord terug aan de heer Klein.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dank u wel. De tweede stemming ging over de voordracht van
mevrouw Rommel. Ook hier zijn 51 stemmen uitgebracht. Op mevrouw Rommel zijn uitgebracht
4275 50 stemmen voor, 1 stem tegen. Er zijn nul blanco stemmen uitgebracht en nul ongeldige
stemmen. En aangezien mevrouw Rommel de volstreekte meerderheid van de stemmen op zich
heeft verenigd, wordt zij benoemd tot gedeputeerde van Noord-Holland.

[Tafelgeroffel]

4280

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rommel, neemt u uw benoeming aan?

Mevrouw **ROMMEL**: Ja, graag.

4285

De **VOORZITTER**: Komt u ook maar naast me zitten dan. Ik geef wederom het woord aan de heer Klein.

4290

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): De stemmen over de voordracht van mevrouw Kocken. In totaal zijn 51 stemmen uitgebracht. Op kandidaat Kocken zijn uitgebracht 49 stemmen voor, 2 stemmen tegen. Er zijn nul blanco stemmen uitgebracht. Er zijn nul ongeldige stemmen uitgebracht. En aangezien kandidaat Kocken de volstreekte meerderheid van de stemmen op zich heeft verenigd, wordt de kandidaat benoemd tot gedeputeerde van Noord-Holland.

[Tafelgeroffel]

4295

De **VOORZITTER**: Voordat u naast me komt, mevrouw Kocken, neemt u uw benoeming aan?

Mevrouw **KOCKEN**: Ja, graag.

4300

De **VOORZITTER**: Voor de luisteraars: mevrouw Kocken zei: ja, graag. De heer Klein.

4305

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dan ten slotte de uitslag van de stemming over de voordracht van de heer Olthof. Er zijn in totaal 51 stemmen uitgebracht. Op de heer Olthof zijn uitgebracht 50 stemmen voor, 1 stem tegen, nul blanco stemmen, nul ongeldige stemmen. En aangezien de heer Olthof de volstreekte meerderheid van de stemmen op zich heeft verenigd, wordt hij benoemd tot gedeputeerde van Noord-Holland.

[Tafelgeroffel]

4310

De **VOORZITTER**: Toch spannend: meneer Olthof, neemt u uw benoeming aan?

De heer **OLTHOF**: Ja.

4315

De **VOORZITTER**: U twijfelt nog? Dan mag ik u ook verzoeken naast me te gaan zitten. Ik wil de stemopnemers danken voor hun werkzaamheden. Dank u wel.

18.c Beëdiging leden van Gedeputeerde Staten.

4320

De **VOORZITTER**: En dan ga ik nu over naar agendapunt 18.c en dat is de beëdiging van de leden van Gedeputeerde Staten. Ik verzoek u allen te gaan staan. En ik vraag de gedeputeerden om in het midden van onze zaal te gaan staan op ons prachtige, mooie wapen. Provinciale Staten hebben zojuist besloten u als lid van Gedeputeerde Staten te benoemen. Ik ga u straks in de gelegenheid stellen om de in artikel 40.A van de Provinciewet bedoelde eed of verklaring en belofte in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u straks, als ik uw naam noem, onder het opsteken van de voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden 'zo waarlijk helpt mij God Almachtig', of indien u de verklaring en belofte wenst af te leggen uit te spreken de woorden 'dat verklaar en belof ik'. Maar ik zal nu eerst de formule van de eed en de verklaring en belofte voorlezen.

4325

4330

Ik zweer of verklaar dat ik, om tot gedeputeerde benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer of verklaar en belof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte hebt aangenomen of zal aannemen. Ik zweer of belof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als gedeputeerde naar eer en geweten zal vervullen.

4335

De heer **BEEMSTERBOER**: Dat verklaar en belof ik.

Mevrouw **ROMMEL**: Dat verklaar en beloof ik.

4340

Mevrouw **KOCKEN**: Dat verklaar en beloof ik.

De heer **OLTHOF**: Dat verklaar en beloof ik.

4345

De **VOORZITTER**: Ik feliciteer u van harte met uw benoeming en hoop op een vruchtbare samenwerking de komende jaren. En zoals gebruikelijk zoek ik u nog heel even te wachten, want dit moment laat ik me natuurlijk niet ontnemen als ik de bloemen aanbied. Daarna schors ik even voor de felicitatieronde van onze nieuwe gedeputeerden, de nieuwe GS.

4350

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Ik schors deze vergadering.

4355

Schorsing 19.06 tot 19.19 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, we gaan toch nog even deze Statenvergadering tot een goed einde brengen. Dames en heren, wij gaan verder met elkaar. Dames en heren, de zojuist geïnstalleerde gedeputeerden hebben nog wel stemrecht deze vergadering. Dus dat wil ik toch even melden. Er zijn ook een paar mensen die de zaal hebben verlaten. Behalve de heer Beemsterboer: je mag niet stemmen. Als het goed is zijn wij nog met 49 Statenleden over.

4360

18.d Hamerstuk: Instellen Statencommissies en Rekeningencommissie 2023-2027 (VD-44).

4365

18.e Hamerstuk: Aanwijzen voorzitters en plaatsvervangend voorzitters Statencommissies en Rekeningencommissie (VD-45).

18.f Hamerstuk: Aanwijzen 1^e vicevoorzitter Provinciale Staten (VD-46).

De **VOORZITTER**: En dan zijn we bij 18.d tot en met 18.f. Dat zijn de hamerstukken. Er is door het presidium geadviseerd om deze als hamerstuk te behandelen. Twee ervan, dat is 18.d, dat is het instellen van de Statencommissies en Rekeningcommissie voor deze periode, voordracht 44; 18.d, dat is het aanwijzen van de voorzitters en plaatsvervangend voorzitters van de Statencommissies en de Rekeningcommissie, voordracht 45; en 18.f is het aanwijzen van de eerste en tweede vicevoorzitter van Provinciale Staten, voordracht 46. Twee hebben betrekking op personen, het benoemen van Statenleden in functie. U bent door de griffier gevraagd of de stemming voor voordracht 45 en 46 bij acclamatie kan plaatsvinden. Volgens mij is dat het geval. Dus volgens mij kunt u daarmee instemmen. En dan hebben we dus alleen nog 18.d over. Wenst iemand daar nog hoofdelijke stemming of een stemverklaring over? Anders kunnen we ook dit als hamerstuk behandelen. En daarmee zijn dan de besluiten 18.d tot en met 18.f aangenomen. Ook felicitaties aan de eerste en tweede vicevoorzitter van Provinciale Staten.

4370

4375

4380

19. Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten van PS 17 juli 2023.

4385

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 19 en dat is de stemming van de moties. We zijn met 48. Ja, de heer Dessing heeft ons ook verlaten vanwege dringende afspraken.

Bespreking coalitieakkoord met toelichting van de formateurs.

4390

Bij agendapunt 19, de gebundelde stemming van moties van het coalitieakkoord. Er is één motie die nog in stemming wordt gebracht. Dat is motie 108, ingediend door JA21, titel Hernieuwde aandacht voor uitvoerbaar referendum. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Of iemand een stemverklaring? Ja, dat is de heer De Weerd van Volt.

4395 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ondanks dat we het ermee eens zijn dat burgerparticipatie heldere kaders moet hebben, zijn we het oneens met de overweging dat het referendum een goede manier is om het brede publiek te betrekken. En daarom stemmen wij tegen.

De **VOORZITTER**: De heer Kanik, D66.

4400

De heer **KANIK** (D66): Ja, voorzitter, ondanks dat wij voorstander zijn van de huidige Referendumverordening en we vinden dat die geëvalueerd moet worden, vinden wij dat echt iets voor de aankomende commissie burgerparticipatie en daarom zullen wij tegenstemmen.

4405 De **VOORZITTER**: Mevrouw De Sain, BBB.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De BBB is voor een referendum, maar deze motie is nu te prematuur. Daarom zullen wij tegenstemmen.

4410 De **VOORZITTER**: De heer Klein, ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij vinden het belangrijk dat de Referendumvorming herzien wordt en daarom zullen wij voorstemmen, ook al willen we nog niet vooruitlopen op de uitkomst die er al in wordt gesuggereerd.

4415

De **VOORZITTER**: Heb ik iedereen gehad? Zo ja, dan open ik de stemming voor motie 108. De stemming is gesloten.

4420 Motie 108 'Hernieuwde aandacht voor uitvoerbaar referendum', ingediend door JA21. Motie 108 is met 14 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, PVV, Forum voor Democratie, SP, 50PLUS en ChristenUnie. .

De **VOORZITTER**: Daarmee hebben we agendapunt 19 afgerond.

4425 **19.a Afscheid Statenlid fractie D66.**

De **VOORZITTER**: En dan zijn er nog wat mij betreft twee agendapunten, maar allereerst, dames en heren, gaan we vandaag afscheid nemen bij agendapunt 19.a van het Statenlid van de fractie van D66. Mevrouw Strens neemt vandaag alvast officieel afscheid. Ze zal na haar zwangerschapsverlof haar ontslag aanvaarden, vanwege het aanvaarden van een nieuwe functie. En na haar verlof in de vergadering van oktober zal er in haar opvolging worden voorzien. Na haar afscheid zal ik direct de vergadering sluiten en daarna kunt u dan natuurlijk, zoals u dat warm doet altijd, afscheid nemen van vrouw Strens. Maar ik wil nu mevrouw Strens verzoeken om naar het midden van de zaal te komen en dan ga ik u natuurlijk toespreken.

4430

4435

Beste Amélie, vanaf mei dit jaar was je al met zwangerschapsverlof. Ik heb je natuurlijk al gefeliciteerd met de geboorte van Janna. Het is goed je weer te zien, maar ook wel spijtig, want vandaag gaan we afscheid nemen van je. Je bent toch wel een beetje een oudgediende hier in de Staten. En dat zou je wellicht niet zeggen, maar wie weet bijvoorbeeld nog dat je lid was van de werkgroep Willem Arondéuslezing. Dat is alweer een tijdje geleden. Als lid van deze werkgroep droeg je zeven jaar geleden alweer onder meer Boris van der Ham voor als spreker voor de Arondéuslezing. Uiteindelijk is het dan gelukt, want onlangs werd hij dan toch gecontracteerd voor de lezing van dit jaar. Ik kon daar helaas niet bij zijn, maar ik had in Ilse Zaal een uitstekende vervanger.

4440

4445

Amélie, je gaat aan de slag als stadsdeelvoorzitter van Amsterdam Centrum. Een positie die ook bekend staat als de binnenstadburgemeester. Een belangrijke functie voor de Stopera, want je zal burgemeester Halsema en wethouder Mbarki adviseren over de binnenstad. Met jouw achtergrond en met jouw ervaring krijg je vast al die belangrijke dossiers snel in de vingers. Want ervaring heb je zeker. Vanaf 2015 was je Statenlid voor D66 en in 2019 medeonderhandelaar bij het coalitieakkoord en in mei 2020 volgde je Ilse Zaal op als fractievoorzitter. Je was woordvoerder natuur en landschap. Ook altijd aanwezig in de commissies en jouw bijdragen

4450

waren constructief. Bij de Statenverkiezingen was je lijsttrekker voor D66 en de fractie koos ook jou weer als fractievoorzitter.

4455

Maar Amsterdamse ervaring heb je ook volop. Je was in 2014 campagneleider voor D66 bij de verkiezingen voor Stadsdeel Centrum en daarvoor was je daar bestuurslid. Je kent het centrum goed, want je hebt er tenslotte zelf gewoond. En toen je in Amsterdam kwam wonen, werd je lid van D66, omdat je merkte dat er in jouw omgeving veel dingen waren die bewoners raakten waar politieke besluitvorming onder ligt. Een mooiere plek om daar een bijdrage aan te kunnen leveren dan die van binnenstadburgemeester is er wellicht niet. Vandaar jouw keuze. Want ik denk dat het zijn van Statenlid in NH dan een dikke tweede plaats verdient.

4460

Inmiddels ben je dus een ervaren politica. Je vindt politiek leuk en je staat graag aan het stuur om keuzes te maken over belangrijke onderwerpen. Je vindt het belangrijk dat inwoners erover kunnen meedenken en meepraten, maar ook jouw taalgebruik is helder. Al deze ervaring gaat jou zeker van pas komen als stadsdeelvoorzitter. Ik wens je heel veel succes toe in Amsterdam. We gaan afscheid van je nemen. Natuurlijk de bos bloemen, maar ook, niet voordat ik jou de penning heb overhandigd, want die krijg je omdat je ruim acht jaar Statenlid was.

4465

4470

Beste Amélie, dank voor jouw inzet voor de provincie Noord-Holland en wij wensen jou allemaal het allerbeste toe en heel veel geluk en gezondheid. Dank je wel.

{Applaus}

4475

20. Sluiting.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, voordat het feestgedruis losbarst, ga ik de vergadering ook sluiten. De eerstvolgende extra Statenvergadering zal op 11 september plaatsvinden. Dan staan er alleen installaties van opvolgende Statenleden en duo-commissieleden op de agenda. De eerstvolgende reguliere vergadering op 2 oktober.

4480

Ik ga u een ontzettend fijn reces toewensen. Er staan veel uitdagingen te wachten na het proces en die uitdagingen lopen natuurlijk ook tijdens het reces door. Ik ga ontzettend de ambtelijke ondersteuning danken. Er is een aantal keren natuurlijk dank uitgesproken met name ook voor de begeleiding van het coalitieakkoord, hoe dat tot stand is gekomen ambtelijk, maar ik denk eerlijk gezegd dat deze Staten trots is op de ambtenaren van Noord-Holland en de wijze waarop wij het afgelopen jaren weer zijn ondersteund. Dank daarvoor.

4485

4490

[Applaus]

We gaan zo straks met elkaar naar de barbecue. En dan is het ook fijn om nog even naar onze griffie te kijken, want ik denk ook dat de griffie de afgelopen tijd met verkiezingen, met alles wat erbij komt kijken, het inwerken van de nieuwe Statenleden, wat nog niet klaar is, waar we nog volop mee bezig zijn, ja, ik denk dat een hartelijk applaus ook voor onze griffie ook toepasselijk is.

4495

[Applaus]

4500

En mocht ik dan nog iemand vergeten zijn, nou, ook daarvoor ontzettend veel dank. Dan sluit ik nu de vergadering en dan hoop ik u allemaal te zien bij de barbecue. Dank u wel.

Sluiting om 19.30 uur